Starpinstitūciju sadarbība bērnu tiesību aizsardzībai pašvaldībās

METODISKĀS VADLĪNIJAS

Gatis Litvins
Ilona Kronberga

LATVIJAS TIESNEŠU MĀCĪBU CENTRS

Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcija

Pētījumu veica:

Gatis Litvins (Dr.iur.)

Ilona Kronberga (Ph.D.)

Pētījums (vadlīnijas) izpildīts un finansēts pamatojoties uz prioritārā pasākuma “Sociāla rakstura institūcijām kapacitātes stiprināšanai un sociālām programmām bērnu tiesību aizsardzības jomās un ar šiem pasākumiem saistīto IT sistēmu pielāgošanai” apakšpasākuma “Bērnu tiesību aizsardzības funkcijas nodrošināšana un kvalitātes paaugstināšana, sekmējot bez vecāku aprūpes palikušu bērnu nonākšanu ģimeniskā vidē” īstenošanas vajadzībām veikto tirgus aptauju par vadlīniju izstrādi saistībā ar 2019. gadā sadarbībā ar Latvijas tiesnešu mācību centra ekspertiem veikto izvērtējumu par sadarbības bērnu tiesību aizsardzībā Ministru kabineta 2017. gada 12. septembra noteikumu Nr.545 “Noteikumi par institūciju sadarbību bērnu tiesību aizsardzībā” ieviešanas praksi, sadarbības grupu darbības efektivitāti dažādās pašvaldībās, tostarp sadarbībā ar valsts institūcijām un nevalstiskajām organizācijām un tās rezultātā noslēgto līgumu starp Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekciju un Latvijas Tiesnešu mācību centru.

Pasūtītājs: Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcija

Izpildītājs: Nodibinājums “Latvijas Tiesnešu mācību centrs”

© Gatis Litvins, Ilona Kronberga

Šī pētījuma autoru personiskās tiesības pieder tā izstrādātājiem.

Pētījuma autoru mantiskās tiesības pieder Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijai.

Pievienojot norādi uz pētījumu, atļauta pētījumā iekļautās informācijas citēšana.

ISBN 978-9934-8828-5-2

Saturs

1.	Kāpēc šīs vadlīnijas ir vērts izlasīt?	4
2.	Kas par starpinstitūciju sadarbību noteikts tiesību normās, un kā tās piemērot praktiski?	7
2.1.	Bērna tiesību aizsardzības process un starpinstitūciju sadarbības forma	7
2.2.	Sadarbības grupas kompetence un tās īstenošana	8
2.2.1.	Individuāls gadījums	9
2.2.2.	Ieteikumu sniegšana pašvaldībai novada vai republikas pilsētas bērnu tiesību aizsardzības programmas izstrādei	11
2.2.3.	Priekšlikumi normatīvo aktu pilnveidei un sadarbības uzlabošanai bērnu tiesību aizsardzības jomā	12
2.2.4.	Sabiedrības informēšana par bērnu tiesību aizsardzības jautājumiem	13
3.	Starpinstitūciju sadarbības grupu darba organizācija un nolikums	15
3.1.	Darba organizācija	15
3.2.	Sadarbības grupas darbības tiesiskais regulējums	18
3.2.1.	Starpinstitūciju sadarbības grupas (SSG) nolikums	20
3.2.2.	Novada starpprofesionāļu sadarbības grupas bērnu un jauniešu atbalstam darbības kārtība	24
4.	Aptauja par institūciju sadarbību bērnu tiesību aizsardzības jomā Latvijas pašvaldībās – rezultāti. **Pielikums Nr.1**	26
5.	Speciālistu aptaujas anketas jautājumi. **Pielikums Nr.2**	64
6.	Saites uz pašvaldību sadarbības grupu nolikumiem. **Pielikums Nr.3**	74
7.	Starptautiskā pieredze, rekomendācijas un Latvijas tiesiskā regulējuma apskats. **Pielikums Nr.4**	75
8.	Sadarbības grupu attīstība un attīstāmā prakse Latvijā: secinājumi un ieteikumi. **Pielikums Nr.5**	82
9.	Metodiskā pieeja vadlīniju izstrādei un primārie rezultāti. **Pielikums Nr.6**	96
10.	Izmantotās literatūras saraksts. **Pielikums Nr.7**	99
11.	Starpinstitūciju sadarbības grupas bērnu un jauniešu atbalstam nolikuma Paraugs. **Pielikums Nr.8**	102
12.	Novada starp-profesionāļu sadarbības grupas bērnu un jauniešu atbalstam darbības kārtība. **Pielikums Nr.9**	109

Starpinstitūciju sadarbība bērnu tiesību aizsardzībai pašvaldībās

Metodiskās vadlīnijas

1. Kāpēc šīs vadlīnijas ir vērts izlasīt?

Cienījamo lasītāj!

Šī sadaļa ir ievada vietā un sniegs Jums ieskatu par vairākiem jautājumiem, kas būtu jāzina, lai īstenotu bērnu tiesību aizsardzību Jūsu pašvaldībā – gan organizējot dažādu institūciju sadarbību pašvaldībās, gan piedaloties šajā procesā.

Bērna tiesību aizsardzības likumā[1] ir noteikti daudzi amati un institūcijas (bērna tiesību aizsardzības subjekti), kam bērna tiesību aizsardzības jomā ir dažāda veida pienākumi, kas noteikti tiesību normās. Tie ir gan bērnu vecāki un adoptētāji, gan audžuģimenes un aizbildņi, tā arī – izglītības, kultūras, veselības aprūpes un bērnu aprūpes iestādes; valsts un pašvaldību institūcijas; arī nevalstiskās organizācijas un citas fiziskās vai juridiskās personas, kuru darbība saistīta ar atbalsta un palīdzības sniegšanu bērniem, un darba devēji, ja viņi nodarbina personas līdz 18 gadu vecumam. Turklāt Bērnu tiesību aizsardzības likums (5.[1] pants) noteic, ka daudziem speciālistiem, kas jebkādā veidā veic savus tiešos pienākumus bērnu tiesību aizsardzībā, ir jāapgūst speciālas zināšanas bērnu tiesību aizsardzības jomā. To starpā ir arī pašvaldības speciālisti – izglītības iestāžu vadītāji un to vietnieki; pašvaldības administratīvo komisiju priekšsēdētāji, to vietnieki un locekļi; pašvaldības administratīvās komisijas bērnu lietu apakškomisijas priekšsēdētāji, priekšsēdētāja vietnieki un locekļi; pašvaldības pedagoģiski medicīniskās komisijas vadītāji; pašvaldības policijas darbinieki, kuri strādā ar bērniem un ģimenēm, kā arī pašvaldības sociālā dienesta sociālie darbinieki, kuri strādā ar bērniem un ģimenēm, un citi speciālisti.

Praksē ir speciālisti, kuri bērnu tiesību jomā veic dažādus pienākumus. Tāpēc darbam bērnu tiesību aizsardzībā ir multidisciplinārs[2] un starpinstitucionāls[3] raksturs – problēmu risināšana noris veiksmīgāk, ja starp izglītības iestādēm, pašvaldību

---

[1] Bērna tiesību aizsardzības likums. Pieņemts 1998. gada 19. jūnijā. 5. pants un 5.1. pants. Pieejams: https://likumi.lv/ta/id/49096-bernu-tiesibu-aizsardzibas-likums [aplūkots 15.12.2020.]

[2] Autoru skaidrojums: multidisciplinārā sadarbība – sadarbības forma starp dažādu profesiju pārstāvjiem vienota definēta mērķa sasniegšanai.

[3] Autoru skaidrojums: starpinstitucionāla sadarbība – sadarbība starp dažādām valsts un pašvaldību iestādēm, uzņēmumiem, nevalstiskajām organizācijām iepriekš noteikta mērķa sasniegšanai.

institūcijām un vietējām nevalstiskajām organizācijām ir izveidojies sadarbības modelis, kas sniedz iespēju ikdienas profesionālo pienākumu veikšanai piesaistīt vairāk resursu, nekā pierasts.[4]

Bērnu tiesību aizsardzības sistēmas Eiropas valstīs[5] uzbūves ziņā ir sarežģītas un viena no otras atšķiras, lai gan uz šīm sistēmām attiecas vieni un tie paši bērnu tiesību aizsardzības principi.[6] Tas nozīmē, ka katras Eiropas Savienības dalībvalsts ziņā ir izveidot efektīvāko sistēmu bērnu tiesību aizsardzībai savā valstī, kas atbilst konkrētās valsts vēsturiskai attīstībai, vērtībām un tiesību normām. Šajā saistībā ir iespējams saredzēt paralēles – tāpat arī vienas valsts ietvaros bērnu tiesību aizsardzības sistēma ir balstīta vienotās tiesību normās, kas saistošas visiem valsts iedzīvotājiem, vienlaikus pašvaldības viena no otras atšķiras ne tikai pēc ģeogrāfiskā vai demogrāfiskā stāvokļa, bet arī daudziem citiem rādītājiem. Tādējādi dažādība bērnu tiesību aizsardzības darba organizēšanā vērojama ne tikai Eiropas Savienības valstu starpā, bet arī katrā dalībvalstī, kur tā variē pašvaldību līmenī.

Bērnu tiesības ir balstītas tās principos, kas ietverti starptautiskajos un Latvijas tiesību aktos. Piemēram, blakus Bērnu tiesību konvencijā noteiktajam arī Bērnu tiesību aizsardzības likums[7] noteic bērna tiesību aizsardzības principus, tai skaitā to, ka bērna tiesību aizsardzība īstenojama, sadarbojoties ar ģimeni, valsts un pašvaldību institūcijām, sabiedriskajām organizācijām un citām fiziskajām un juridiskajām personām. Tātad tiek noteikts, ka bērnu tiesību aizsardzības process organizējams starpinstitucionālās un multidisciplinārās sadarbības veidā. Lai veicinātu šādu pieeju, Bērnu tiesību aizsardzības likums no 2017. gada 28. marta tika papildināts ar noteikumu, ka institūciju sadarbības organizēšanu un kārtību, kādā īstenojama bērnu tiesību aizsardzība, noteic Ministru kabinets. Pamatojoties uz šo uzdevumu, tika izstrādāti un 2017. gada 12. septembrī stājās spēkā Ministru kabineta noteikumi, kas noteic starpinstitūciju sadarbību bērnu tiesību aizsardzībā.[8]

---

[4] Sīle S. Kā atbalstīt mazākos? Rīga, PROVIDUS, 2015. Pieejams: http://providus.lv/article/antisocialas-uzvedibas-agrinas-prevencijas-metodes-darbam-ar-pirmsskolas-un-sakumskolas-vecuma-berniem-un-vinu-vecakiem [aplūkots 17.12.2020.]

[5] Detalizētāks materiāls par dažādām bērnu tiesību aizsardzības sistēmām un to uzbūvi Eiropas valstīs angļu valodā atrodams šeit – *Mapping child protection systems in the EU*. Pieejams: https://fra.europa.eu/en/project/2014/mapping-child-protection-systems-eu/publications [aplūkots 20.01.2021.]

[6] Skatīt arī: Bērnu tiesību konvencija. Pieņemta un pieejama parakstīšanas, ratificēšanas un pievienošanās procedūrai ar Ģenerālās asamblejas 1989. gada 20. novembra Rezolūciju 44/25, stājusies spēkā 1990. gada 2. septembrī saskaņā ar 49. pantu. Pieejama: https://likumi.lv/ta/lv/starptautiskie-ligumi/id/1150 [aplūkots 15.01.2021.]

[7] Bērna tiesību aizsardzības likums. Pieņemts 1998. gada 19. jūnijā. 6. pants. Pieejams: https://likumi.lv/ta/id/49096-bernu-tiesibu-aizsardzibas-likums [aplūkots 15.12.2020.]

[8] 2017. gada 12. septembra Ministru kabineta noteikumi Nr. 545 "Noteikumi par institūciju sadarbību bērnu tiesību aizsardzībā". Pieejams: https://likumi.lv/ta/id/293496-noteikumi-par-instituciju-sadarbibu-bernu-tiesibu-aizsardziba [aplūkots 12.01.2021.]

Bērnu tiesības ir bērna cilvēktiesības, tāpēc šī tiesību apakšnozare ir visai komplicēta un plaša. Bērnu tiesību jautājumi ir cieši saistīti ar dažādām citām tiesību nozarēm, piemēram, – administratīvo pārkāpumu tiesībām, krimināltiesībām, īpaši ar civiltiesībām (ģimenes tiesībām, mantojuma tiesībām) un citām. Tāpēc bieži vien tiek teikts, ka bērna tiesībām ir horizontāls raksturs, jo tās saistītas gandrīz ar visām citām tiesību piemērošanas nozarēm. Minētais nozīmē, ka bez starpinstitūciju sadarbības bērnu tiesību efektīva piemērošana nav iespējama.

Starpinstitūciju sadarbības veicināšanā liela loma ir pašvaldībām. Katra Latvijas ģimene, kurā ir bērni, dzīvo kādā noteiktā pašvaldībā. Tieši pašvaldība ir tā, kas visvairāk saistīta ar bērnu ikdienu, nodrošinot dažādus pakalpojumus bērniem un ģimenēm viņu dzīves vietā. Minētā dēļ šo vadlīniju mērķa grupa ir tieši pašvaldību profesionāļi, kas veic savus pienākumus starpinstitūciju sadarbības formā, kā arī citi bērnu tiesību aizsardzībā iesaistītie valsts iestāžu un nevalstiskā sektora speciālisti.

Šajās metodiskajās vadlīnijās[9] jūs radīsiet atbildes uz dažāda veida jautājumiem, kas ir aktuāli, strādājot ar bērnu tiesību aizsardzības jomā. Atbildes sniegs:

1) praktisku izpratni par spēkā esošo tiesību normu piemērošanu;[10]
2) rīcības modeļus starpinstitūciju sadarbības grupu izveidei, darba organizācijai un pilnveidei;[11]
3) praktiskus padomus sadarbības grupas nolikuma izstrādei;[12]
4) informāciju par Latvijas novados un citās valstīs aprobētajām pieejām bērnu tiesību aizsardzības jomā;[13]
5) saiknes papildu informācijas avotiem, ja izlemsiet padziļināti iepazīties ar starpinstitūciju un multidisciplināro sadarbību.[14]

---

[9] Skatīt šo vadlīniju pielikumu Nr.6 “Metodiskā pieeja vadlīniju izstrādei un primārie rezultāti (īsa informācija par vadlīniju mērķiem un tapšanas gaitu)”.

[10] Skatīt arī šo vadlīniju Pielikumu Nr.5 “Sadarbības grupu attīstība un attīstāmā prakse Latvijā: secinājumi un ieteikumi”.

[11] Skatīt arī šo vadlīniju Pielikumu Nr.1 un Nr.4 “Starptautiskā pieredze, rekomendācijas un Latvijas tiesiskā regulējuma apskats”.

[12] Skatīt šo vadlīniju Pielikumu Nr.3 “Saites uz pašvaldību sadarbības grupu nolikumiem”.

[13] Skatīt arī šo vadlīniju Pielikumu Nr.1 un Nr.4 “Starptautiskā pieredze, rekomendācijas un Latvijas tiesiskā regulējuma apskats”.

[14] Skatīt šo vadlīniju Pielikumu Nr.7 “Izmantotās literatūras un normatīvo aktu saraksts”.

2. Kas par starpinstitūciju sadarbību noteikts tiesību normās, un kā tās piemērot praktiski?

2.1. Bērna tiesību aizsardzības process un starpinstitūciju sadarbības forma

Bērna tiesību aizsardzība ir process, kas noteikts ar tiesību normām, lai nodrošinātu, ka visas likumā noteiktās bērnu tiesības tiktu īstenotas. Tai skaitā – uz dzīvību un attīstību, ģimeni, individualitāti; uz privāto dzīvi, personas neaizskaramību un brīvību; uz pilnvērtīgiem dzīves apstākļiem, izglītību un jaunradi u. c.[15] Bērna interesēs ir, ka tiek nodrošināta tāda situācija, kurā bērna tiesības ir iespējams nodrošināt. Tāpēc ir būtiski, lai bērna tiesību aizsardzības process norisinātos tādās formās, kas vienlaikus ir gan efektīvas, gan nodrošina likumā noteiktos rezultātus – bērna tiesības.

Bērnu tiesību aizsardzības likumā[16] faktiski no šī likuma spēkā stāšanās brīža ir bijis noteikts, ka dažādas institūcijas – bāriņtiesas, pašvaldību sociālie dienesti, pašvaldības policija (vai Valsts policija), izglītības iestādes, bērnu aprūpes iestādes, ārstniecības iestādes un citas institūcijas – savā starpā sadarbojas. Turklāt šī sadarbība tika noteikta ne tikai kā šo speciālistu un institūciju tiesības, bet arī kā likumā noteikts pienākums.

Neraugoties uz to, praksē bieži vien tika konstatēts, ka šī sadarbība ne vienmēr notiek tā, kā to ir paredzējis likumdevējs.[17] Pienākumu sadarboties dažādu institūciju un profesiju pārstāvjiem atsevišķos gadījumos likumdevējs ir noteicis dažādos tiesību aktos, kas vienlaikus noteic šo procesu kārtību.[18] Tomēr virknē situāciju, kas saistītas ar sociālo un izglītības jomas darbu vai bērnu tiesību pārkāpumu prevencijas jomu, sadarbības formas nebija noteiktas. Minēto apstākļu dēļ sadarbības pienākums nebija izprasts un īstenots vienveidīgi un mērķēti, ne vienmēr visas iesaistītās institūcijas izprata to, ko dara citas institūcijas, kādas ir to nepieciešamības un vajadzības, lai tās pēc iespējas labāk ar citu institūciju palīdzību varētu izpildīt savā kompetencē esošos pienākumus un uzdevumus bērnu tiesību aizsardzībā.[19]

---

[15] Bērnu tiesību aizsardzības likums. 7.–17. pants. Pieņemts 1998. gada 19. jūnijā. Pieejams: https://likumi.lv/ta/id/49096-bernu-tiesibu-aizsardzibas-likums [aplūkots 29.01.2021.]

[16] Bērnu tiesību aizsardzības likums. 6. pants. Pieņemts 1998. gada 19. jūnijā. Pieejams: https://likumi.lv/ta/id/49096-bernu-tiesibu-aizsardzibas-likums [aplūkots 29.01.2021.]

[17] Skatīt arī: Pašvaldībām atšķirīgas sekmes institūciju sadarbībā bērnu tiesību aizsardzībai. Pieejams: https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/pasvaldibam-atskirigas-sekmes-instituciju-sadarbiba-bernu-tiesibu-aizsardzibai.a339972/ [aplūkots 11.12.2020.]

[18] Autoru piezīme: piemēram, Civilprocesa likums vai tiesību normas, kas noteic administratīvo pārkāpumu procesu.

[19] Skatīt arī: Ministru kabineta noteikumu projekta "Institūciju sadarbības bērnu tiesību aizsardzībā noteikumi" sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija). Pieejams: http://tap.mk.gov.lv/doc/2017_09/LMAnot_150817_sadarb_bta.1821.docx [aplūkots 11.12.2020.]

Lai nodrošinātu bērna labākās intereses starpinstitūciju sadarbības procesā, tika izveidots visu iesaistīto institūciju vienotas sadarbības mehānisms pašvaldības līmenī. Tā tika paredzēts, ka pašvaldību līmenī ir izveidojamas sadarbības grupas bērnu tiesību aizsardzībai un organizējamas šo grupu sanāksmes.

Tādējādi virsuzdevumi, kas šobrīd ir noteikti tiesību normās par starpinstitūciju sadarbību bērnu tiesību aizsardzībā, ir:

a) savlaicīga un kvalitatīva informācijas apmaiņa visu iesaistīto institūciju un speciālistu starpā;
b) savstarpēja izpratne par bērnu tiesību aizsardzības jomā strādājošo institūciju un speciālistu pienākumiem;
c) vienota izpratne par kopīgiem mērķiem, lai darbs ar bērnu un ģimeni tiktu uzsākts savlaicīgāk un maksimāli efektīvi.

Kopsavilkumā:

- Sadarbības grupu galvenais uzdevums ir nodrošināt platformu, kuras ietvaros starp iesaistītajām institūcijām notiek regulāra informācijas apmaiņa gan par sadarbību, gan par individuālajiem un aktuāliem gadījumiem. Īstenojot sadarbību, kopīgais darbs ir mērķtiecīgāks, atbilstoši vienotai izpratnei par saskaņotu un koordinētu katras institūcijas rīcību ar bērnu un ģimeni.
- Sadarbības grupa darbojas kā konsultatīva koleģiāla platforma nolūkā sekmēt efektīvu institūciju savstarpēju sadarbību bērnu tiesību aizsardzībā, kā arī darbu ar bērnu un ģimeni katra iesaistītā institūcija veic un lēmumus pieņem atbilstīgi *savai kompetencei*.

Spēkā esošajā redakcijā noteikumi nosaka, ka katrs sadarbības grupas dalībnieks lēmumus par jautājumiem, kas tiek izskatīti sadarbības grupā, pieņem atbilstīgi savai kompetencei. Tas nozīmē, ka, piemēram, policijas darbinieks pieņem lēmumus saskaņā ar tiesību normām, kas noteic viņa uzdevumus kā policijas darbiniekam, līdzīgi rīkojas sociālā dienesta, izglītības pārvaldes un bāriņtiesu speciālisti.[20]

2.2. Sadarbības grupas kompetence un tās īstenošana

Šobrīd spēkā esošie noteikumi[21] paredz, ka vienā novadā vai republikas pilsētā var izveidot gan vairākas sadarbības grupas, gan arī vairākas pašvaldības, kurās nav

[20] Autoru piezīme: izstrādājot vadlīnijas, ir identificēta prakse, ka lēmumu pieņemšana dažkārt sadarbības grupās notiek arī atšķirīgi, taču šī kārtība neiziet ārpus katra sadarbības grupas dalībnieka profesionālās kompetences. Par to varēsiet lasīt nākamajā nodaļā.

[21] 2017. gada 12. septembra Ministru kabineta noteikumi Nr. 545 "Noteikumi par institūciju sadarbību bērnu tiesību aizsardzībā". Pieejams: https://likumi.lv/ta/id/293496-noteikumi-par-instituciju-sadarbibu-bernu-tiesibu-aizsardziba [aplūkots 12.01.2021.]

nepieciešams izveidot savu sadarbības grupu, var izveidot vienu kopīgu sadarbības grupu. Šādos gadījumos nosakāma katras sadarbības grupas darbības teritorija.

Turklāt, ja pašvaldībā jau pastāv kāda koleģiāla institūcija, kas darbojas bērnu tiesību aizsardzības jomā, tad atbilstoši noteikumiem nav jāizveido vēl viena jauna sadarbības grupa, bet darbu var turpināt pastāvošajā ietvarā ar nosacījumu, ka tiek veikti tiesību normās noteiktie uzdevumi:

a) tiek izskatīti **individuāli gadījumi** saistībā ar iespējamiem bērna tiesību pārkāpumiem, ja ir nepieciešama ātra rīcība un vairāku institūciju sadarbība un radušos situāciju nav iespējams atrisināt vienas institūcijas ietvaros vai nav to izdevies atrisināt ilgstošā laikposmā;
b) tiek **analizēta situācija bērnu tiesību aizsardzības jomā** un pašvaldībai tiek sniegti priekšlikumi novada vai republikas pilsētas bērnu tiesību aizsardzības programmas izstrādei, tostarp par nepieciešamajiem pasākumiem institūciju sadarbības sistēmas pilnveidošanai un saskaņotai un koordinētai institūciju sadarbībai;
c) Labklājības ministrijai tiek **sniegti priekšlikumi normatīvo aktu pilnveidei** un sadarbības uzlabošanai bērnu tiesību aizsardzības jomā kopumā;
d) tiek **informēta sabiedrība** (pašvaldības iedzīvotāji) par aktuāliem bērnu tiesību aizsardzības jautājumiem.

Sadarbības grupas sastāvā pašvaldība iekļauj pārstāvjus no pašvaldības policijas vai Valsts policijas, ja pašvaldība nav izveidojusi pašvaldības policiju, vai nav deleģējusi pašvaldības policijas uzdevumus citai pašvaldībai; pašvaldības sociālā dienesta; pašvaldības Izglītības pārvaldes, bet ja šādas pārvaldes nav, tad izglītības speciālistu; pārstāvjus no bāriņtiesas.

Ja sadarbības grupā izskatāmais individuālais gadījums skar arī citu institūciju kompetenci, sadarbības grupa var pieaicināt arī citu institūciju vai nozaru speciālistus, kuri strādā ar sadarbības grupā izskatāmo gadījumu vai kura rīcībā ir cita būtiska informācija. Piemēram, ja sadarbības grupa skata jautājumu, kas attiecas uz bērnu, kas ir atradies probācijas redzes lokā vai ir šobrīd probācijas klients, vai ja šī bērna likumiskais pārstāvis ir probācijas klients, tad ir iespējams pieaicināt Valsts probācijas dienesta speciālistu, kurš veic savus pienākumus attiecīgajā administratīvajā teritorijā.

2.2.1. Individuāls gadījums

Sadarbības grupa izskata **individuālus gadījumus**, kurus izskatīšanai iesaka kāds no sadarbības grupas pārstāvjiem, ja šis speciālists, strādājot ar konkrētu gadījumu, ir secinājis, ka:

- nepieciešama vairāku institūciju sadarbība,

- pastāv tādi apstākļi, kas norāda – ir nepieciešama ātra rīcība, vai pastāv apstākļi, kurus nav iespējams atrisināt vienas institūcijas ietvaros vai kurus nav izdevies atrisināt ilgstošā laika posmā.

Izskatot individuālo gadījumu sadarbības grupā, pārstāvēto institūciju pārstāvji sniedz viņu rīcībā esošo informāciju un analizē to informāciju, ko sniedz citi sadarbības grupas dalībnieki, un savstarpēji vienojas par turpmāko rīcību un veicamajiem pasākumiem katras pārstāvētās institūcijas kompetences ietvaros. Šāda vienošanās fiksējama sadarbības grupas sanāksmes protokolā.

Ja tomēr sadarbības grupa nevar vienoties par saskaņotu un koordinētu sadarbību individuālā gadījuma izskatīšanā, tā informē Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekciju, kura sniedz konsultatīvu un metodisku atbalstu, kā rīkoties, lai ievērotu bērna vislabākās intereses.

Šādā gadījumā iespējami vairāki atbalsta veidi no Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas:

a) sadarbības grupas dalībnieki gūst iespēju saņemt Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas speciālistu profesionālo atbalstu, tai skaitā ieteikumus, iespējamos rīcības virzienus (*speciālistiem*);
b) tiek izmantota iespēja plašākā speciālistu lokā analizēt situāciju un, izmantojot Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas rīcībā esošos profesionālos resursus, sniegt vai organizēt atbalsta pakalpojumus bērnam un ģimenei (*bērnam un ģimenei*). Piemēram, iespēja saņemt Konsultatīvās nodaļas piedāvātos pakalpojumus.[22]

Individuālo gadījumu izskatīšanas procesā ir iespēja arī pieaicināt speciālistu, kas nav sadarbības grupas dalībnieks. Šādos gadījumos pusēm ir jācenšas pēc iespējas vienoties par dalības laiku sadarbības grupā. Ja konkrētajā gadījumā nav nepieciešamības, ka speciālists piedalās klātienē (vai arī sadarbības grupa notiek attālināti), sadarbības grupa var pieprasīt sniegt nepieciešamo informāciju, kas varētu būt būtiska sadarbības grupas darbā. Bieži vien ir gadījumi, kuros bērna deklarētā un faktiskā dzīvesvieta atšķiras vai bērna vecāku deklarētās dzīvesvietas atrodas dažādās administratīvajās teritorijās, vai vecāki bieži maina savas dzīvesvietas no vienas administratīvās teritorijas uz citu darba vai citu iemeslu dēļ, tad attiecīgi sadarbības grupā var pieaicināt arī pārstāvjus no citas pašvaldības sadarbības grupas. Šāda

[22] Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas Konsultatīvajā nodaļa. Pieejams: https://www.bti.gov.lv/lv/pieteiksanas, arī "Ar ko nodarbojas Konsultatīvā nodaļa, un kādos gadījumos tā var palīdzēt?" Pieejams: https://www.facebook.com/VBTAInspekcija/videos/1046562595724496 [aplūkots 08.01.2021.]

situācija var rasties arī tajos gadījumos, ja bērns mācās izglītības iestādē, kas atrodas citas sadarbības grupas darbības teritorijā.[23]

2.2.2. Ieteikumu sniegšana pašvaldībai novada vai republikas pilsētas bērnu tiesību aizsardzības programmas izstrādei[24]

Bērnu tiesību aizsardzības likums noteic, ka novada pašvaldība un republikas pilsētas pašvaldība analizē stāvokli bērna tiesību ievērošanas jomā, izstrādā un īsteno bērna tiesību aizsardzības programmu novada vai republikas pilsētas administratīvajā teritorijā.[25] Arī likums "Par pašvaldībām"[26] noteic, ka pašvaldības autonomajās funkcijās ietilpst pienākums ne tikai gādāt par aizgādnību, aizbildnību, adopciju un bērnu personisko un mantisko tiesību un interešu aizsardzību, izglītību un sabiedrisko kārtību, bet arī īstenot bērnu tiesību aizsardzību attiecīgajā administratīvajā teritorijā.

Sadarbības grupu un tajās iesaistīto speciālistu profesionālās darbības jomas ir tādas, ka šo speciālistu redzeslokā nonāk visaktuālākās problēmsituācijas bērnu tiesību aizsardzībā, kas izriet no visām pašvaldību atbildības jomām. Tāpēc sadarbības grupu praktiskie ieteikumi pašvaldību bērnu tiesību aizsardzības programmu izstrādē ir būtiski.

Tieši pašvaldība pārzina bērnu skaitu savā teritorijā, vecumposmus, ģimeņu sociālo situāciju un spēj visprecīzāk identificēt problēmjautājumus atbilstoši faktiskajai situācijai, tai skaitā:

- pārzina izplatītākos bērnu tiesību pārkāpumus, tai skaitā ģimenēs, izglītības iestādēs, sabiedriskajās vietās, atpūtas un brīvā laika pavadīšanas vietās. Ir lietas kursā par veiktajiem, plānotajiem preventīvajiem pasākumiem;
- zina iedzīvotāju vajadzības – psihosociālā palīdzība, ārpusģimenes aprūpe, izglītības pieejamība, veselības aprūpe, transports un infrastruktūra;
- ir informēta par pašvaldības teritorijā strādājošo valsts un pašvaldību institūciju veiktspēju un vajadzībām, piemēram, – darbinieku skaitu un slodzi, prasmēm un zināšanām, savu kompetenču apzināšanos, iespējām nodrošināt nepieciešamos pakalpojumus un finansējuma pietiekamību.

---

[23] Ministru kabineta noteikumu projekta "Institūciju sadarbības bērnu tiesību aizsardzībā noteikumi" sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija). Pieejams: http://tap.mk.gov.lv/doc/2017_09/LMAnot_150817_sadarb_bta.1821.docx [aplūkots 12.12.2020.]

[24] 2017. gada 12. septembra Ministru kabineta noteikumu Nr. 545 "Noteikumi par institūciju sadarbību bērnu tiesību aizsardzībā" 8.2.punkts. Pieejams: https://likumi.lv/ta/id/293496-noteikumi-par-instituciju-sadarbibu-bernu-tiesibu-aizsardziba [aplūkots 12.01.2021.]

[25] Bērnu tiesību aizsardzības likums. 66. pants. Pieņemts 1998. gada 19. jūnijā. Pieejams: https://likumi.lv/ta/id/49096-bernu-tiesibu-aizsardzibas-likums [aplūkots 29.01.2021.]

[26] Likums "Par pašvaldībām". Pieņemts 1994. gada 19. maijā. Pieejams: https://likumi.lv/ta/id/57255-par-pasvaldibam [aplūkots 12.12.2020.]

Tikai pārzinot praktisko situāciju noteiktās pašvaldības teritorijā, ir iespējams panākt tos mērķus, kādi sasniedzami ar bērnu tiesību aizsardzības programmas palīdzību – nodrošināt, ka katra bērnu tiesību aizsardzības institūcija un tās speciālisti zina savus uzdevumus un to izpildes veidus.[27]

Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcija "Vadlīnijās pašvaldībām bērnu tiesību aizsardzībā"[28] ir ietvērusi ieteikumus, kādā veidā izstrādāt un īstenot bērna tiesību aizsardzības programmu pašvaldībā. Ieteikta arī noteikta programmas struktūra, kas ietver stratēģisko daļu, rīcības plānu un uzraudzības kārtību.[29]

2.2.3. Priekšlikumi normatīvo aktu pilnveidei un sadarbības uzlabošanai bērnu tiesību aizsardzības jomā[30]

Noteikumi[31] paredz, ka sadarbības grupas sniedz Labklājības ministrijai priekšlikumus normatīvo aktu pilnveidei un sadarbības uzlabošanai bērnu tiesību aizsardzības jomā. Labklājības ministrija minētos priekšlikumus virza izskatīšanai Bērnu lietu sadarbības padomē.

Bērnu lietu sadarbības padome[32] ir konsultatīva koleģiāla institūcija, kuras mērķis ir veicināt vienotu izpratni par bērna interešu prioritātes principa ievērošanu pašvaldību un valsts rīcībpolitikās, kā arī veicināt institūciju, tai skaitā sadarbības grupu, saskaņotu darbību bērnu tiesību aizsardzībā. Bērnu lietu sadarbības padomes dalībniekus noteic labklājības ministrs, tajā tiek iekļauti gan nozaru ministriju, valsts un pašvaldību institūciju un nevalstisko organizāciju pārstāvji.

Bērnu lietu sadarbības padomei ir uzdevums izskatīt sadarbības grupu sniegtos priekšlikumus tiesību aktu pilnveidei un sadarbības uzlabošanai bērnu tiesību aizsardzības jomā, kā arī citu valsts un pašvaldību institūciju un nevalstisko

---

[27] Gorbunova V. Pašvaldību izaicinājumi bērnu tiesību aizsardzības jomā. Rīga, 2020. Pieejams: https://www.lps.lv/uploads/docs_module/2020_01_29_2_prezentaija_LPS%20(002).pdf [aplūkots 22.01.2021.]

[28] Vadlīnijas bērnu tiesību aizsardzībā. Rīga, 2019. Pieejams: https://www.bti.gov.lv/lv/media/441/download [aplūkots 22.01.2021.]

[29] Piemēram, skatīt "Talsu novada pašvaldības bērnu tiesību aizsardzības programma 2018–2023". Pieejams: http://www.talsi.server2.alt.lv/uploads/filedir/Bernu%20tiesibu%20aizsardz/04_2_bernu_tiesibu_aizsardzibas_programma.pdf vai arī skatīt "Krustpils novada pašvaldības Bērnu tiesību aizsardzības programma 2019.–2023. gadam". Pieejams: https://www.krustpils.lv/files/Bernu_tiesibu_aizsrdzibas_programma.pdf [aplūkots 12.12.20.]

[30] 2017. gada 12. septembra Ministru kabineta noteikumu Nr. 545 "Noteikumi par institūciju sadarbību bērnu tiesību aizsardzībā" 8.3.punkts. Pieejams: https://likumi.lv/ta/id/293496-noteikumi-par-instituciju-sadarbibu-bernu-tiesibu-aizsardziba [aplūkots 12.01.2021.]

[31] Turpat, 8.4.punkts.

[32] Bērnu lietu sadarbības padomes nolikums. Apstiprināts ar Labklājības ministrijas 2020. gada 28. aprīļa rīkojumu Nr. 41. Pieejams: https://www.lm.gov.lv/sites/lm/files/data_content/padomes_nolikums_0520203.pdf [aplūkots 07.12.2020.]

organizāciju priekšlikumus. Pēc šo priekšlikumu izskatīšanas un izvērtēšanas Bērnu lietu sadarbības padome sniedz šos priekšlikumus iekļaušanai politikas attīstības dokumentos (stratēģijās, plānos, koncepcijās un citos) un tiesību aktos.

Tādējādi Bērnu lietu sadarbības padome **ir pašvaldību sadarbības grupu atbalsta resurss**, kas dod iespēju:

a) balstoties uz sadarbības grupas identificēto attīstāmo praksi, ietvert nozares politikās un, ja nepieciešams, arī tiesību aktos inovatīvas pieejas bērnu tiesību aizsardzībā;
b) informēt valsts pārvaldes, pašvaldību un nevalstisko organizāciju pārstāvjus par sadarbības grupā identificētiem aktuāliem jautājumiem, apspriest tos, uzklausīt dažādus viedokļus. Tai skaitā Bērnu lietu padomei ir tiesības pieaicināt piedalīties sēdēs ar padomdevēja tiesībām arī dažādu nozaru ekspertus;
c) sniegt priekšlikumus, kas veicina sadarbības grupu dalībnieku informētību par bērnu tiesību aizsardzības nozares attīstību un profesionālās pilnveides procesa plānošanu.

Bērnu lietu sadarbības padomes sēdēs izskatītie materiāli – prezentācijas, darba dokumenti, sanāksmju protokoli – ir publiski pieejami, un sadarbības grupu dalībniekiem ir iespēja ar tiem iepazīties tiešsaistē Labklājības ministrijas tīmekļvietnē.[33]

2.2.4. Sabiedrības informēšana par bērnu tiesību aizsardzības jautājumiem[34]

Bērnu tiesību aizsardzības likumā noteikts, ka pašvaldības bērnu tiesību nodrošināšanā iesaista sabiedrību un koordinē sabiedrisko organizāciju darbību, kā arī izglīto bērnu vecākus un veic citus pasākumus bērna tiesību nodrošināšanai.[35]

Pirmkārt, šis sadarbības grupas uzdevums ir cieši saistīts ar citiem uzdevumiem un tāpēc ietver vairākas iespējas. Otrkārt, tiesību normās nav noteiktas konkrētas formas vai veidi, kādos sadarbības grupai sabiedrība būtu jāinformē par bērnu tiesību jautājumiem. Ņemot vērā, ka sadarbības grupa izskata gan individuālos gadījumus, gan analizē situāciju bērnu tiesību aizsardzības jomā, kā arī sagatavo priekšlikumus Bērnu lietu padomei bērnu tiesību aizsardzības sistēmas pilnveidei, tā var informēt sabiedrību par:

---

[33] Bērnu lietu sadarbības padomes materiāli pieejami: https://www.lm.gov.lv/lv/bernu-lietu-sadabibas-padome [aplūkota 05.01.2021.]

[34] 2017. gada 12. septembra Ministru kabineta noteikumu Nr. 545. "Noteikumi par institūciju sadarbību bērnu tiesību aizsardzībā" 8.4.punkts. Pieejams: https://likumi.lv/ta/id/293496-noteikumi-par-instituciju-sadarbibu-bernu-tiesibu-aizsardziba [aplūkots 12.01.2021.]

[35] Bērnu tiesību aizsardzības likums. 66. panta otrā daļa. Pieņemts 1998. gada 19. jūnijā. Pieejams: https://likumi.lv/ta/id/49096-bernu-tiesibu-aizsardzibas-likums [aplūkots 02.01.2021.]

a) veidiem, kādos novērst bērnu tiesību pārkāpumus, un citiem preventīviem pasākumiem, kurus noteiktā pašvaldība ir jau identificējusi vai plāno ieviest;
b) sadarbības modeļiem starp sabiedrību un pašvaldību bērnu tiesību aizsardzībā, kā arī par nevalstisko organizāciju iesaisti;
c) pasākumiem un pakalpojumiem, kas tiek organizēti pašvaldībā, citās iestādēs vai struktūrvienībās, kuru mērķa grupas ir ģimenes un bērni;
d) pašvaldības bērna tiesību aizsardzības programmu: tajā ietvertajām aktualitātēm, plānotajiem pasākumiem un to ieviešanas termiņiem, izstrādes gaitu, iespējām iesaistīties (paust savu viedokli) bērniem un vecākiem.

Minētie darbības virzieni sabiedrības informēšanā nav izsmeļoši, tie, visdrīzāk, dažādās pašvaldībās būs atšķirīgi ne tikai pēc satura, bet arī izvēles formas. Tomēr jāuzsver, ka aktuālas informācijas nodrošināšana sabiedrībai par bērnu tiesību jautājumiem ir ļoti būtiska, jo veicina sabiedrības izpratni par preventīvo darbu un nodrošina līdzdalību lēmumu pieņemšanā. Tā rezultātā arī sadarbības grupu darbs var mainīt fokusu no individuālo gadījumu izskatīšanas (kas ir reakcija jau uz noteiktām sekām) uz preventīvu rīcību, kas mazina risināmo problēmsituāciju daudzumu.

Kopsavilkumā – darbs ar sabiedrību, tai skaitā informatīvie pasākumi, nav sadarbības grupu formāls uzdevums, bet instruments preventīvo pasākumu veikšanai – atbilstoši konkrētās pašvaldības prioritātēm un aktualitātēm bērnu tiesību aizsardzības jomā.

3. Starpinstitūciju sadarbības grupu darba organizācija un nolikums

3.1. Darba organizācija

Saskaņā ar tiesību normās noteikto šobrīd starpinstitūciju sadarbība bērnu tiesību aizsardzībā Latvijā tiek organizēta divos līmeņos, proti:

a) valsts līmenī – Bērnu lietu sadarbības padome, kas darbojas pie Labklājības ministrijas,
b) pašvaldību līmenī – pašvaldībās organizētās sadarbības grupas.[36]

Abos līmeņos veicamos uzdevumus un sadarbību starp šiem abiem līmeņiem nosaka noteikumi[37] un Bērnu lietu sadarbības padomes nolikumā[38] ietvertie uzdevumi.

Sadarbības grupa darbojas saskaņā ar pašvaldības domes izdotu nolikumu.[39] Sadarbības grupas nolikumā tiek noteikta sadarbības grupu sasaukšanas kārtība, darba organizācija un atbildības jomas. Tai skaitā tiek ietverts regulējums par savstarpējo sadarbību starp vienas pašvaldības teritorijā izveidotajām vairākām sadarbības grupām, dažādu pašvaldību izveidotajām sadarbības grupām[40], kā arī ar ētiku, konfidencialitāti, datu aizsardzību un citi jautājumi.

Pamatojoties uz minēto, pašvaldībās var pastāvēt un, balstoties uz prakses izpēti,[41] arī pastāv vairāki starpinstitūciju sadarbības grupu darbības **organizācijas modeļi**:

a) vienā pašvaldībā ir **viena sadarbības grupa**

---

[36] 2017. gada 12. septembra Ministru kabineta noteikumu Nr. 545 "Noteikumi par institūciju sadarbību bērnu tiesību aizsardzībā" 2.punkts. Pieejams: https://likumi.lv/ta/id/293496-noteikumi-par-instituciju-sadarbibu-bernu-tiesibu-aizsardziba [aplūkots 12.01.2021.]

[37] Turpat, 8.3.punkts.

[38] Bērnu lietu sadarbības padomes nolikums. Apstiprināts ar Labklājības ministrijas 2020. gada 28. aprīļa rīkojuma Nr. 41 2.punktu. Pieejams: https://www.lm.gov.lv/sites/lm/files/data_content/padomes_nolikums_0520203.pdf [aplūkots 07.12.2020.]

[39] 2017. gada 12. septembra Ministru kabineta noteikumu Nr. 545 "Noteikumi par institūciju sadarbību bērnu tiesību aizsardzībā" 14.punkts. Pieejams: https://likumi.lv/ta/id/293496-noteikumi-par-instituciju-sadarbibu-bernu-tiesibu-aizsardziba [aplūkots 12.01.2021.]

[40] Turpat, 4.punkts.

[41] Kronberga I., Sīle S., Litvins G., Zavackis A. Starpinstitūciju sadarbība bērnu tiesību aizsardzībā. Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcija sadarbībā ar Latvijas Tiesnešu mācību centru. Rīga, 2019. 7.–18.lpp. Pieejams: https://www.bti.gov.lv/lv/media/9/download [aplūkots 12.12.2020.]

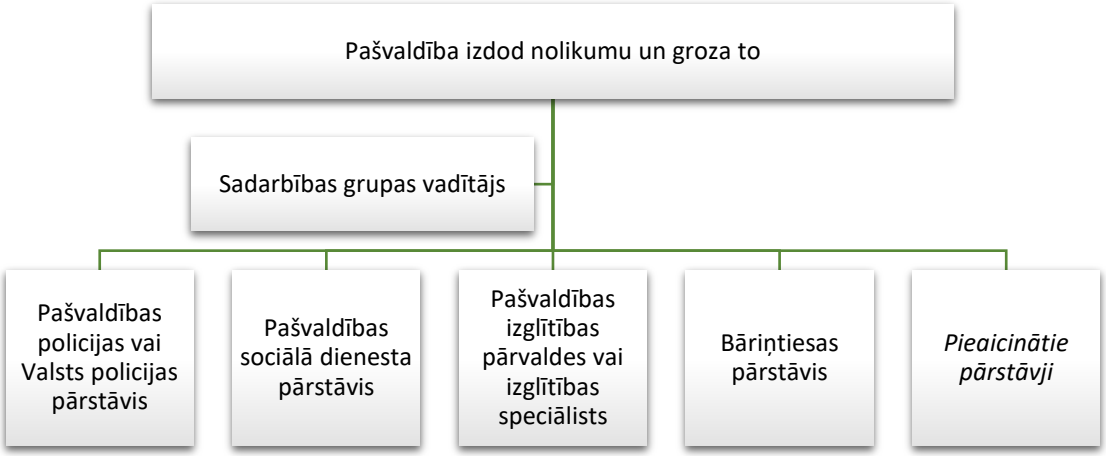

Shēma Nr.1

b) vienā pašvaldībā ir **vairākas dažādu līmeņu sadarbības grupas**, kuru starpā ir nolikumā noteikta pienākumu sadale

Shēma Nr.2

c) **vairākas pašvaldības** ir vienojušās par **vienas starpinstitūciju sadarbības grupas** izveidi, kuras kompetencē ir bērnu tiesību aizsardzība vairākās pašvaldībās.

Shēma Nr.3

Noteikumi pieļauj, ka pašvaldības pašas izvēlas noteikto modeli. Jābilst, ka c) modelis tika ietverts tiesiskajā regulējumā, jo pastāv virkne salīdzinoši nelielu pašvaldību, kur katrai atsevišķi varētu nebūt nepieciešamība pēc atsevišķas sadarbības grupas. Jāatzīst, ka šāds modelis līdz šo vadlīniju izstrādes noslēgumam nav guvis plašu attīstību. Turpretī lielā daļā pašvaldību aizvien ir viena sadarbības grupa. Tomēr jāatzīmē, ka kopējā pēdējo divu gadu tendence ir bijusi virzīties uz b) modeli, kur vienā pašvaldībā ir viena sadarbības grupa, bet izglītības iestādēs darbojas apakšgrupas jeb starpprofesionāļu komandas. Turklāt pie b) modeļa tiek īstenotas divas pieejas, kur pirmā ir vērsta tieši uz starpprofesionāļu komandu izveidi izglītības iestādēs, bet otra – uz pienākumu robežu noteikšanu. Pienākumu robežu noteikšanas pieeja paredz, ka sākotnēji katra situācija, kas saistīta ar bērnu tiesību pārkāpumu preventīvo gadījumu, tiek risināta attiecīgajā izglītības iestādē vairākos līmeņos. Ja izglītības iestādes attiecīgajā līmenī nav iespējams konkrēto gadījumu atrisināt, tas tiek risināts nākamajā līmenī. Pēdējais līmenis no visiem ir pašvaldības sadarbības grupa. Pēc būtības abas pieejas savā starpā būtiski neatšķiras: vienā gadījumā tiek likts akcents uz attiecīgā līmeņa speciālistu iesaisti, bet otrā – uz detalizētu procesu.

Izstrādājot šīs vadlīnijas, tika organizētas vairākas diskusiju fokusa grupas, kurās piedalījās sadarbības grupu pārstāvji no sešiem novadiem.[42] Diskusiju grupās vairākkārt atskanēja viedoklis, ka vadlīnijās būtu ietverami tādi risinājumi un ieteikumi, kas būtu lietderīgi praksē pēc Administratīvi teritoriālās reformas, kad novadu skaits samazināsies un tie kļūs lielāki. Fokusa grupu dalībnieki vienlaikus pauda, ka arī tajās

[42] Skatīt pielikumu N.6 “Metodiskā pieeja vadlīniju izstrādei un primārie rezultāti”.

pašvaldībās, kur pastāv viena sadarbības grupa, tā vairāk nodarbojas ar plānošanas un attīstības jautājumiem,[43] bet individuālie gadījumi tiek risināti, starpprofesionāli sadarbojoties ar to sadarbības grupas dalībnieku, kura pārstāvētā institūcija tajā brīdī ir vadošā individuālā gadījuma risināšanā, attiecīgi – policija, bāriņtiesa, sociālais dienests vai cita. Tā, piemēram, vairāku sadarbības grupu nolikumos tika norādīts, ka šī sadarbības grupa blakus tiem pienākumiem, kas ietverti noteikumos[44], veic uzdevumus, kas saistīti ar profilakses lietu iekārtošanu un uzvedības sociālās korekcijas programmu izstrādāšanu bērniem.[45] Šādos gadījumos šos procesu vada attiecīgās pašvaldības sociālā dienesta darbinieks vai speciālists darbam ar bērniem un ģimenēm.[46]

Kopsavilkumā – vadoties no situācijas, kāda izveidosies pēc Administratīvi teritoriālās reformas, kad novadu būs skaitliski mazāk un vienlaikus tie būs lielāki, ieteicams būtu veidot modeli, kas pēc savas struktūras ir visaptverošs, proti – modeli b). Modelis a), kurš tika pielietots līdz šim, varētu būt smagnējs lielām pašvaldībām. Modelis c) pēc Administratīvi teritoriālās reformas būtu piemērojams, ja galvenā sadarbības grupa pastāvētu pie reģionāliem centriem (ja tādi tiktu attīstīti) un veiktu uzdevumus, kas saistīti ar plānošanu, tiesību normu pilnveidi un sadarbību ar Bērnu lietu padomi. Šādā gadījumā apvienotajos novados strādājošās sadarbības grupas varētu iesaistīties individuālo gadījumu risināšanā. Vienlaikus jāatzīmē, ka pie c) modeļa būtu nepieciešama saikne jeb starpprofesionāļu grupas, kuras darbotos vismaz izglītības iestādēs. Ņemot vērā minēto aspektu, modelis c) kļūtu ļoti līdzīgs jau iepriekš aprakstītajam b) modelim. Vienlaikus ir jāņem vērā, ka sadarbības grupu darba organizācijas modeļa izvēle ir katras pašvaldības lēmums.

3.2. Sadarbības grupas darbības tiesiskais regulējums

Vadoties no izvēlētā modeļa starpinstitūciju sadarbībai bērnu tiesību aizsardzībā, pašvaldība izstrādā sadarbības grupas nolikumu. Noteikumi noteic[47], ka pašvaldība var izvēlēties rīcības variantus – izveidot sadarbības grupu un izstrādāt

---

[43] 2017. gada 12. septembra Ministru kabineta noteikumu Nr. 545 "Noteikumi par institūciju sadarbību bērnu tiesību aizsardzībā" 8.2., 8.3., 8.4.punkts. Pieejams: https://likumi.lv/ta/id/293496-noteikumi-par-instituciju-sadarbibu-bernu-tiesibu-aizsardziba [aplūkots 12.01.2021.]

[44] Turpat, 8.1.–8.4.punkts.

[45] Autoru skaidrojums: veic uzdevumus, kas pašvaldībām noteikti Bērnu tiesību aizsardzības likuma 58. pantā. Bērnu tiesību aizsardzības likuma 58. pants. Pieejams: https://likumi.lv/ta/id/49096#p58 [aplūkots 23.01.2021.]

[46] Skatīt, piemēram, Rundāles novada domes Starpinstitūciju sadarbības grupas bērnu tiesību aizsardzības jomā nolikuma 6.3.punktu. Pieejams: http://www.rundale.lv/uploads/filedir/Rundales_novada_starpprof_sadarb_komand_nolikums_2019_1.pdf [aplūkots 12.12.2020.]

[47] 2017. gada 12. septembra Ministru kabineta noteikumu Nr. 545 "Noteikumi par institūciju sadarbību bērnu tiesību aizsardzībā" 14.punkts. Pieejams: https://likumi.lv/ta/id/293496-noteikumi-par-instituciju-sadarbibu-bernu-tiesibu-aizsardziba [aplūkots 12.01.2021.]

nolikumu vai arī pilnveidot atbilstoši noteikumu prasībām jau pašvaldībā strādājošu darba grupu ar līdzīgiem uzdevumiem bērnu tiesību aizsardzības jomā.[48]

Lai gūtu pietiekami vispusīgu priekšstatu par **Starpinstitūciju sadarbības grupas** (turpmāk – **SSG**) nolikumu, šīm vadlīnijām ir pievienots pielikums Nr.8, kurā kā piemērs ietverts SSG bērnu un jauniešu atbalstam **nolikums**. Šis nolikums atspoguļo šo vadlīniju iepriekšējā 3.1. punktā ietverto SSG darbības modeli b).

Kopumā b) modelis noteic, ka izglītības iestādēs vai citās pašvaldības iestādēs, kas strādā ar bērniem, tiek izveidotas **starpprofesionāļu jeb multidisciplinārās sadarbības grupas** bērnu un jauniešu atbalstam (turpmāk – **Grupas**), kuras faktiski ir iespējams uzskatīt par pašvaldības SSG apakšgrupām. Šo Grupu darbība ir cieši saistīta ar SSG, un to noteic novada pašvaldības starpprofesionāļu sadarbības grupas bērnu un jauniešu atbalstam **darbības kārtība**. Šīs darbības kārtības piemēru projekta veidā ir iespējams aplūkot vadlīniju pielikumā Nr.9.

Ņemot vērā, ka šīs pieejas realizācija dažādos veidos vairākos novados jau tiek īstenota praksē, turklāt ir izrādījusies efektīva, šajās vadlīnijās tiks sniegts apraksts tādas SSG nolikumam, kuras darbības teritorijā izglītības un citās iestādēs, kas strādā ar bērniem, darbojas starpprofesionāļu jeb multidisciplinārās sadarbības grupas, kas risina individuālos gadījumus izglītības un citā vidē. Šajā modelī SSG redzes lokā nonāk tikai tie gadījumi, kas izglītības iestāžu vidē dažādu iemeslu dēļ nav atrisināmi. Modeļa pamats un pielikumā Nr.8 un Nr.9 ietverto dokumentu piemēri ir gūti, iedvesmojoties no Saldus, Jelgavas pilsētas un novada, Ikšķiles, Daugavpils, Valmieras un Cēsu, kā arī citu pašvaldību prakses un šo novadu speciālistu izstrādātās dokumentācijas bērnu tiesību aizsardzībā.

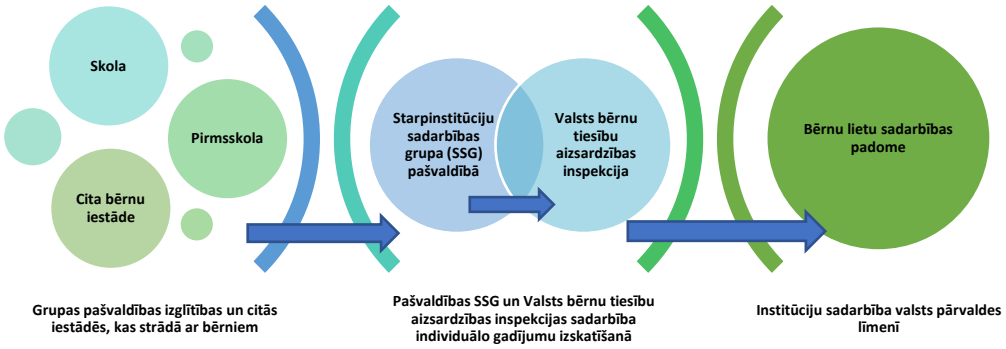

Shēma Nr.4

[48] Turpat, 18.punkts.

3.2.1. Starpinstitūciju sadarbības grupas (SSG) nolikums[49]

Izstrādājot SSG nolikumu, būtu nepieciešams ņemt vērā, ka atsevišķas prasības attiecībā uz nolikumā ietveramo informāciju ir noteiktas Ministru kabineta noteikumos "Noteikumi par institūciju sadarbību bērnu tiesību aizsardzībā". Piemēram, noteikumos ir noteikti vairāki punkti.

- Starpinstitūciju sadarbības **sistēma bērnu tiesību aizsardzībā** – institūcijas atbilstoši to kompetencē esošajiem bērnu tiesību aizsardzības jautājumiem un darbības mērķiem īsteno bērnu tiesību aizsardzību bērnu tiesību aizsardzības sadarbības grupu un Bērnu lietu sadarbības padomes ietvaros.[50]
- **Bērnu lietu sadarbības padomes statuss** – Bērnu lietu sadarbības padome ir konsultatīva koleģiāla institūcija, kuras mērķis ir veicināt vienotu izpratni par bērna interešu prioritātes principa ievērošanu pašvaldību un valsts rīcībpolitikās, kā arī veicināt institūciju, tai skaitā sadarbības grupu, saskaņotu darbību bērnu tiesību aizsardzībā.[51]
- **SSG statuss un darbības teritorija –** sadarbības grupa ir konsultatīva koleģiāla institūcija, kuru izveido pašvaldība, un tās darbības teritorija ir attiecīgā novada vai republikas pilsētas administratīvā teritorija. Vienā novadā vai republikas pilsētā var izveidot vairākas sadarbības grupas vai vairākas pašvaldības var izveidot vienu kopīgu sadarbības grupu. Šādos gadījumos nosakāma katras sadarbības grupas darbības teritorija.[52]
- **SSG sastāvs**, proti, pārstāvji no pašvaldības policijas vai Valsts policijas, pašvaldības sociālā dienesta; pašvaldības izglītības pārvaldes; bāriņtiesas; **un pieaicinātie pārstāvji**.[53]
- **SSG uzdevumi**
    - Izskatīt individuālus gadījumus saistībā ar iespējamiem bērna tiesību pārkāpumiem, ja ir nepieciešama ātra rīcība un vairāku institūciju sadarbība, kā arī izskatīt gadījumus, ja radušos situāciju nav iespējams atrisināt vienas institūcijas ietvaros vai nav to izdevies atrisināt ilgstošā laika posmā.
    - Analizēt situāciju bērnu tiesību aizsardzības jomā un sniegt pašvaldībai priekšlikumus novada vai republikas pilsētas bērnu

[49] Skatīt arī Pielikumu Nr.8 "Starpinstitūciju sadarbības grupas bērnu un jauniešu atbalstam nolikuma projekts" un Pielikumu Nr.5 "Sadarbības grupu attīstība un attīstāmā prakse Latvijā: secinājumi un ieteikumi".

[50] 2017. gada 12. septembra Ministru kabineta noteikumu Nr. 545 "Noteikumi par institūciju sadarbību bērnu tiesību aizsardzībā" 2.punkts. Pieejams: https://likumi.lv/ta/id/293496-noteikumi-par-instituciju-sadarbibu-bernu-tiesibu-aizsardziba [aplūkots 12.01.2021.]

[51] Turpat, 3.punkts.

[52] Turpat, 4.punkts.

[53] Turpat, 5., 6.punkts.

tiesību aizsardzības programmas izstrādei, tostarp par nepieciešamajiem pasākumiem institūciju sadarbības sistēmas pilnveidošanai un saskaņotai un koordinētai institūciju sadarbībai.
  - Sniegt Labklājības ministrijai priekšlikumus normatīvo aktu pilnveidei un sadarbības uzlabošanai bērnu tiesību aizsardzības jomā. Labklājības ministrija minētos priekšlikumus virza izskatīšanai Bērnu lietu sadarbības padomē, kā arī informē sabiedrību par aktuāliem bērnu tiesību aizsardzības jautājumiem.[54]
- **SSG izveides nosacījumi** un prasības attiecībā uz nolikuma publicēšanu.[55]
- Atsevišķi **rīcības un darba organizācijas modeļi**, izskatot SSG individuālos gadījumus.
  - Ja SSG pārstāvim ir informācija par gadījumiem saistībā ar iespējamiem bērna tiesību pārkāpumiem, pārstāvis ierosina jautājumu par attiecīgā gadījuma izskatīšanu sadarbības grupas sanāksmē.
  - Ja SSG, izskatot individuālo gadījumu, nevar vienoties par saskaņotu un koordinētu sadarbību, tā informē Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekciju. Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcija sniedz konsultatīvu un metodisku atbalstu, lai tiktu ievērotas bērna intereses.

Tiek noteikta kārtība, kādā SSG izskata individuālus gadījumus – sniedz un analizē viņu rīcībā esošo informāciju un saskaņo turpmāko rīcību, vienojoties par katras pārstāvētās institūcijas veicamajiem pasākumiem atbilstīgi kompetencei un panākto vienošanos ieraksta sadarbības grupas sanāksmes protokolā.[56]

- SSG **iekšējā darba organizācija** un materiāli tehniskais nodrošinājums, sanāksmju sasaukšanas biežums un nolikuma publikācija pašvaldības tīmekļvietnē, lai tas būtu publiski pieejams.

Minētie noteikumi ir jāņem vērā; vienlaikus būtiska daļa nolikuma satura, kas regulē SSG darbību, ir atstāta pašvaldību ziņā, kas nolikumā var ietvert tādus nosacījumus un procedūras, kas nav pretrunā ar SSG darbības mērķiem un uzdevumiem.

Šajās vadlīnijās ietvertais (Pielikums Nr.8) **Starpinstitūciju sadarbības grupas bērnu un jauniešu atbalstam nolikuma projekts** ir veidots septiņās sadaļās.

1. Vispārīgie jautājumi

Nolikuma vispārīgajā daļā noteic regulējumu tādiem jautājumiem, kas saistīti ar SSG statusu novadā, dalībnieku skaitlisko sastāvu, noteic – kas un kādā kārtībā ieceļ vai ievēlē SSG priekšsēdētāju. Šajā sadaļā iespējams regulēt jautājumus par atlīdzību

[54] Turpat, 8.punkts.
[55] Turpat, 12., 13., 14.punkts.
[56] Turpat, 9., 10., 11.punkts.

SSG vadītājam un sekretāram, ja pašvaldība uzskata to par nepieciešamu vai iespējamu; noteic pilnvaru termiņus vadītājam un SSG, kā arī noteic SSG vietu pašvaldības institūciju sistēmā.

Latvijas novados attiecībā uz šajā sadaļā minētajiem jautājumiem ir dažāda prakse: atsevišķos novados SSG priekšsēdētāju ievēlē dome uz savu pilnvaru laiku, citās vadītāju, tā vietnieku un protokolētāju ievēlē pati SSG savā pirmajā sanāksmē, kā to noteic Ministru kabineta noteikumi.[57] Dažāda prakse ir arī ar SSG vietu pašvaldības institucionālajā sistēmā – ir pašvaldības, kur SSG ir padots izpilddirektoram, citās tiek noteikta padotība konkrētai komisijai. Atsevišķās SSG sekretāra pienākumus veic kāds no SSG locekļiem, bet citās tiek noteikts speciālists uz visu SSG darbības laiku, tādā gadījumā šis speciālists nav SSG loceklis un ir pilnībā atbildīgs par visu dokumentāciju, kas atrodas SSG tās darbības periodā.

2. SSG struktūra, sastāvs un vadība

Tajās SSG, kur notiek ļoti intensīvs darbs, būtu nepieciešama struktūra. SSG struktūra ir atkarīga no tā, kā šajā sadarbības platformā tiek pieņemti lēmumi – savstarpēji vienojoties vai balsojot. Ministru kabineta noteikumi nenoteic, ka lēmumi jāpieņem balsojot, bet norāda, ka lēmumi tiek pieņemti, vienojoties par katras pārstāvētās institūcijas veicamajiem pasākumiem atbilstīgi kompetencei, bet panākto vienošanos ieraksta sadarbības grupas sanāksmes protokolā. Vienlaikus noteikumi noteic, ka pirmajā sadarbības grupas sanāksmē sadarbības grupas pārstāvji no sava vidus uz gadu ievēlē sadarbības grupas vadītāju. Tātad vismaz viens lēmums tiek pieņemts balsošanas ceļā.

Ja lēmumi tiek pieņemti balsojot, tad SSG struktūra faktiski veidojas no divām sadaļām – SSG locekļi ar balsstiesībām (te var būt priekšsēdētājs, vietnieks un SSG locekļi jeb SSG sastāvs[58]) un pieaicinātie speciālisti bez balsstiesībām (sekretārs, valsts un pašvaldību institūciju speciālisti jeb pieaicinātie pārstāvji[59]).

Šajā sadaļā nosakāmi arī SSG priekšsēdētāja, sekretāra un locekļu pienākumi atbilstoši uzdevumiem, kādi tiek noteikti pašai SSG. Ja SSG ir papildu pienākumi blakus tiem, kas noteikti Ministru kabineta noteikumos, tad būtu nepieciešams arī atrunāt SSG locekļu pienākumus attiecībā uz šo uzdevumu veikšanu. Piedāvātajā Starpinstitūciju sadarbības grupas bērnu un jauniešu atbalstam nolikuma projektā (Pielikums Nr.8, 15.–18.punkts) ir aprakstīts visai plašs pienākumu spektrs, jo modelētajai SSG ir liels uzdevumu apjoms, turklāt šajā modelī SSG ir saistīta ar Grupām, kuras darbojas novada izglītības iestādēs.

[57] Turpat, 13.punkts.
[58] Turpat, 5.punkts.
[59] Turpat, 6.punkts.

Būtu ieteicams nolikumā atrunāt jautājumus, kas saistīti ar dažādu SSG dalībnieku darbības pārtraukšanu grupas sastāvā, tai skaitā būtu lietderīgi noteikt priekšsēdētāja, vietnieku, sekretāra un SSG locekļu priekšlaicīgu pilnvaru izbeigšanas procesu, kā arī nosaukto SSG dalībnieku nomaiņas procesu, tai skaitā gadījumos, ja attiecīgais speciālists ir rīkojies pret ētikas principiem, datu aizsardzības tiesiskajam regulējumam vai citādi.

3. Darbības mērķi un uzdevumi

Kā tika minēts iepriekš, piedāvātajā Starpinstitūciju sadarbības grupas bērnu un jauniešu atbalstam nolikuma projektā (Pielikums Nr.8) SSG darbības mērķi sakrīt ar Ministru kabineta noteikumos noteikto, taču uzdevumu klāsts šo mērķu sasniegšanai ir būtiski plašāks. Piemēram, paredzēti tādi uzdevumi, kas saskan ar bērnu tiesību aizsardzības principiem un nepieciešamo rīcību šajā jomā – koordinēt starpinstitucionālo sadarbību sociālās atstumtības mazināšanā pašvaldības administratīvajā teritorijā; nolikuma projektā regulēta plaša un strukturēta sadarbība ar skolām (Pielikuma Nr.8, 28.punkts); detalizēti regulēti jautājumi attiecībā uz informācijas pasākumiem, kuru mērķis nav tikai bērni un ģimenes vai plašāka sabiedrība novada teritorijā, bet arī izglītības iestāžu pedagogi, atbalsta personāls un citi speciālisti.

4. SSG tiesības un pienākumi

Tiesību un pienākumu apjoms, kas tiek iekļauts nolikumā, korelē ar konkrētās SSG uzdevumiem. Proti – ir svarīgi noteikt tādu tiesību apjomu, kas ir saskaņā ne vien ar SSG nolikumā iekļautajiem mērķiem, bet arī uzdevumu apjomu. Piemēram, pie uzdevuma veikt dažāda rakstura informatīvos pasākumus ir tiesība un pienākums konsultēt un sniegt atbalstu pašvaldības speciālistiem bērnu tiesību aizsardzības jomā.

Nolikuma projektā (Pielikums Nr.8, 34.–44.punkts) ir arī noteikti tādi pienākumi un tiesības, kas ļauj pilnībā izmantot SSG potenciālu, apzinoties, ka tieši šīs platformas redzes lokā nonāk visi aktuālie problēmjautājumi bērnu tiesību aizsardzībā (tai skaitā no skolām), tāpēc SSG ir pozicionēts kā stratēģisks nozares spēlētājs pašvaldībā. Piemēram – SSG ir tiesības sniegt priekšlikumus pašvaldības un valsts institūcijām bērnu tiesību aizsardzības principu īstenošanā un sociālās atstumtības mazināšanai; iesniegt ierosinājumus un priekšlikumus Domes normatīvo aktu pilnveidošanai, kā arī iesniegt valsts atbildīgajām institūcijām priekšlikumus grozījumu veikšanai normatīvajos aktos.

5. SSG atbildība

Šajā nolikuma sadaļā ir ietverami darba rezultātu sasniegšanas nosacījumi un darba kvalitātes kritēriji. Piemēram, prasība pēc uzdevumu savlaicīgas un kvalitatīvas izpildes; noteikti kritēriji, pēc kuriem vadoties, SSG sver bērna labākās intereses (Pielikuma Nr.8, 45.2.punkts); noteikumi par personas datu aizsardzību un darbības,

par kuru pārkāpumiem SSG locekļi, vadītājs un vietnieks var tikt atstādināti no darbības SSG.

6. SSG darba organizācija

Būtiska ir SSG darba organizācijas metožu, formu un noteikumu ietveršana nolikumā. Lai SSG darbotos veiksmīgi un sasniegtu tai noteiktos mērķus, nepieciešams, lai visiem procesā iesaistītajiem būtu saprotama darba plānošana, norise un vērtēšana. Tāpēc šajā nolikuma sadaļā nepieciešams atrunāt jautājumus, kas noteic sēžu sasaukšanas kārtību, termiņus, SSG lemttiesīgo sastāvu. Ja lēmumi tiek pieņemti balsojot, šajā nolikuma sadaļā ir būtiski noteikt balsošanas kārtību vai citu kārtību, kādā lēmumi tiek pieņemti. Ja SSG ir starpprofesionāļu apakšgrupas izglītības vai citās pašvaldības iestādēs, tad šajā sadaļā var arī noteikt sadarbības kārtību ar šīm apakšgrupām. Nolikuma projektā šie jautājumi nav ietverti, jo tie regulēti atsevišķā apakšgrupu darbu noteicošā darba kārtības dokumentā, kura saturs tiks analizēts nākamajā apakšnodaļā.

7. Noslēguma jautājumi

Pie noslēguma jautājumiem ir iespējams atsaukties uz pašvaldības tiesību aktiem, kuri tiek grozīti, stājoties spēkā šim nolikumam, vai arī zaudē spēku; noteikt kādu atsevišķu normu darbības spēku laikā un telpā vai ietvert citas nepieciešamas atrunas.

3.2.2. Novada starpprofesionāļu sadarbības grupas bērnu un jauniešu atbalstam darbības kārtība

Novada starpprofesionāļu sadarbības grupas (turpmāk – Grupas) bērnu un jauniešu atbalstam darbības kārtība (turpmāk – Grupas darbības kārtība; Pielikums Nr.9) ietver nosacījumus un mehānismus, uz kuriem pamatojoties, darbojas SSG apakšgrupas pašvaldības izglītības un citās iestādēs (ja tādas ir), kas strādā ar bērniem. Tieši izglītības iestādēs, kurās bērns pavada lielu savas dienas daļu, ir iespējams savlaicīgi fiksēt problēmsituācijas un tās preventīvi risināt. Pastāvot šādam modelim, tiek samazināts to individuālo gadījumu skaits, kuru risināšanai jāpiesaista SSG.

Šādas grupas var dibināt izglītības iestāžu vadība, vienojoties par to ar pašvaldības izglītības pārvaldi un SSG. Šādā gadījumā SSG konsultē Grupu dalībniekus, sniedz Grupām metodoloģisko atbalstu. Grupām ir darba kārtībā noteikti mērķi, kas ir atvasināti no SSG mērķiem, bet atšķirībā no SSG Grupas ir piesaistītas konkrētai izglītības iestādei un strādā ar šo izglītības iestāžu bērniem un vecākiem.

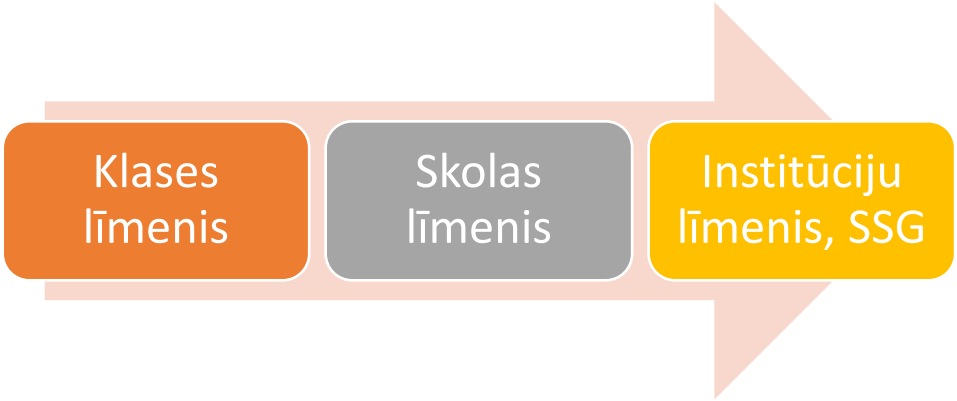

Shēma Nr.5

Grupas darba kārtība noteic, ka tās sastāvā ir iespējams iekļaut šādus speciālistus: pašvaldības iestādes sociālo darbinieku, rehabilitētāju, psihologu; pašvaldības izglītības iestāžu administrācijas pārstāvjus, sociālo pedagogu, klases audzinātāju; bāriņtiesas pārstāvi; izglītības pārvaldes pārstāvi; pašvaldības policijas pārstāvi; jaunatnes lietu speciālistu; ģimenes ārstu, valsts policijas vai probācijas dienesta pārstāvi.

Jebkurš no minētajiem speciālistiem var sasaukt grupas sanāksmi un pēc nepieciešamības pieaicināt speciālistus, vecākus, bērnu vai bērnus un citus ar konkrēto gadījumu saistītos dalībniekus, piemēram, klases audzinātāju, pedagogu, psihologu, ārstniecības personu, atbalsta ģimeni vai uzticības personu. Speciālists, kurš sasaucis Grupu, ir gadījuma vadītājs un ir tiesīgs darboties atbilstīgi savai profesionālajai kompetencei. Sākotnēji grupa mēģina risināt gadījumu (ja attiecināms) klases un skolas līmenī, bet, ja tas nav iespējams, Grupa var nolemt, ka attiecīgais gadījums risināms SSG. Grupas sanāksme, kurā šis lēmums tiek pieņemts, tiek protokolēta un Gadījuma vadītāja pienākums ir šo protokolu nosūtīt SSG (Grupas protokola paraugs ir apskatāms šo vadlīniju Pielikumā Nr.9). Savukārt SSG priekšsēdētājs šo gadījumu ietver nākamās SSG sanāksmes darba kārtībā.

Grupas darba kārtības 4.punkts noteic darbības algoritmu gadījumos, kad izglītības iestāde ir novērojusi vai konstatējusi problēmu, ir veikusi darbības un pasākumus atbilstoši izglītības iestādes atbalsta personāla kompetencēm, iesaistot vecākus, bet, ja situācija neuzlabojas vai pasliktinās, tad izglītības iestāde informē un sadarbojas ar citām institūcijām noteiktā veidā. Tālāk tiek noteikti trīs konkrēti gadījumi, nosauktas problēmas pazīmes, ko pedagogs varētu būt novērojis, un noteikta institūcija, pie kuras pedagogs var vērsties, – sociālais dienests (Pielikuma Nr.9, 4.1.1.punkts), policija un bāriņtiesa (Pielikuma Nr.9, 4.1.2.punkts), izglītības iestāde un novada pašvaldības Izglītības pārvalde (Pielikuma Nr.9, 4.1.3.punkts). Grupas darba kārtības pielikumā Nr.1 noteikta attiecīgo speciālistu iesaiste darbības līmeņos, katrā līmenī konkrēti veicamās darbības un iesaistāmās personas, tai skaitā atbalsta speciālisti.

Pielikums Nr.1

4. Aptauja par institūciju sadarbību bērnu tiesību aizsardzības jomā Latvijas pašvaldībās – rezultāti

Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas sadarbībā ar Latvijas Tiesnešu mācību centru veiktajā pētījumā par to, kā COVID-19 un Administratīvi teritoriālā reforma ietekmē/ietekmēs nākotnē institūciju sadarbību bērnu tiesību aizsardzības jomā Latvijas pašvaldībās tika īstenota aptauja.

Aptaujas mērķis bija noskaidrot bērnu tiesību aizsardzības jomā strādājošo speciālistu viedokli par 2017. gada 12. septembra Ministru kabineta noteikumiem Nr. 545 "Noteikumi par institūciju sadarbību bērnu tiesību aizsardzībā", koncentrējoties uz izmaiņām konkrēto noteikumu piemērošanas praksē, kas radušās Covid-19 rezultātā un kas varētu rasties administratīvi teritoriālās reformas kontekstā pārskatāmā nākotnē.

Aptauja par institūciju sadarbību tika veikta no 2020. gada 27. novembra līdz 2020.gada 15.decembrim, tajā kopumā piedalījās 83 bērnu tiesību aizsardzības speciālisti.

Grafiks Nr. 1

Aptaujā kopumā piedalījās 83 bērnu tiesību aizsardzības speciālisti no 63 Latvijas pašvaldībām (Grafiks Nr. 1).

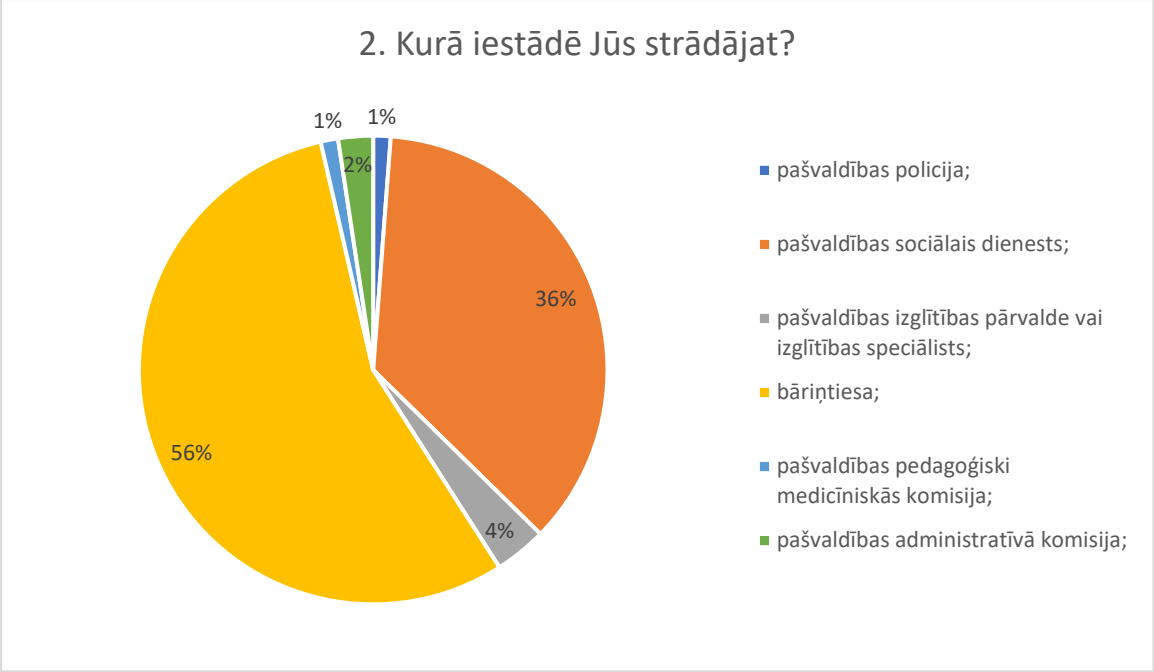

Grafiks Nr. 2

No visiem aptaujātajiem bērnu tiesību aizsardzības speciālistiem lielākā daļa strādā bāriņtiesās – 56% no respondentiem, un pašvaldības sociālajos dienestos – 36% respondentu. Aptaujā savu viedokli pauda arī pašvaldības izglītības pārvaldes un izglītības speciālisti – tie veidoja 4% no kopējā aptaujāto skaita. Pašvaldības administratīvās komisijas pārstāvji veidoja 2% no respondentiem, savukārt vēl 1% veidoja gan pašvaldības policijas, gan pašvaldības pedagoģiski medicīniskās komisijas pārstāvji (Grafiks Nr. 2).

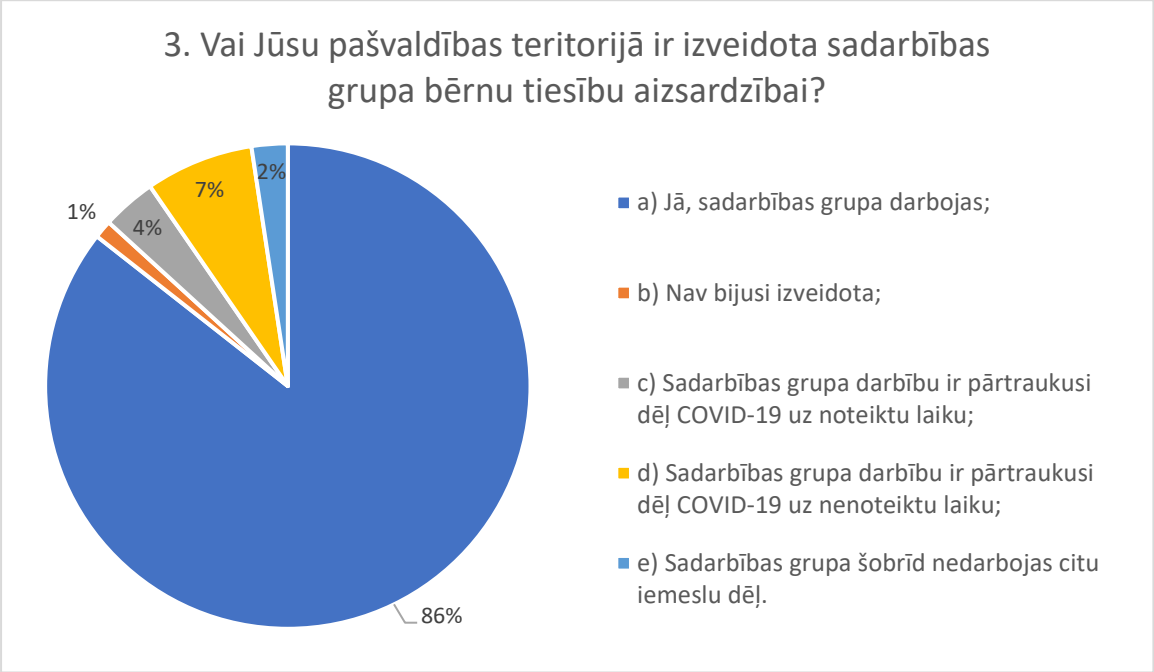

Grafiks Nr. 3

Būtiski lielākā daļa speciālistu – 86%, norāda, ka viņu pašvaldības teritorijā ir izveidota sadarbības grupa bērnu tiesību aizsardzībai. Tikai 1% gadījumu šāda grupa nav izveidota. Konkrētā jautājuma ietvaros speciālistiem bija iespēja norādīt arī uz Covid-19 ietekmi uz viņu darbu. Var teikt, ka sadarbības grupu bērnu tiesību aizsardzībai vīrusa izplatība ietekmē salīdzinoši maz – tikai 4% speciālistu norādīja, ka sadarbības grupa darbību ir pārtraukusi dēļ COVID-19 uz noteiktu laiku un 7% speciālistu norādīja, ka sadarbības grupa darbību ir pārtraukusi dēļ COVID-19 uz nenoteiktu laiku. Vēl 2% speciālistu norādīja, ka sadarbības grupa šobrīd nedarbojas citu, ar Covid-19 nesaistītu, iemeslu dēļ (Grafiks Nr. 3).

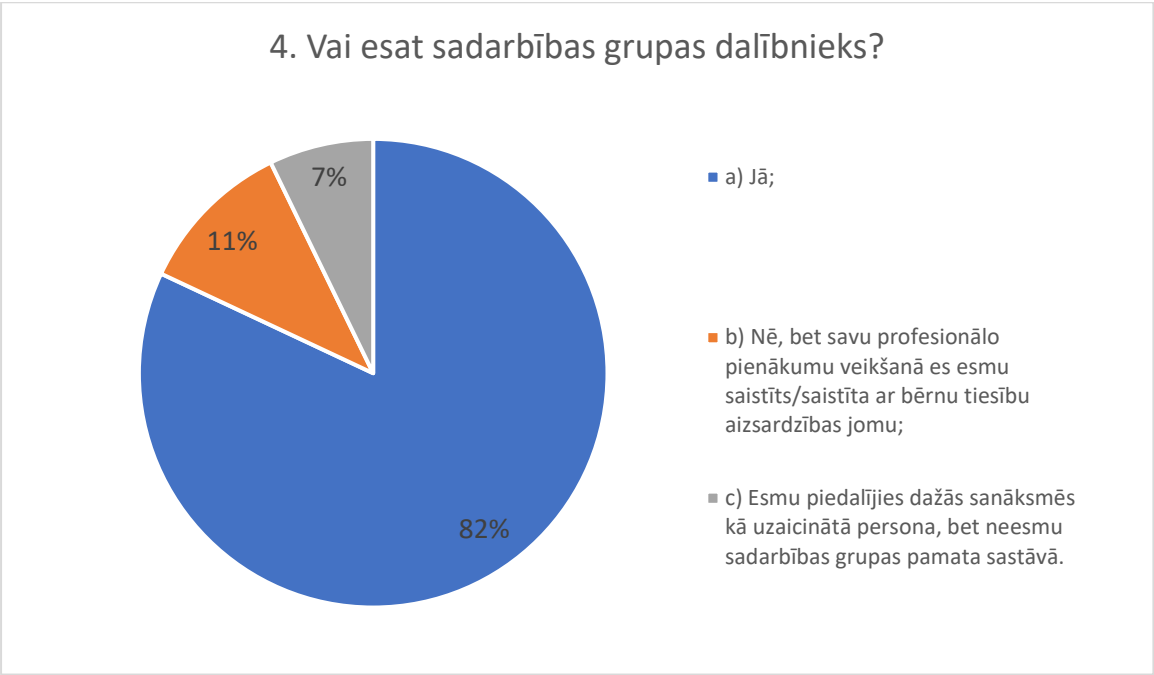

Grafiks Nr. 4

Aptaujas dalībniekiem tika vaicāts, vai viņi ir sadarbības grupas dalībnieki. 82% respondentu atbildēja apstiprinoši. 11% norādīja, ka nav sadarbības grupas dalībnieki, bet savu profesionālo pienākumu veikšanā ir saistīti ar bērnu tiesību aizsardzības jomu. Vēl 7% speciālistu norādīja, ka ir piedalījušies dažās sanāksmēs kā uzaicinātā persona, bet sadarbības grupas sastāvā neietilpst (Grafiks Nr.4).

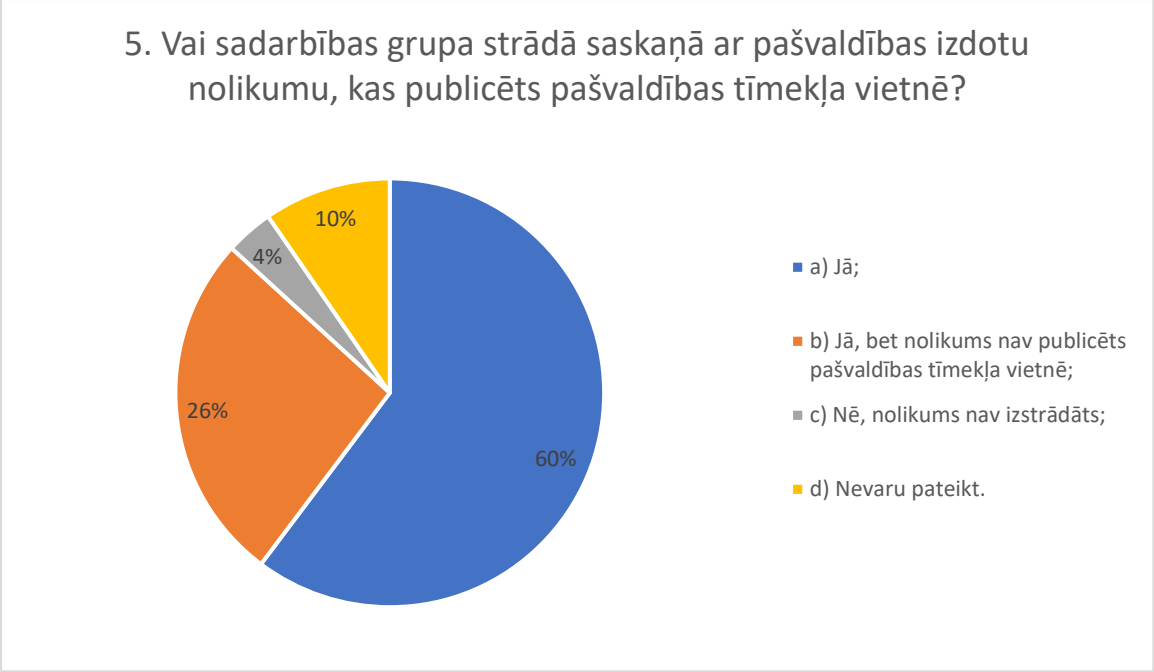

Grafiks Nr. 5

Atbildot uz jautājumu, vai sadarbības grupa strādā ar pašvaldības izdotu nolikumu, kas publicēts pašvaldības tīmekļa vietā, vairāk kā puse, 60%, atbildēja apstiprinoši. Vēl 26% speciālistu norādīja, ka nolikums ir izstrādāts, bet nav publicēts pašvaldības tīmekļa vietā. 10% aptaujāto nevarēja pateikt atbildi uz konkrēto jautājumu, bet vēl 4% speciālistu zināja norādīt, ka nolikums šobrīd nav izstrādāts (Grafiks Nr. 5).

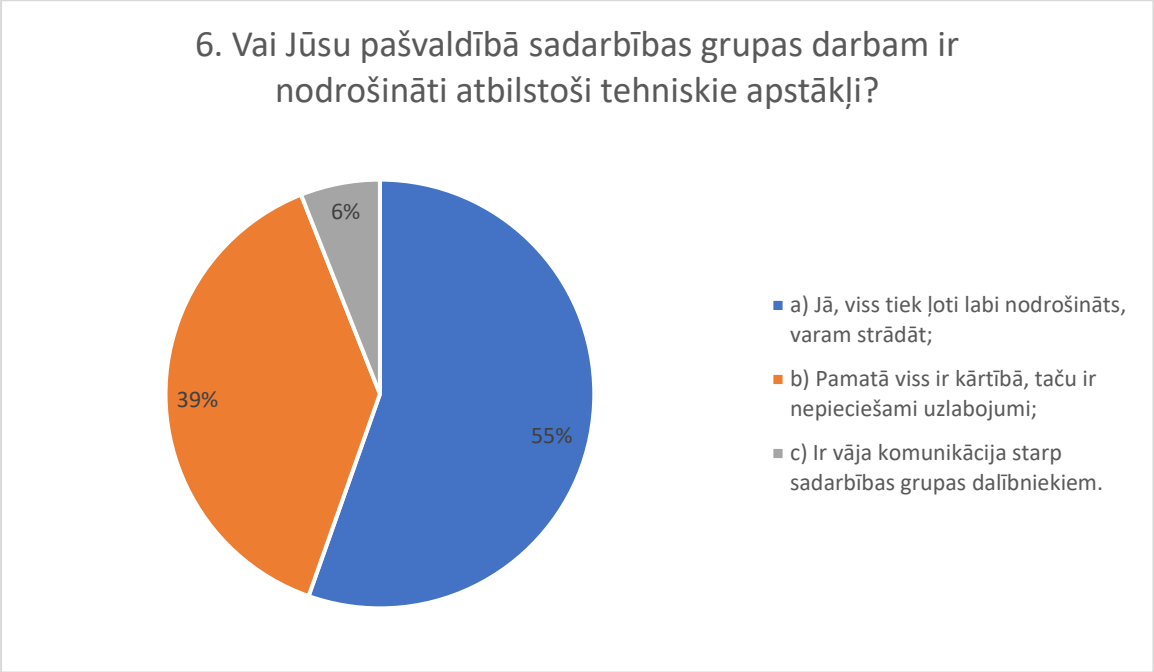

Grafiks Nr. 6

Lūgti norādīt, vai pašvaldībā, kurā speciālisti strādā, sadarbības grupai ir nodrošināti atbilstoši tehniskie apstākļi, mazliet vairāk kā puse, 55%, atbildēja apstiprinoši. 39% aptaujāto norādīja, ka pamatā viss ir kārtībā, taču ir nepieciešami uzlabojumi. Atlikušie 6% speciālistu vērsa uzmanību uz to, ka ir vāja komunikācija starp sadarbības grupas dalībniekiem (Grafiks Nr. 6).

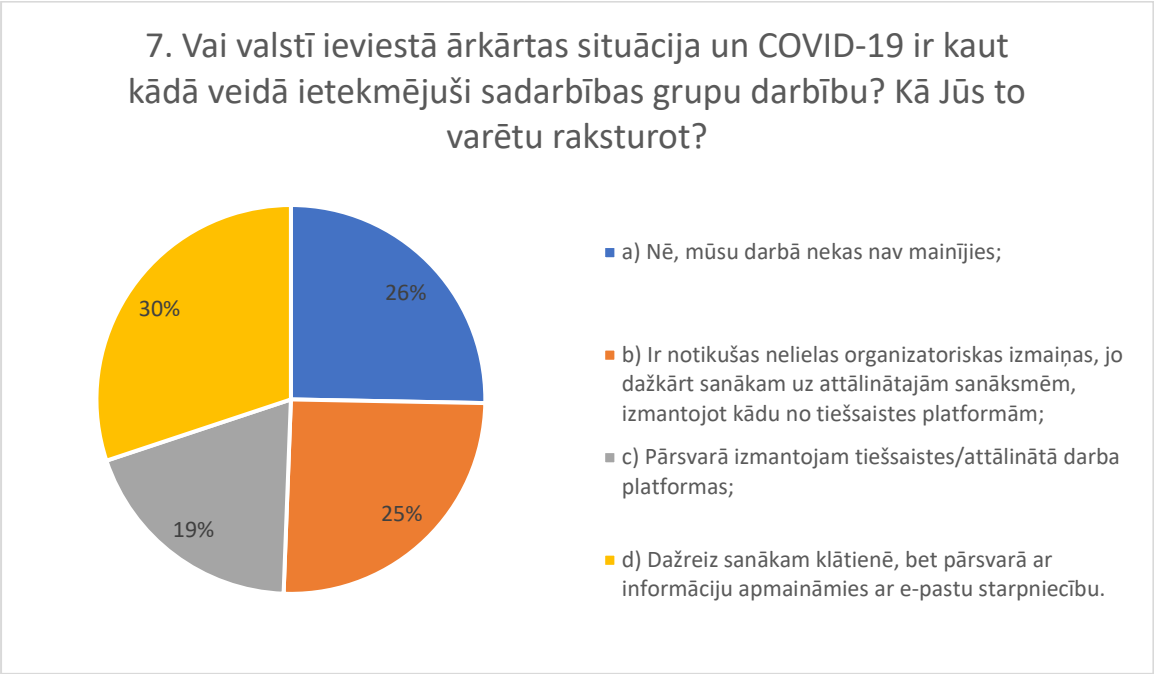

Grafiks Nr. 7

Atbildot uz jautājumu par to, vai valstī ieviestā ārkārtas situācija un COVID-19 ir kaut kādā veidā ietekmējuši sadarbības grupu darbību, speciālistu atbildes salīdzinoši vienmērīgi sadalījās starp četriem atbilžu variantiem. Aptuveni ceturtā daļa aptaujāto – 26%, norādīja, ka viņu darbā nekas nav mainījies. Cita ceturtā daļa aptaujāto – 25%, norādīja, ka ir notikušas nelielas organizatoriskas izmaiņas, jo dažkārt sanāksmes tiek organizētas attālināti, izmantojot kādu no tiešsaistes platformām. 19% speciālistu ārkārtas situācijas izsludināšana un Covid-19 ir ieviesušas jūtamākas pārmaiņas, jo pārsvarā tiek izmantotas tiešsaistes / attālinātā darba platformas. Pārējie 30% speciālistu norāda, ka dažreiz sanāksmes notiek, bet pārsvarā apmaiņa ar informāciju tiek organizēta ar e-pastu starpniecību (Grafiks Nr. 7).

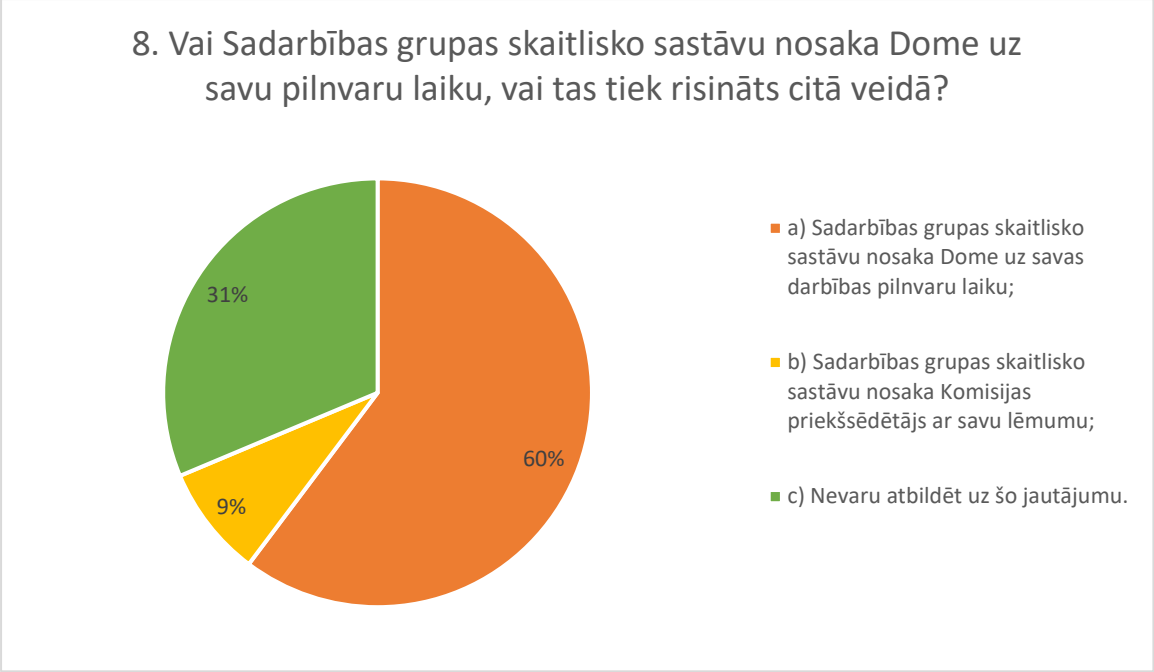

Grafiks Nr. 8

Speciālistiem tika lūgts komentēt, kā tiek noteikts sadarbības grupas skaitliskais sastāvs, Lai gan teju trešdaļa, 31% aptaujāto, uz šo jautājumu nevarēja atbildēt, vairāk kā puse respondentu, 60%, norādīja, ka sadarbības grupas skaitlisko sastāvu nosaka Dome uz savas darbības pilnvaru laiku, bet vēl 9% minēja, ka viņu pašvaldībā sadarbības grupas skaitlisko sastāvu nosaka Komisijas priekšsēdētājs ar savu lēmumu (Grafiks Nr. 8).

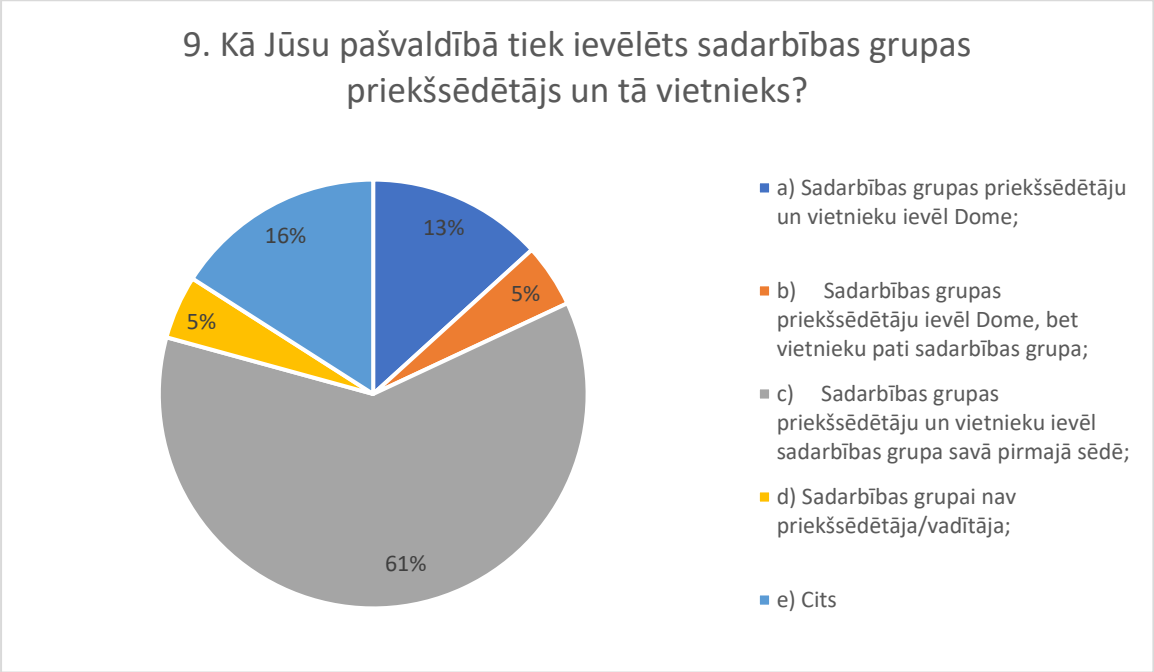

Grafiks Nr. 9

Turpinot ar darba organizācijas jautājumiem, speciālistiem tika lūgts norādīt, kā tiek ievēlēts sadarbības grupas priekšsēdētājs un vietnieks. Teju divas trešdaļas speciālistu – 61%, norādīja, ka priekšsēdētāju un vietnieku ievēl sadarbības grupa savā pirmajā sēdē. 13% gadījumu sadarbības grupas priekšsēdētāju un vietnieku ievēl Dome. 5% speciālistu norādīja, ka viņu pašvaldībā sadarbības grupai nav priekšsēdētāja un vietnieka. Tikpat – 5% speciālistu atzīmēja, ka sadarbības grupas priekšsēdētāju ievēl Dome, bet vietnieku pati sadarbības grupa. 16% speciālistu izvēlējās atbilžu variantu "Cits", kur no komentāriem var secināt, ka daļā pašvaldību sadarbības grupas priekšsēdētājs ir noteikts jau nolikumā, citur tas tiek nozīmēts uz rīkojuma pamata, bet daļa speciālistu nebija informēti par priekšsēdētāja ievēlēšanas kārtību (Grafiks Nr. 9).

Komentāri pie 9.jautājuma:

Dotajā brīdī nav priekšsēdētāja.
Nav sadarbības grupas.
Neesmu informēta.
Neesmu informēts.
Nevaru atbildēt.
Pirmajā sēdē, kuru vadīja domes priekšsēdētājs, ievēlēja grupas priekšsēdētāju.
Sadarbības grupa katru gadu ne vēlāk kā līdz 31. decembrim no sava vidus ievēlē sadarbības grupas vadītāju.
Sadarbības grupas nolikumā ir noteikts, kurš ir priekšsēdētājs.
Sadarbības grupas vadītāju ievēl sadarbības grupa savā pirmajā sanāksmē.
Sadarbības grupu vada konkrētrajā gadījumā sēdes iniciators.
Uz rīkojuma pamata.
Vietnieka nav, tā funkcijas pilda komisijas sekretāre.

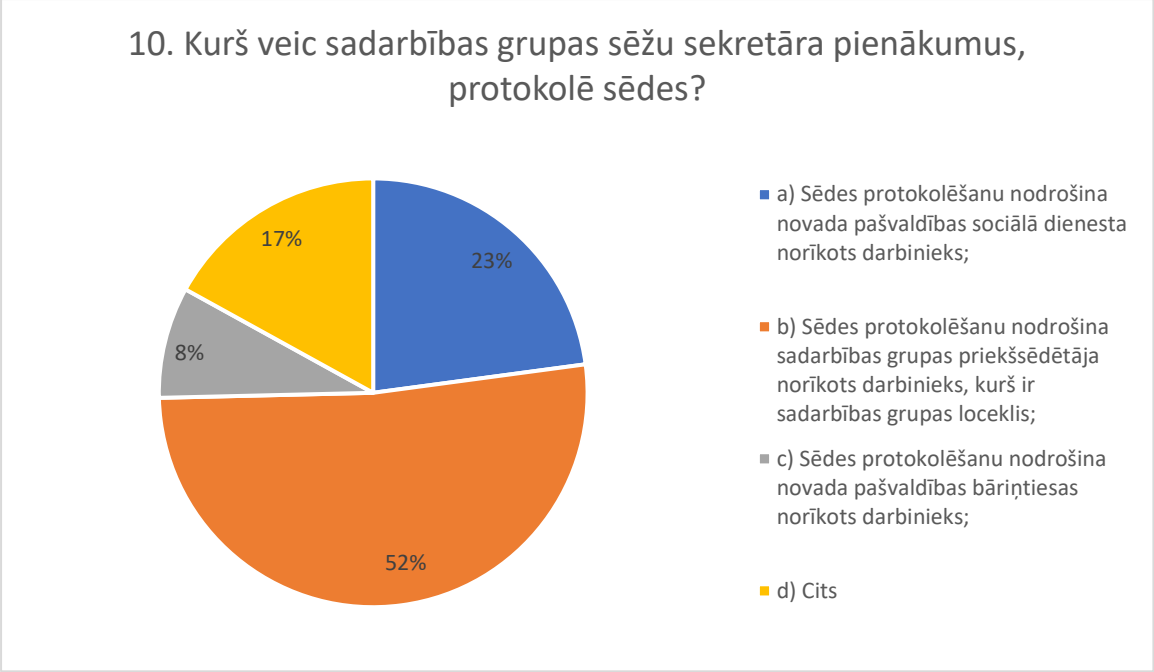

Grafiks Nr. 10

Noslēdzot jautājumus par darba organizāciju, aptaujas dalībniekiem tika jautāts, kurš viņu pašvaldībā veic sēžu sekretāra pienākumus un protokolē sēdes. Vairāk kā puse speciālistu – 52%, norādīja, ka sēdes protokolēšanu nodrošina sadarbības grupas priekšsēdētāja norīkots darbinieks, kurš ir sadarbības grupas loceklis. Teju ceturtā daļa speciālistu – 23%, atzīmēja, ka viņu pašvaldībā sēdes protokolēšanu nodrošina novada pašvaldības sociālā dienesta norīkots darbinieks, bet 8% speciālistu norādīja, ka to dara novada bāriņtiesas norīkots darbinieks. 17% speciālistu atzīmēja atbilžu variantu "Cits", komentāru sadaļā norādot detalizētāk, kā darbi tiek organizēti konkrētajā pašvaldībā (Grafiks Nr. 10).

Komentāri pie 10.jautājuma:

Izglītības pārvaldes darbinieks.
Nav sadarbības grupas.
Netiek protokolēts.
Nodrošina pašvaldības izpilddirektora norīkots darbinieks.
Noteikts nolikumā - veic bāriņtiesas priekšsēdētāja palīgs.
Par sēdes protokolistu ar domes lēmumu iecelts sociālā dienesta darbinieks.
Pārsvarā sēdes protokolē grupas priekšsēdētājs.
Protokolē sēdes iniciatora institūcija.
Protokolēšanu veic lietvedības nodaļas darbinieks.
Sadarbības grupas sekretāra pienākumus pilda sadarbības grupas izvēlēts sadarbības grupas loceklis.

Sēdes protokolē viens no sēdes dalībniekiem.
Sēdes protokolēšanu nodrošina pašvaldības izpilddirektora norīkots darbinieks.
Ar domes rīkojumu norīkots darbinieks- Bāriņtiesas sekretāre.

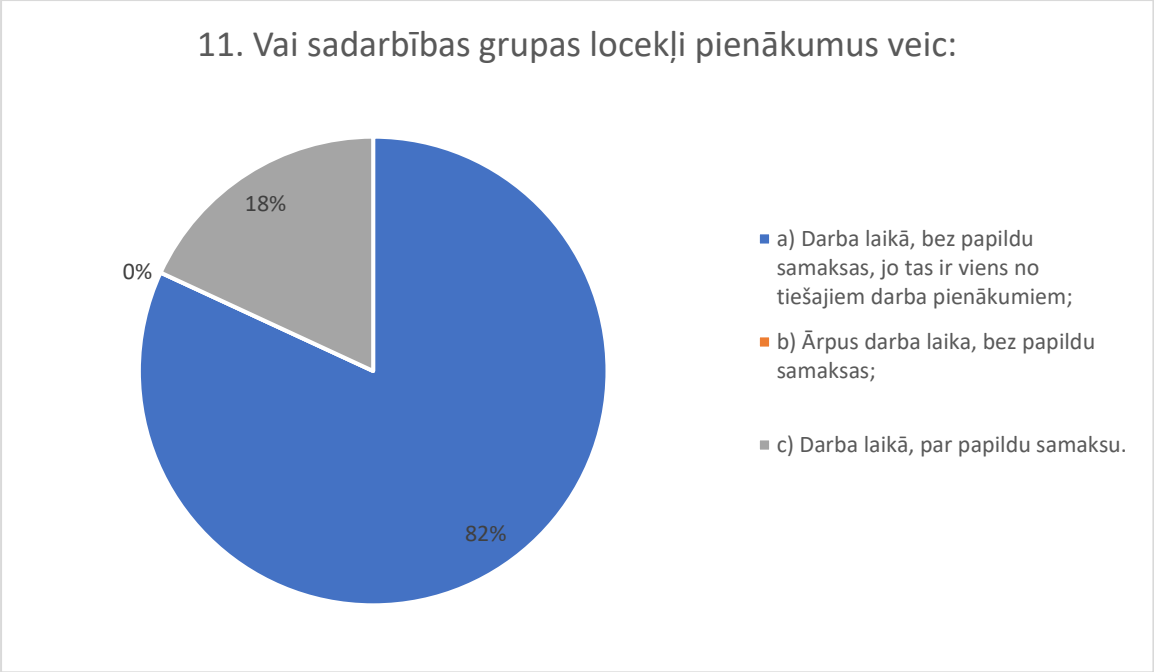

Grafiks Nr. 11

Analizējot darba laika un atlīdzības jautājumus, būtiski lielākā daļa speciālistu – 82%, norāda, ka sadarbības grupas locekļa pienākumus veic darba laikā un bez papildu samaksas, jo tas ir viens no tiešajiem pienākumiem. Vēl 18% speciālistu norādīja, ka pienākumi tiek veikti darba laikā un par papildu samaksu. Neviens no aptaujātajiem neminēja, ka darbs tiktu veikts ārpus darba laika un bez papildu samaksas (Grafiks Nr. 11).

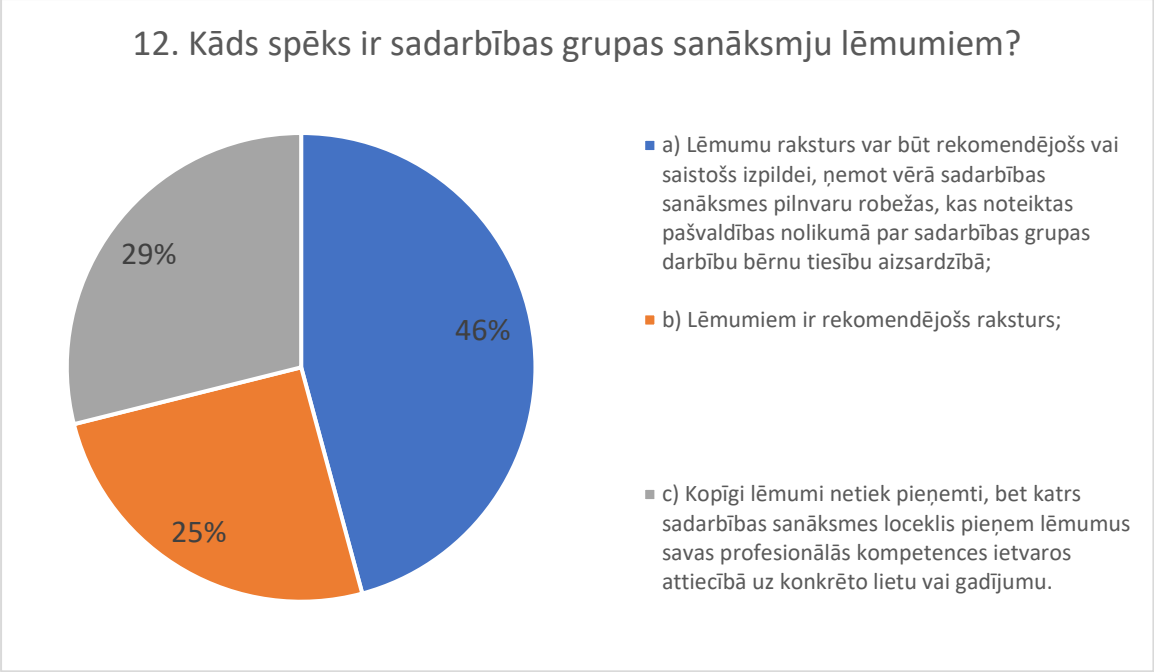

Grafiks Nr.12

Atbildot uz jautājumu par sadarbības grupas sanāksmju lēmumu spēku, teju puse speciālistu, 46%, norādīja, lēmumu raksturs var būt rekomendējošs vai saistošs izpildei, ņemot vērā sadarbības sanāksmes pilnvaru robežas, kas noteiktas pašvaldības nolikumā par sadarbības grupas darbību bērnu tiesību aizsardzībā. Ceturtā daļa speciālistu, 25%, norādīja, ka sadarbības grupas lēmumiem ir rekomendējošs raksturs, bet pārējie 29% atzīmēja, ka kopīgi lēmumi netiek pieņemti, bet katrs sadarbības sanāksmes loceklis pieņem lēmumus savas profesionālās kompetences ietvaros attiecībā uz konkrēto lietu vai gadījumu (Grafiks Nr. 12).

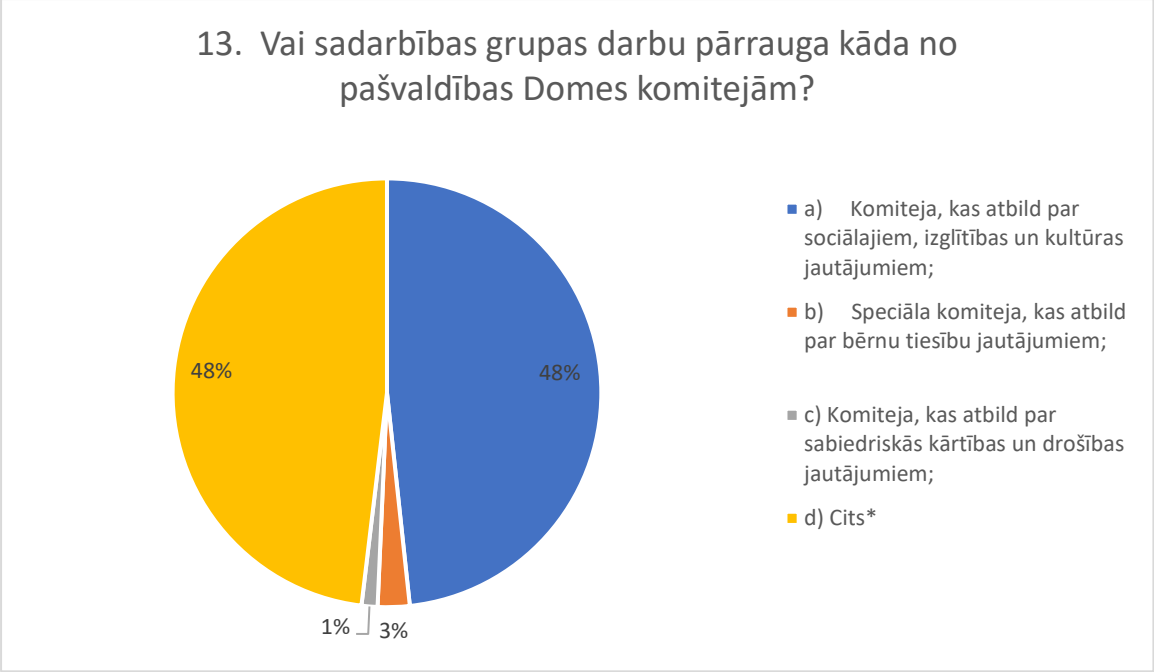

Grafiks Nr. 13

Analizējot jautājumu par sadarbības grupas pārraudzību un to, vai šo funkciju veic kāda no Domes komitejām, teju puse speciālistu, 48%, norādīja, ka sadarbības grupas pārraudzību veic komiteja, kas atbild par sociālajiem, izglītības un kultūras jautājumiem. 3% speciālistu atzīmēja, ka sadarbības grupas pārraudzība uzticēta speciālai komitejai, kas atbild par bērnu drošības jautājumiem. Tikai 1% speciālistu norādīja, ka pārraudzību veic komiteja, kas atbild par sabiedriskās kārtības un drošības jautājumiem. Būtiska daļa respondentu – 48%, izvēlējās atbilžu variantu "Cits" (Grafiks Nr. 13). No komentāru sadaļas var secināt, no visiem speciālistiem, kas atzīmēja atbilžu variantu "Cits", 60% norāda, ka sadarbības grupai nav noteikta pārraudzība, 20% speciālistu paužz, ka sadarbības grupu pārrauga Dome / Domes vadība. 10% speciālistu uz šo jautājumu nevar atbildēt, bet citi 10% norāda vēl papildu pārraudzības modeļus (Grafiks Nr. 13a).

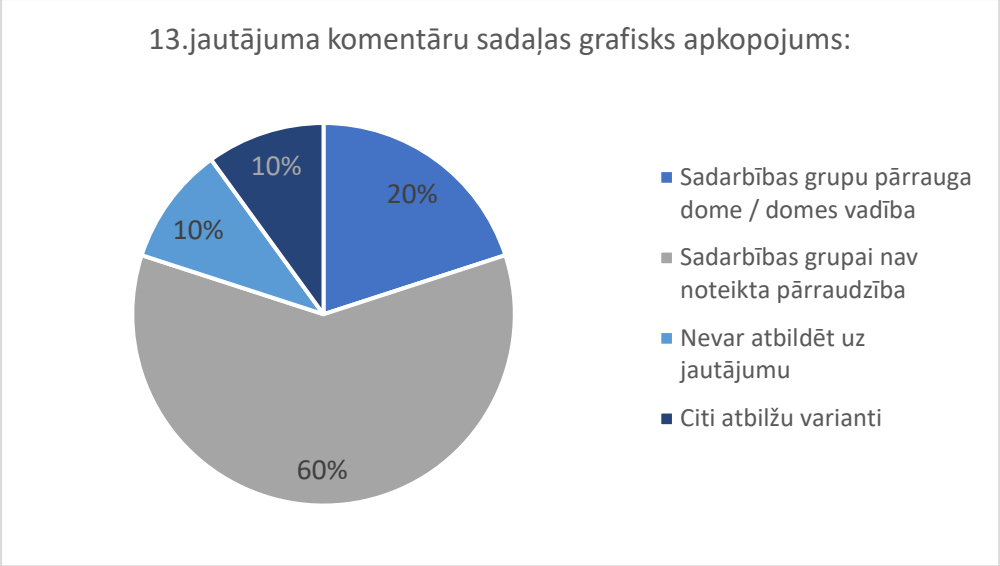

Grafiks Nr. 13a

Komentāri pie 13.jautājuma:

Dome
Dome
Domes izpilddirektors
Domes priekšsēdētāja vietnieks
Domes priekšsēdētājs
Grupa funkcionāli pakļauta pašvaldības izpilddirektoram
Priekšsēdētāja vietniece
Sadarbības grupa ir pakļauta domei
Notiek ar Sabiedrības labklājības veicināšanas komisiju
Sociālo lietu, veselības u sabiedriskās kārtības komiteja
Vienu reizi gadā uzaicināts Domes priekšsēdētajā vietnieks, tiek iepazistināts ar komisijas darbu. Nepilngadīgo komisija veic sadarbības grupas funkciju.
Nav sadarbības grupas
Man nav informācijas
Nav ziņu
Nevaru atbildēt uz šo jautājumu
Nevaru pateikt
Nav
Nav
Nē
Nē

Nē
Nē
Nē
Nē, nepārrauga
Nē, nepārrauga, bet sadarbības grupa var iesniegt savus priekšlikumus Domes komitejām
Nepārrauga
Nepārrauga
Nepārrauga
Nepārrauga neviena no komitejām
Nepārrauga, bet gadā reizi sniedzam pārskatu par darbu.
Neuzrauga
Neuzrauga neviena komiteja
Neviena
Neviena
Neviena cita komiteja nepārrauga komisijas darbu
Neviens
Nolikumā nav noteikta pārraudzība
Nolikumā tas nav atrunāts
Sadarbības grupa nav pakļauta nevienai komitejai
Sadarbības grupas darbu nepārrauga

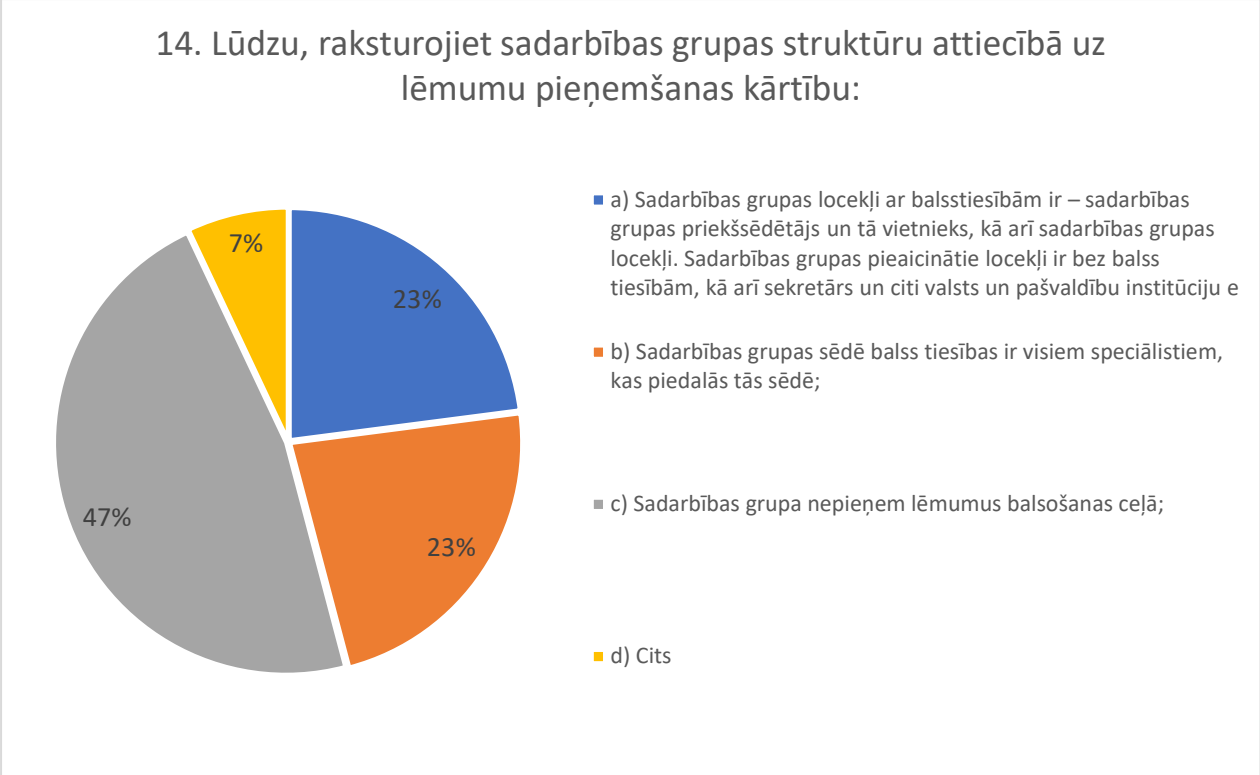

Grafiks Nr. 14

Raksturojot sadarbības grupas struktūru attiecībā uz lēmumu pieņemšanas kārtību, 47% speciālistu norāda, ka sadarbības grupa nepieņem lēmumus balsošanas ceļā. 23% aptaujāto norāda, ka Sadarbības grupas locekļi ar balsstiesībām ir – sadarbības grupas priekšsēdētājs un tā vietnieks, kā arī sadarbības grupas locekļi, bet sadarbības grupas pieaicinātie locekļi ir bez balss tiesībām, kā arī sekretārs un citi valsts un pašvaldību institūciju eksperti un speciālisti. Vēl 23% speciālistu norāda, ka sadarbības grupas sēdē balss tiesības ir visiem speciālistiem, kas tajā piedalās. 7% speciālistu atzīmēja atbilžu variantu “cits”, kur cita starpā norādīts, ka lēmumi tiek pieņemti vienojoties, nevis balsojot (Grafiks Nr. 14).

Komentāri pie 14.jautājuma:

Katram komisijas loceklim ir viena balss, saskaņā ar Nolikumu (3.1; 4.13 punkti).
Kopīgi lēmumi netiek pieņemti, bet katrs sadarbības sanāksmes loceklis pieņem lēmumus savas profesionālās kompetences ietvaros attiecībā uz konkrēto lietu vai gadījumu.
Lēmumi tiek pieņemti vienojoties.
Nav sadarbības grupas.
Sadarbības grupas locekļi vienojas.

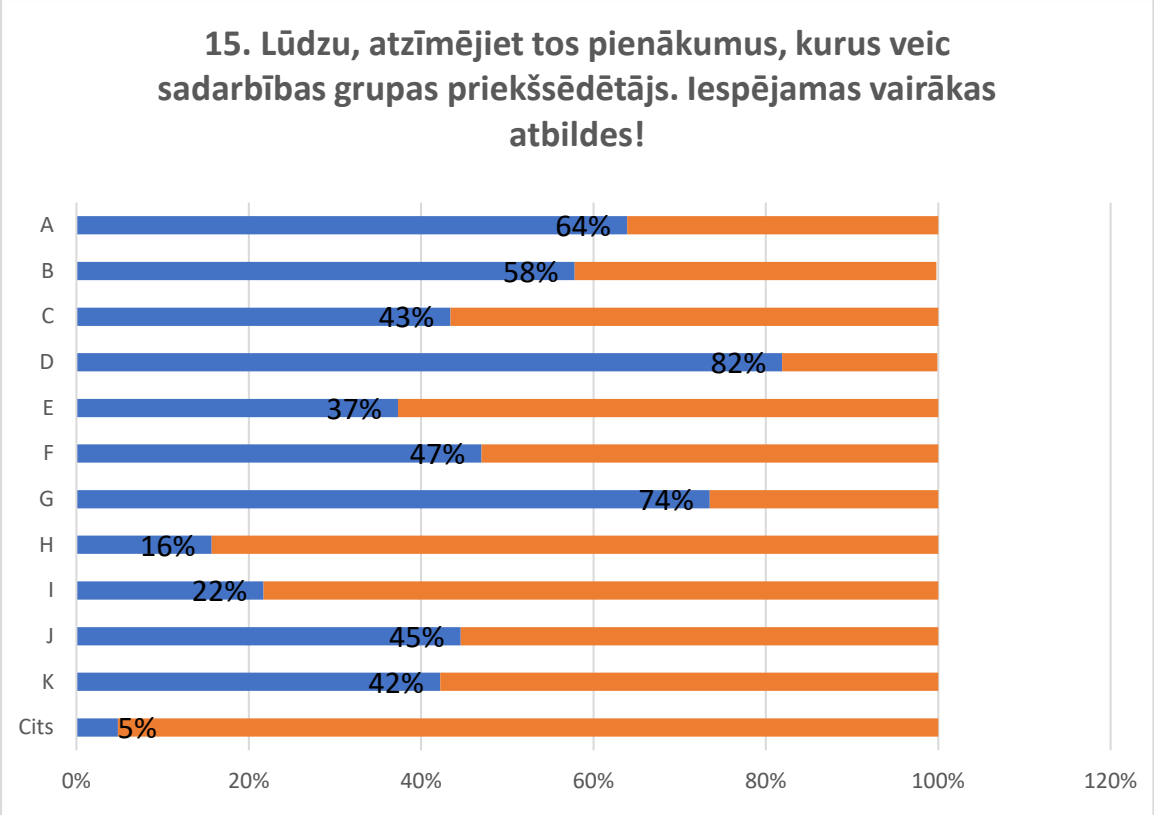

Grafiks Nr. 15

Apzīmējumi:

A - vada gadījuma risināšanas procesu;

B - informē iesaistītās institūcijas sadarbības grupā par sadarbības uzsākšanu ar ģimeni un bērnu, sniedzot situācijas īsu aprakstu, un informē par iesniegtajiem dokumentiem;

C - izvērtē bērna un ģimenes situāciju un piesaista nepieciešamos speciālistus no organizācijām, nosūtot rakstisku (elektronisku) pieprasījumu tām, deleģēt pārstāvi dalībai sadarbības grupā;

D - organizē, vada un atbild par sadarbības grupas darbu, nodrošina nepieciešamās dokumentācijas aizpildīšanu, paraksta sēžu protokolus;

E - informē (informēšanas veidi var būt – rakstiski/ telefoniski/ elektroniski) institūcijas par būtiskām izmaiņām sociālā gadījumu risināšanas gaitā;

F - lēmumus, kas būtiski var ietekmēt bērna/ģimenes sociālo situāciju, pieņem kopā ar sadarbības grupā esošajiem speciālistiem. Lēmumu atspoguļo sadarbības grupas sēdes protokolā;

G - plāno un sagatavo sadarbības grupas sēdes darba kārtību un sēdes norises vietu, lai mērķtiecīgāk risinātu bērna un ģimenes gadījumu, informējot par paredzēto tikšanos sadarbības grupas locekļus;

H - izstrādā pasākumus sadarbības grupas locekļu kvalifikācijas celšanai un mācību kursu apmeklēšanai, kā arī plāno pieredzes apmaiņas braucienus;

I - pārstāv sadarbības grupu attiecībās ar pašvaldības budžeta iestādēm struktūrvienībām un to amatpersonām, pagastu pārvalžu vadītājiem, Domes iestāžu, aģentūru un kapitālsabiedrību vadītājiem, kā arī ar citām valsts pārvaldes iestādēm, pašvaldībām un to iestādēm, vai biedrību un dibinājumu institūcijām;

J - pēc Domes pieprasījuma sniedz statistikas atskaiti par komisijas darbu;

K - mainoties sadarbības grupas priekšsēdētājam, nodot visu komisijas administrēšanas laikā izveidoto dokumentāciju nākamajam vadītājam.

Lūgti atzīmēt pienākumus, ko veic sadarbības grupas priekšsēdētājs (Grafiks Nr. 15):

- 82% speciālistu norāda, ka priekšsēdētājs organizē, vada un atbild par sadarbības grupas darbu, nodrošina nepieciešamās dokumentācijas aizpildīšanu, paraksta sēžu protokolus (D).
- 74% speciālistu norāda, ka priekšsēdētājs plāno un sagatavo sadarbības grupas sēdes darba kārtību un sēdes norises vietu, lai mērķtiecīgāk risinātu bērna un ģimenes gadījumu, informējot par paredzēto tikšanos sadarbības grupas locekļus (G).
- 64% speciālistu norāda, ka priekšsēdētājs vada gadījuma risināšanas procesu (A).
- 58% speciālistu norāda, ka priekšsēdētājs informē iesaistītās institūcijas sadarbības grupā par sadarbības uzsākšanu ar ģimeni un bērnu, sniedzot situācijas īsu aprakstu, un informē par iesniegtajiem dokumentiem (B).
- 47% speciālistu norāda, ka lēmumus, kas būtiski var ietekmēt bērna/ģimenes sociālo situāciju, pieņem kopā ar sadarbības grupā esošajiem speciālistiem. Lēmumu atspoguļo sadarbības grupas sēdes protokolā (F).
- 45% speciālistu norāda, ka priekšsēdētājs pēc Domes pieprasījuma sniedz statistikas atskaiti par komisijas darbu (J).
- 43% speciālistu norāda, ka priekšsēdētājs izvērtē bērna un ģimenes situāciju un piesaista nepieciešamos speciālistus no organizācijām, nosūtot rakstisku (elektronisku) pieprasījumu tām, deleģēt pārstāvi dalībai sadarbības grupā (C).
- 42% speciālistu norāda, ka, mainoties sadarbības grupas priekšsēdētājam, nodot visu komisijas administrēšanas laikā izveidoto dokumentāciju nākamajam vadītājam. (K)
- 37% speciālistu norāda, ka priekšsēdētājs informē (informēšanas veidi var būt – rakstiski/ telefoniski/ elektroniski) institūcijas par būtiskām izmaiņām sociālā gadījumu risināšanas gaitā (E).
- 22% speciālistu norāda, ka priekšsēdētājs pārstāv sadarbības grupu attiecībās ar pašvaldības budžeta iestādēm struktūrvienībām un to amatpersonām,

pagastu pārvalžu vadītājiem, Domes iestāžu, aģentūru un kapitālsabiedrību vadītājiem, kā arī ar citām valsts pārvaldes iestādēm, pašvaldībām un to iestādēm, vai biedrību un dibinājumu institūcijām (I).

- 16% speciālistu norāda, ka priekšsēdētājs izstrādā pasākumus sadarbības grupas locekļu kvalifikācijas celšanai un mācību kursu apmeklēšanai, kā arī plāno pieredzes apmaiņas braucienus (H)

Komentāri pie 15.jautājuma:

Grūti vēl pateikt, jo tikai nesen esmu šajā grupā un grupa sākusi pilnvērtīgi darboties - šobrīd tiek strādāts pie rīcības plāna.
Nav sadarbības grupas.
Sadarbības grupa nav izveidota, to funkciju veic Nepilngadigo lietu komisija. Jautājumi, kuri tiek skatīti, pārsvara saistīti ar skolas iekšējas kārtibas noteikumu pārkapumiem un korekcijas plāniem nepilngadīgiem likumpārkāpējiem.
Neesmu kompetenta atbildēt, šis ir mans subjektīvs viedoklis.

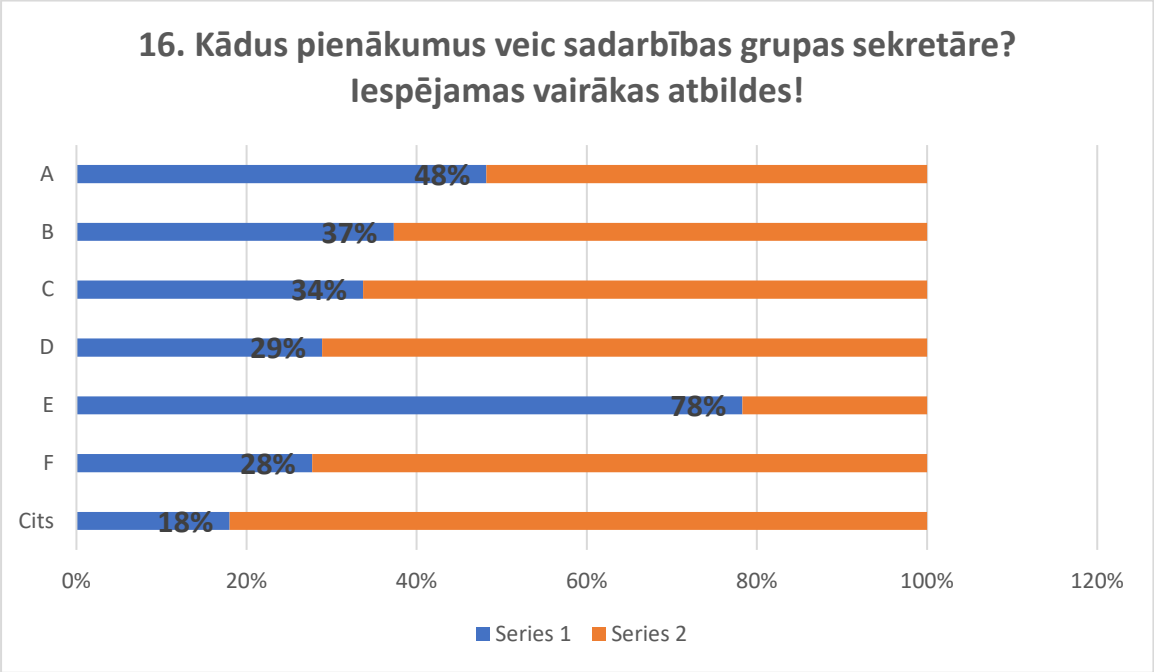

Grafiks Nr. 16

Apzīmējumi:

A - pilda sadarbības grupas priekšsēdētāja uzliktos pienākumus un norādījumus;

B - organizatoriski un tehniski sagatavo sadarbības grupas sēdes;

C - pēc sadarbības grupas priekšsēdētāja norādījuma sasauc sēdes;

D - redakcionāli noformē sadarbības grupā pieņemtos lēmumus;

E - protokolē sēdes un paraksta sēžu protokolu;

F - sagatavo un nosūta informāciju ieinteresētajām personām un institūcijām par viņu interesējošā jautājuma izskatīšanas gaitu, nepieciešamības gadījumā sagatavo un nosūta Komisijā pieņemtā lēmuma izrakstus un/vai citus dokumentus;

Lūgti atzīmēt pienākumus, ko veic sadarbības grupas sekretāre (Grafiks Nr. 16):

- 78% speciālistu norāda, ka sekretāre protokolē sēdes un paraksta sēžu protokolu (E).
- 48% speciālistu norāda, ka sekretāre pilda sadarbības grupas priekšsēdētāja uzliktos pienākumus un norādījumus (A).
- 37% speciālistu norāda, ka sekretāre organizatoriski un tehniski sagatavo sadarbības grupas sēdes (B).
- 34% speciālistu norāda, ka sekretāre pēc sadarbības grupas priekšsēdētāja norādījuma sasauc sēdes (C).
- 29% speciālistu norāda, ka sekretāre redakcionāli noformē sadarbības grupā pieņemtos lēmumus (D).
- 28% speciālistu norāda, ka sekretāre sagatavo un nosūta informāciju ieinteresētajām personām un institūcijām par viņu interesējošā jautājuma izskatīšanas gaitu, nepieciešamības gadījumā sagatavo un nosūta Komisijā pieņemtā lēmuma izrakstus un/vai citus dokumentus (F).
- 18% speciālistu atzīmēja atbilžu variantu “cits”, komentāros cita starpā norādot, ka viņu pašvaldībā sadarbības grupai nav sekretāres vai arī nav sekretāres, bet ir protokolists.

Komentāri pie 16.jautājuma:

Grūti pateikt, jo tikai kā nesen esmu šajā grupā un grupa sākusi pilnvērtīgi darboties, šobrīd tiek strādāts pie rīcības plāna.
Nav.
Nav sadarbības grupas sekretāres.
Nav sekretāra.
Nav sekretāra, ir protokolists.
Nav sekretāres.
Netiek protokolēts.
Protokolē Nepilngadīgo lietu komisijas izskatītos jautājumus.
Rakstveidā fiksē sēdes un pieņemto nolēmumu.
Sadarbības grupai nav sekretāra, ir sēžu protokolists, kuru komandas priekšsēdētājs nozīmē no komandas locekļu vidus.

Sekretāra nav, ir protokolētājs.
Sekretāra nav.
Tāda nav.
To dara uzvēlēts sadarbības grupas dalībnieks, var mainīties.
Nav sadarbības grupas.

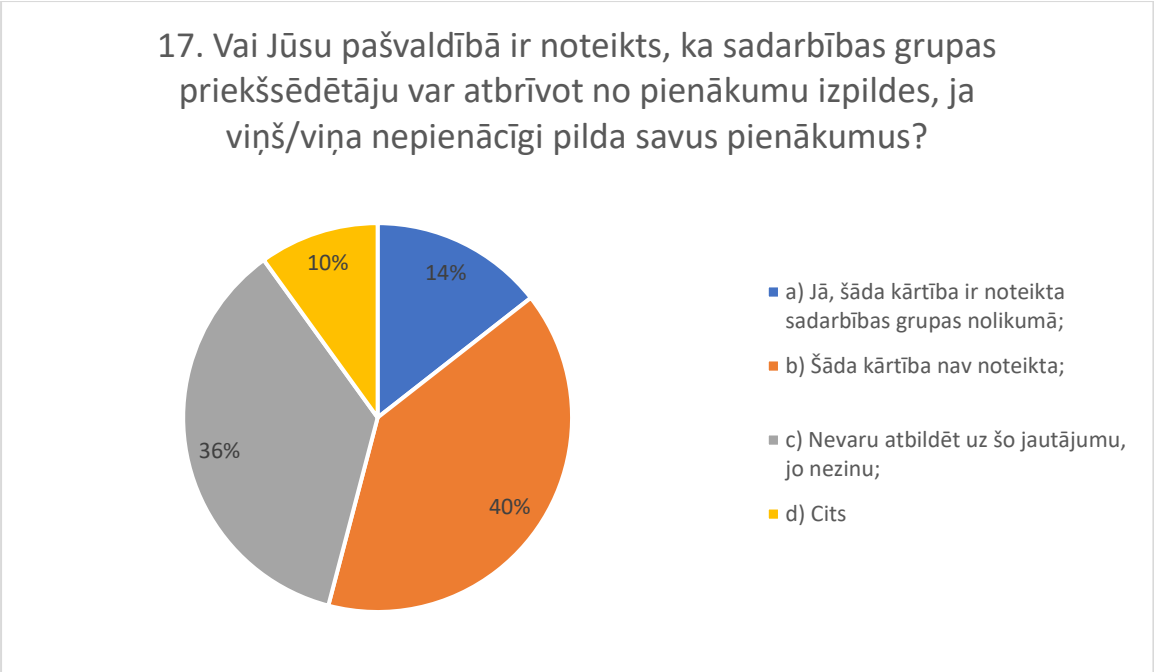

Grafiks Nr. 17

40% aptaujāto speciālistu norāda, ka viņu pašvaldībā nav noteikts, ka sadarbības grupas priekšsēdētāju var atbrīvot no pienākumu izpildes, ja tie netiek pildīti pienācīgi. 36% speciālistu uz šo jautājumu nevarēja atbildēt, bet 14% aptaujāto norāda, ka viņu pašvaldībā šāda kārtība ir noteikta sadarbības grupas nolikumā. 10% speciālistu atzīmēja atbilžu variantu “cits”, kur cita starpā norāda, piemēram, ka sadarbības grupas nolikumā ir paredzēta priekšsēdētāja rotēšana, nevis atbrīvošana no pienākumu izpildes (Grafiks Nr. 17).

Komentāri pie 17.jautājuma:

Grupas sastavā ir Domes priekšēdētāja vietniece, kura var izvērtēt grupas priekšēdētāja atbilstību un virzīt attiecīgo jautājumu Domei.
Iespējams.
Katru gadu notiek priekšsēdētāja rotēšana.
Mums nav izveidota Sadarbības grupa, tās funkcijas pilda Nepilngadīgo lietu komisija, tas priekšsēdētaju ieceļ ar Domes lēmumu un atceļ arī ar Domes lēmumu.

Nav.
Rotēšana, nevis atbrīvošana.
Sadarbības grupas pārstāvji var tikt izslēgti no sastāva ar domes lēmumu uz grupas pārstāvja iesnieguma pamata, kā arī gadījumos, ja persona nepilda nolikumā noteikto.
Uz rīkojuma pamata.

Grafiks Nr. 18

Raksturojot gadījumus, kad sadarbības grupas priekšsēdētāju var atbrīvot no pienākumu izpildes, 58% speciālistu norāda, ka priekšsēdētājs var atkāpties no pienākumu pildīšanas vai pārtraukt darbu, rakstveidā par to paziņojot Domes priekšsēdētājam, un Domei pieņemot attiecīgu lēmumu. 43% speciālistu norāda, ka atbrīvošana no pienākumu izpildes iespējama, ja neveic savus pienākumus saskaņā ar tiesību normās noteikto. Vēl 18% speciālistu piemin, ka atbrīvošana no pienākumiem var notikt, ja pašvaldības vadība ir saņēmusi sūdzības no sadarbības grupas locekļiem. 7% aptaujas dalībnieku norāda, ka priekšsēdētāju var atbrīvot no pienākumu izpildes, ja pienākumi netiek veikti slimības dēļ. 23% speciālistu atzīmēja atbilžu variantu “cits”, no tiem 12% komentāros pauž, ka viņu rīcībā nav informācijas par gadījumiem, kad

sadarbības grupas priekšsēdētāju var atbrīvot no pienākumu izpilde, bet vēl 6% norāda, ka nolikumā šāds regulējums nav ietverts (Grafiks Nr. 18).

Komentāri pie 18.jautājuma:

Nav informācijas.
Nav informācijas.
Nav informācijas.
Vēl konkrēti nezinu.
Nav zināms!
Nav ziņu.
Nevaru atbildēt.
Nevaru atbildēt, jo nezinu.
Nezinu.
Nezinu.
Nav noteikta.
Nav noteikta kārtība, kādos gadījumos var atbrīvot no pienākumu izpildes.
Neesmu informēta, nolikumā tas nav atrunāts.
Nolikumā atbrīvošanas kārtība nav atrunāta.
Nolikumā tas nav atrunāts.
Priekšsēdētājs tiek ievēlēts uz vienu gadu pirmajā grupas sanāksmē.
Slimības dēļ nevar atbrīvot.
Mums ir katru gadu pārvēlēšanas.
Nav sadarbības grupas.

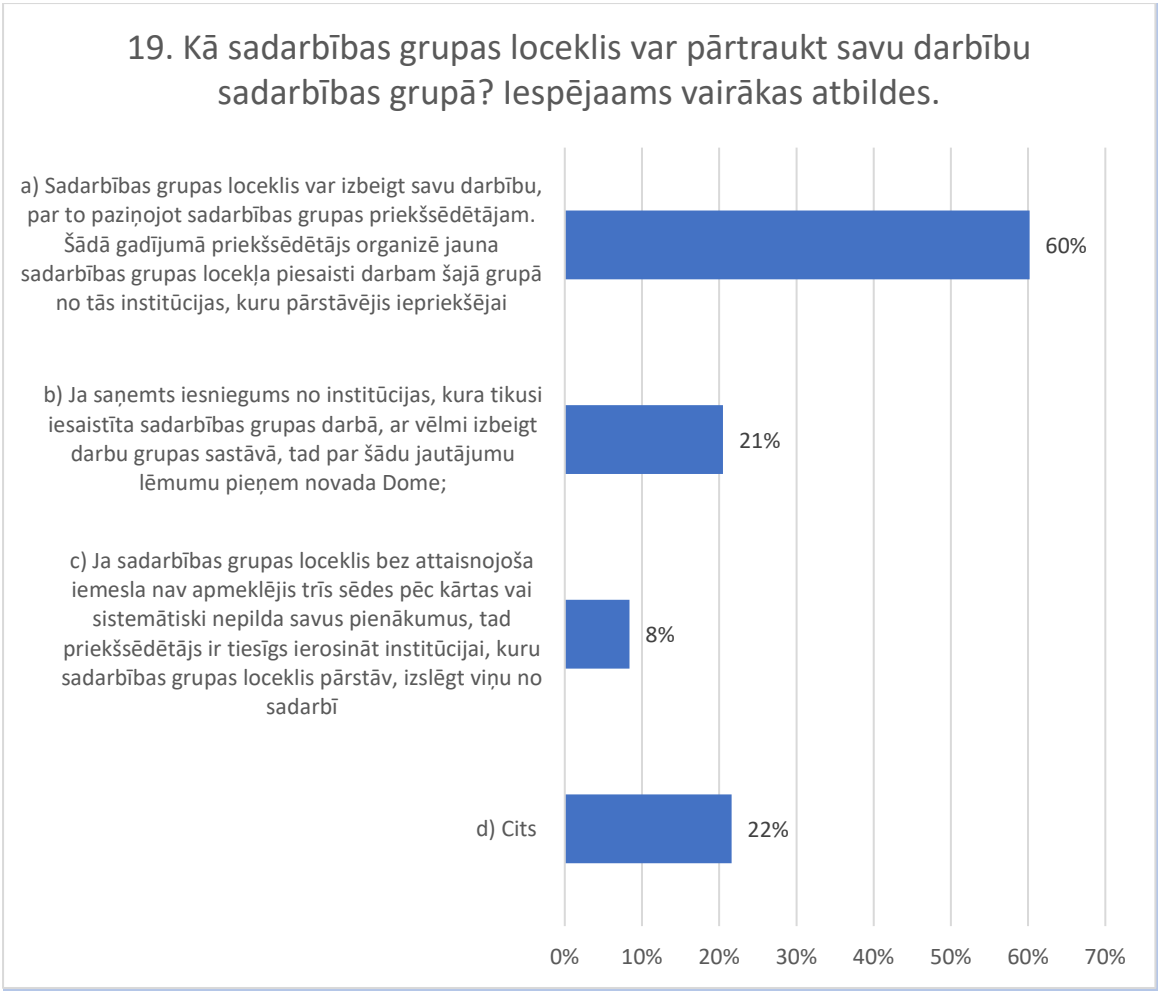

Grafiks Nr. 19

Lūgti norādīt, kā sadarbības grupas loceklis var pārtraukt savu darbību sadarbības grupā, 60% speciālistu norāda, ka sadarbības grupas loceklis var izbeigt savu darbību, par to paziņojot sadarbības grupas priekšsēdētājam. Šādā gadījumā priekšsēdētājs organizē jauna sadarbības grupas locekļa piesaisti darbam šajā grupā no tās institūcijas, kuru pārstāvējis iepriekšējais sadarbības grupas loceklis.

21% speciālistu norāda, ka darbības pārtraukšana iespējama, ja saņemts iesniegums no institūcijas, kura tikusi iesaistīta sadarbības grupas darbā, par vēlmi izbeigt darbu grupas sastāvā, tad par šādu jautājumu lēmumu pieņem novada Dome.

8% speciālistu atzīmē, ka darbības pārtraukšana iespējama arī tad, ja sadarbības grupas loceklis bez attaisnojoša iemesla nav apmeklējis trīs sēdes pēc kārtas vai sistemātiski nepilda savus pienākumus, tad priekšsēdētājs ir tiesīgs ierosināt institūcijai, kuru sadarbības grupas loceklis pārstāv, izslēgt viņu no sadarbības grupas sastāva un tā vietā ieteikt citu.

(Grafiks Nr. 19).

No komentāriem var secināt, ka nereti nolikumā nav paredzēti gadījumi, kad darbību sadarbības grupā var pārtraukt. Tā kā darbība sadarbības grupā ir saistīta ar amatu, ko speciālists ieņem, pametot konkrēto amatu, tiek izbeigta arī darbība sadarbības grupā.

Komentāri pie 19. jautājuma:

Dome pieņem lēmumu, pamatojoties uz sadarbības grupas locekļa iesniegumu.
Ja pamet amatu, jo nolikumā ir noteikts, no kādām institūcijām ir sastāvs.
Ja sadarbības grupas loceklis pārtrauc darba tiesiskās attiecības.
Nav informācijas.
Nav informācijas.
Nav noteikta kārtība, kādos gadījumos var pārtraukt darbību sadarbības grupā.
Nav sadarbības grupas.
Nav tāda prakse.
Nav ziņu.
Nevar.
Nevaru atbildēt, jo nezinu.
Nezinu.
Nolikumā darbības pārtraukšanas kārtība nav atrunāta.
Nolikumā nav atrunāts. Sadarbības grupas locekļi tiek deleģēti no katras iestādes.
Nolikumā nosaukti tikai dienesti un struktūrvienības, kuru pārstāvji piedalās vienības darbā.
Uz rīkojuma pamata.
Sadarbības grupā locekļi iekļauti, vērtējot viņa amata pienākumus - pašvaldības policija, skolu direktori, sociālā dienesta darbinieki, viņu vietā nevar ienākt citi, tātad šiem cilvēkiem nav iespēju atkāpties no sadarbības grupas locekļa pienākumiem.
Sadarbības grupas pārstāvji var tikt izslēgti no sastāva ar domes lēmumu uz grupas pārstāvja iesnieguma pamata, kā arī gadījumos, ja persona nepilda nolikumā noteikto.

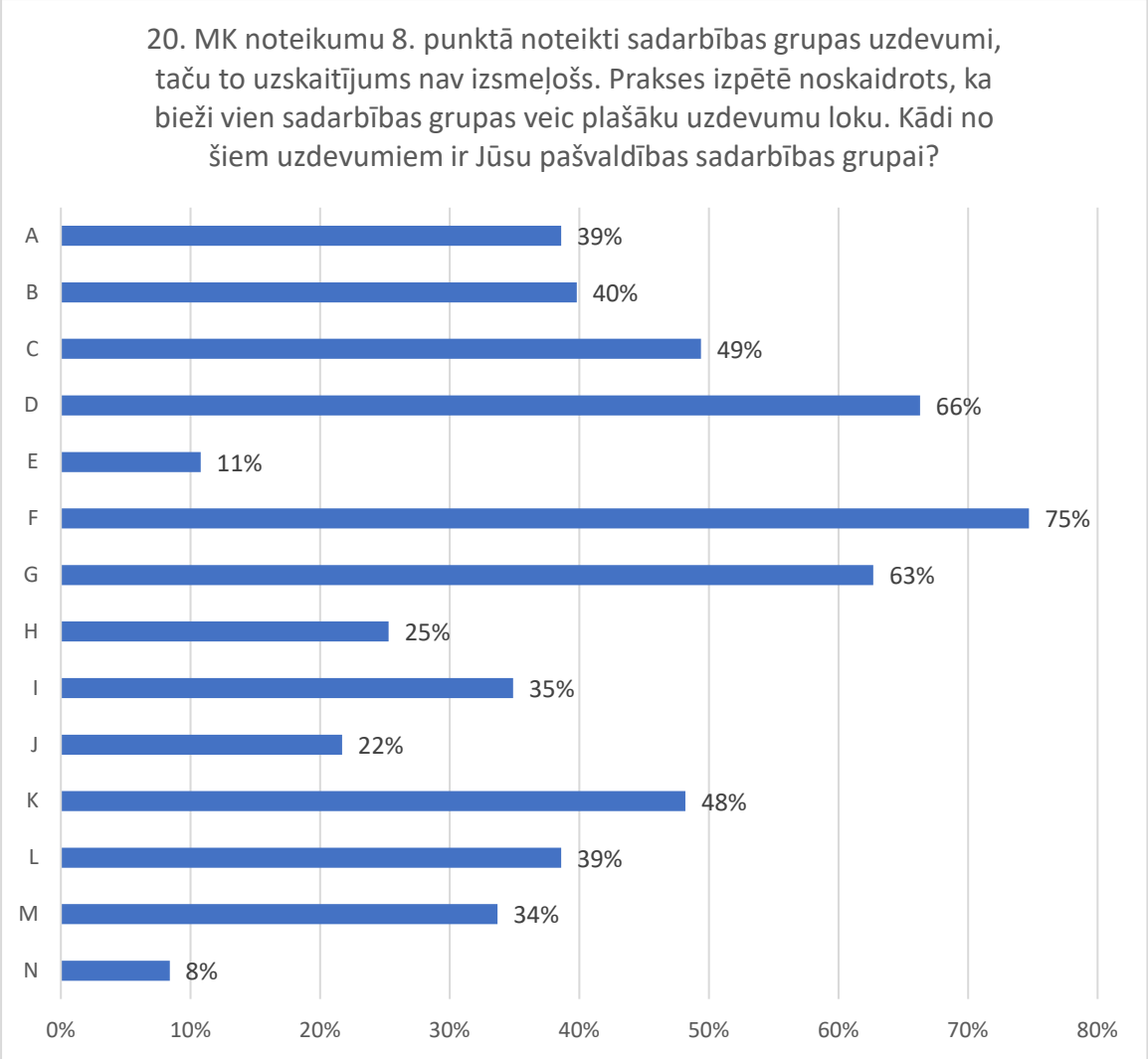

Grafiks Nr. 20

Apzīmējumi:

A - Mazināt sociālo atstumtību pašvaldībā un analizēt stāvokli šajā jomā, kā arī sniegt priekšlikumus bērnu tiesību aizsardzības pilnveidošanai;
B - Sniegt priekšlikumus sociālās atstumtības mazināšanai un bērnu tiesību aizsardzības programmu izstrādei un īstenošanai pašvaldības administratīvajā teritorijā;
C - Koordinēt starpinstitucionālo sadarbību sociālās atstumtības mazināšanā pašvaldības administratīvajā teritorijā;
D - Izskatīt skolu vadību ziņojumus par skolēnu nesekmību, neattaisnotiem kavējumiem un uzvedības pārkāpumiem;
E - Analizēt skolēnu rotāciju skolās – skolas maiņas cēloņus, saskatīt likumsakarības un tendences;
F - Izskatīt sadarbības grupai adresētos iestāžu iesniegumus par bērnu pārkāpumiem un nepieciešamību vairākām institūcijām iesaistīties problēmas risināšanā;

G - Noskaidrot ģimenes, kurās bērni neapmeklē izglītības iestādi, veikt pasākumus, lai to novērstu;
H - Izstrādāt individuālās Uzvedības sociālās korekcijas un sociālās palīdzības programmas;
I - Veicināt sociālās atstumtības riskam pakļauto ģimeņu izpratni par problēmām un aktīvi iesaistīt to risināšanā;
J - Iesaistīt sabiedrību un koordinēt sabiedrisko organizāciju darbību bērnu tiesību aizsardzības jomā un sociālās atstumtības problēmu mazināšanā vai novēršanā pašvaldībā;
K - Sagatavot un sniegt informāciju pēc Domes un citu valsts tiesībsargājošo institūciju pieprasījuma;
L - Sadarboties ar pašvaldības komisijām, Domes izveidotajām un valsts institūcijām, kā arī biedrībām un sabiedriskām organizācijām.
M - Jautājuma izlemšanai pēc būtības un apstākļu noskaidrošanai, sadarbības grupas pārstāvji priekšsēdētāja uzdevumā, vai pēc iesnieguma iesniedzēja lūguma veic apsekojumus, pārrunas un citas darbības lietas apstākļu izzināšanai;
N – citi.

Lai gan 2017. gada 12. septembra Ministru kabineta noteikumu Nr. 545 “Noteikumi par institūciju sadarbību bērnu tiesību aizsardzībā” 8.punktā ir noteikti sadarbības grupas uzdevumi, ir zināms, ka praksē veiktais uzdevumu loks ir plašāks, tāpēc speciālisti tikai aicināti norādīt arī pārējos uzdevumus, ko sadarbības grupa veic konkrētajā pašvaldībā (Grafiks Nr. 20):

- 75% speciālistu norāda, ka papildus uzdevums ir izskatīt sadarbības grupai adresētos iestāžu iesniegumus par bērnu pārkāpumiem un nepieciešamību vairākām institūcijām iesaistīties problēmas risināšanā (F).
- 66% speciālistu norāda, ka sadarbības grupa Izskata skolu vadību ziņojumus par skolēnu nesekmību, neattaisnotiem kavējumiem un uzvedības pārkāpumiem (D)
- 63% speciālistu norāda, ka tiek noskaidrotas ģimenes, kurās bērni neapmeklē izglītības iestādi, veikti pasākumus, lai to novērstu (G)
- 49% speciālistu norāda, ka starp uzdevumiem ir koordinēt starpinstitucionālo sadarbību sociālās atstumtības mazināšanā pašvaldības administratīvajā teritorijā (C).
- 48% speciālistu norāda, ka grupa sagatavo un sniedz informāciju pēc Domes un citu valsts tiesībsargājošo institūciju pieprasījuma (K).
- 40% speciālistu atzīmē, ka sadarbības grupa sniedz priekšlikumus sociālās atstumtības mazināšanai un bērnu tiesību aizsardzības programmu izstrādei un īstenošanai pašvaldības administratīvajā teritorijā (B).

- 39% speciālistu norāda, ka grupa sadarbojas ar pašvaldības komisijām, Domes izveidotajām un valsts institūcijām, kā arī biedrībām un sabiedriskām organizācijām (L).
- 39% speciālistu kā papildu uzdevumu min mazināt sociālo atstumtību pašvaldībā un analizēt stāvokli šajā jomā, kā arī sniegt priekšlikumus bērnu tiesību aizsardzības pilnveidošanai (A).
- 35% speciālistu atzīmēja "veicināt sociālās atstumtības riskam pakļauto ģimeņu izpratni par problēmām un aktīvi iesaistīt to risināšanā" (I).
- 34% speciālistu norāda, ka jautājuma izlemšanai pēc būtības un apstākļu noskaidrošanai, sadarbības grupas pārstāvji priekšsēdētāja uzdevumā, vai pēc iesnieguma iesniedzēja lūguma veic apsekojumus, pārrunas un citas darbības lietas apstākļu izzināšanai (M).
- 25% speciālistu papildus izstrādā individuālās Uzvedības sociālās korekcijas un sociālās palīdzības programmas (H).
- 22% speciālistu iesaista sabiedrību un koordinē sabiedrisko organizāciju darbību bērnu tiesību aizsardzības jomā un sociālās atstumtības problēmu mazināšanā vai novēršanā pašvaldībā (J).
- Visbeidzot, 11% speciālistu norāda, ka sadarbības grupas uzdevumu lokā ir arī analizēt skolēnu rotāciju skolās – skolas maiņas cēloņus, saskatīt likumsakarības un tendences (E).

Komentāri pie 20.jautājuma:

Sniegt atbalstu un veikt preventīvos pasākumus krīzes situācijā nonākušām ģimenēm ar bērniem.
Skatīt nolikuma 2.punktu.
Sadarboties ar probācijas dienestu, piedalīties tiesas sēdēs audzinoša rakstura piespiedu līdzekļu piemērošanā nepilngadīgajiem, sniegt priekšlikumus rajona tiesā.
Izstrādā stratēģiju, rīcības plānu, uzstāda mērķus un uzdevumus sarežģīta gadījuma risināšanai.
Šobrīd vēl tikai tiek strādāts pie rīcības plāna.
Atbilžu variants "H" tikai tad, ja bērns deklarēts pašvaldībā, bet mācās citas pašvaldības izglītības iestādē.

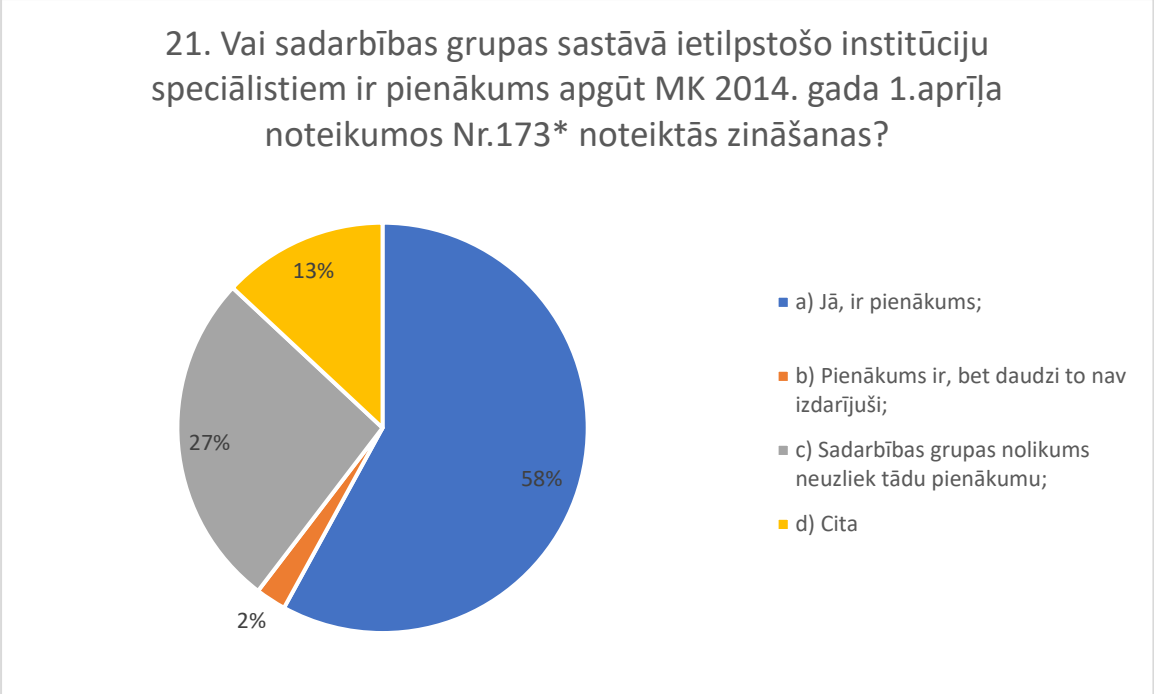

Grafiks Nr. 21

*Ministru kabineta 2014. gada 1.aprīļa noteikumi Nr.173 "Noteikumi par kārtību, kādā apgūst speciālās zināšanas bērnu tiesību aizsardzības jomā, šo zināšanu saturu un apjomu"

Atbildot uz jautājumu, vai sadarbības grupas sastāvā ietilpstošo institūciju speciālistiem ir pienākums apgūt Ministru kabineta 2014. gada 1.aprīļa noteikumos Nr.173 "Noteikumi par kārtību, kādā apgūst speciālās zināšanas bērnu tiesību aizsardzības jomā, šo zināšanu saturu un apjomu" noteiktās zināšanas, vairāk kā puse speciālistu, 58%, atbildēja apstiprinoši. 27% speciālistu norāda, ka sadarbības grupas nolikums neuzliek tādu pienākumu un 2% aptaujāto pauž viedokli, ka pienākums ir, bet daudzi to nav izdarījuši. 13% speciālistu atzīmēja atbilžu variantu "cits", kur no komentāriem izriet, ka, pat, ja sadarbības grupas nolikums šādu pienākumu neparedz, tas izriet jau no speciālistu pamatdarba, līdz ar to daudzos gadījumos nepieciešamās zināšanas ir apgūtas (Grafiks Nr. 21).

Komentāri pie 21. jautājuma:

Iesaistīto institūciju deleģētajiem pārstāvjiem šāds pienākums ir pildot pamatdarba pienākumus.
Man nav informācijas.
Nav informācijas.
Nav informācijas.
Nav sadarbības grupas,nav nolikuma.
Nolikums atsevišķi to neparedz, bet visi sadarbības grupas locekļi jau sava tiešā darba ietvaros, ir apguvuši šīs noteiktās zināšanas.

Nolikums šādu pienākumu neuzliek, tomēr visiem tās komisijas locekļiem ir šāds apliecinājums.
Noteikumu 7.punkts to paredz.
Visi grupas locekļi ir apguvuši speciālās zināšanās, jo tās ir nepieciešamas ikdienas pienākumu pildīšanā.
Visi speciālisti ir apmeklējuši kursus bērnu tiesību aizsardzības jomā.

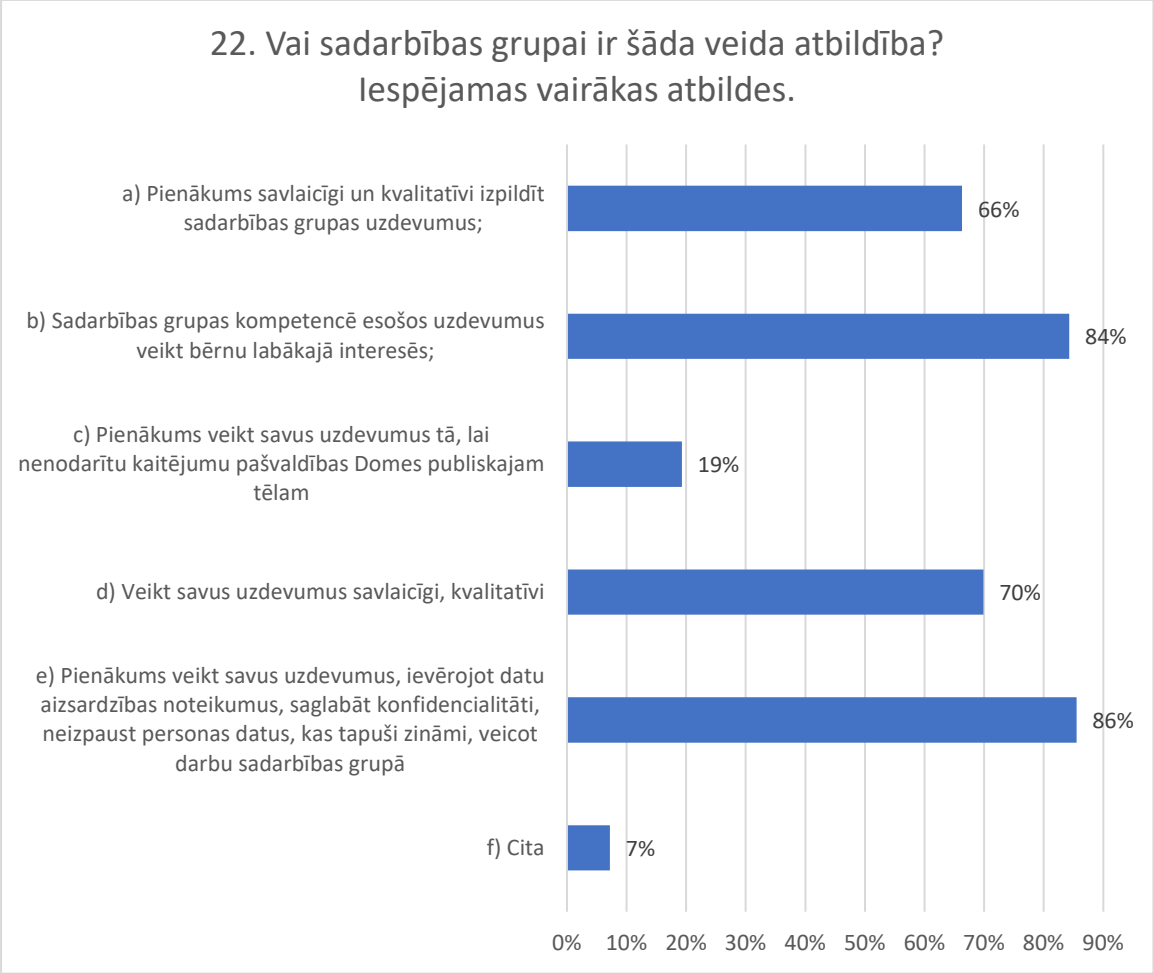

Grafiks Nr. 22

Raksturojot sadarbības grupas atbildības, 86% speciālistu norāda uz pienākumu veikt savus uzdevumus, ievērojot datu aizsardzības noteikumus, saglabāt konfidencialitāti, neizpaust personas datus, kas tapuši zināmi, veicot darbu sadarbības grupā. 84% aptaujāto atzīmējuši to, ka ir atbildība sadarbības grupas kompetencē esošos uzdevumus veikt bērnu labākajā interesēs. 70% speciālistu kā būtisku norādījuši arī atbildību veikt savus uzdevumus savlaicīgi, kvalitatīvi, vēl 66% speciālistu norādījuši arī uz pienākumu savlaicīgi un kvalitatīvi izpildīt sadarbības grupas uzdevumus. 19% pauduši viedokli, ka sadarbības grupai ir pienākums veikt savus uzdevumus tā, lai nenodarītu kaitējumu pašvaldības Domes publiskajam tēlam (Grafiks Nr. 22).

Komentāri pie 22. jautājuma:

Nav sadarbības grupas.
Nolikumā nav atrunāts.
Pienākumi nav noteikti Nolikumā.
Tā kā visi iepriekš minētie pienākumi jau minēti katra vienības locekļa amata pienākumos, tad nolikumā tas īpaši nav uzsvērts.
Ievērot ētikas normas.
Atbildība ir, bet novērtējumu vēl nevaru pateikt.

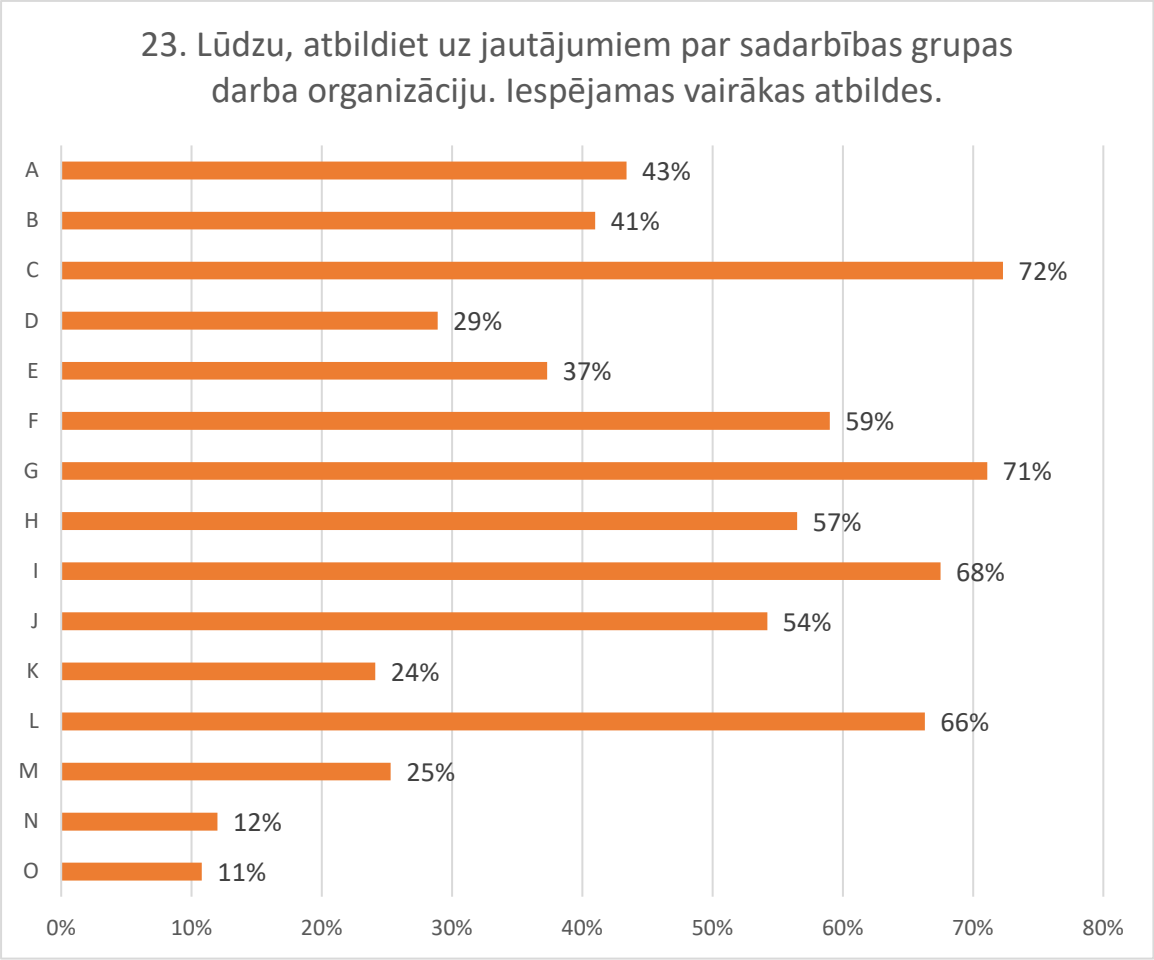

Grafiks Nr. 23

Apzīmējumi:

A - Lēmumu par sadarbības grupas sasaukšanu pieņem priekšsēdētājs pēc savas iniciatīvas vai grupas locekļu ierosinājuma, bet ne retāk kā 1 reizi mēnesī, bet ārkārtas gadījumos nekavējoties;

B - Sadarbības grupas sēde ir lemttiesīga, ja tajā piedalās ne mazāk kā puse no balsstiesīgo locekļu skaita;

C - Sadarbības grupas darbs balstās uz dažādu starpinstitūciju profesionāļu komandas darba principiem, kuri ir saprotami visiem grupas locekļiem;

D - Sēdē lēmumus pieņem atklāti balsojot, paceļot roku;

E - Par izskatāmo jautājumu pieņem lēmumu, ar klāt esošo locekļu balsu vairākumu. Ja balsis sadalās līdzīgi, balsojuma rezultātu izšķir sadarbības grupas priekšsēdētāja balss;

F - Katram sadarbības grupas loceklim ir tiesības izteikt savus iebildumus par konkrētu jautājumu, kas viņu neapmierina pie balsojuma, tas tiek fiksēts protokolā;

G - Uz sēdi var uzaicināt izskatāmā jautājuma iesniedzēju, kā arī citas ieinteresētās personas, ja sadarbības grupa uzskata, ka nepieciešama papildus informācija un paskaidrojumi, par to izdarāms ieraksts sēdes protokolā;

H - Sadarbības grupa var izskatīt iesniegumus bez iesniedzēja klātbūtnes;

I - Sēdē par izskatāmo jautājumu ziņo priekšsēdētājs vai viņa uzdevumā pilnvarots darbinieks, vai izskatāmā jautājuma iesniedzējs;

J - Vadot sēdi, priekšsēdētājam jāseko, lai sēdes laikā tiktu ievērota kārtība;

K - Uzaicinātā personas drīkst runāt tikai tad, kad tai vārdu devis priekšsēdētājs. Ja personas, kuras piedalās sēdē, neievēro sēdes norises kārtību, priekšsēdētājam ir tiesības šo personu izraidīt no sēdes;

L - Sēdes tiek protokolētas atbilstoši lietvedības noteikumiem un protokola oriģināli pastāvīgi glabājas pie sadarbības grupas sekretāra/sekretāres;

M - Ja uz sēdi neierodas sadarbības grupas locekļu vairākums, priekšsēdētājs sasauc atkārtotu sēdi, noteiktā termiņā. Ja uz atkārtotu sēdi neierodas grupas locekļu vairākums, priekšsēdētājam par to jāziņo attiecīgās Domes komitejas priekšsēdētājam, kura pārrauga sadarbības grupas darbību;

N - Ja sēdes nevar notikt trīs reizes pēc kārtas tās locekļu neierašanās dēļ, pēc priekšsēdētāja vai attiecīgās Domes komitejas priekšsēdētāja, kurš pārrauga sadarbības grupas darbību, ierosinājuma, Dome lemj par komisijas locekļu maiņu vai arī sadarbības grupas likvidāciju esošajā sastāvā.

Detalizētāk komentējot par sadarbības grupas darba organizāciju, speciālisti norāda uz sekojošo (Grafiks Nr. 23):

- 72% speciālistu norāda, ka sadarbības grupas darbs balstās uz dažādu starpinstitūciju profesionāļu komandas darba principiem, kuri ir saprotami visiem grupas locekļiem (C).
- 71% speciālistu norāda, ka uz sēdi var uzaicināt izskatāmā jautājuma iesniedzēju, kā arī citas ieinteresētās personas, ja sadarbības grupa uzskata, ka

nepieciešama papildus informācija un paskaidrojumi, par to izdarāms ieraksts sēdes protokolā (G).

- 68% speciālistu norāda, ka sēdē par izskatāmo jautājumu ziņo priekšsēdētājs vai viņa uzdevumā pilnvarots darbinieks, vai izskatāmā jautājuma iesniedzējs (I).
- 66% speciālistu norāda, ka sēdes tiek protokolētas atbilstoši lietvedības noteikumiem un protokola oriģināli pastāvīgi glabājas pie sadarbības grupas sekretāra/sekretāres (L).
- 59% speciālistu norāda, ka katram sadarbības grupas loceklim ir tiesības izteikt savus iebildumus par konkrētu jautājumu, kas viņu neapmierina pie balsojuma, tas tiek fiksēts protokolā (F).
- 57% speciālistu norāda, ka sadarbības grupa var izskatīt iesniegumus bez iesniedzēja klātbūtnes (H).
- 54% speciālistu norāda, ka, vadot sēdi, priekšsēdētājam jāseko, lai sēdes laikā tiktu ievērota kārtība (J).
- 43% speciālistu norāda, ka lēmumu par sadarbības grupas sasaukšanu pieņem priekšsēdētājs pēc savas iniciatīvas vai grupas locekļu ierosinājuma, bet ne retāk kā 1 reizi mēnesī, bet ārkārtas gadījumos nekavējoties (A).
- 41% speciālistu norāda, ka sadarbības grupas sēde ir lemttiesīga, ja tajā piedalās ne mazāk kā puse no balsstiesīgo locekļu skaita (B).
- 37% speciālistu norāda, ka par izskatāmo jautājumu pieņem lēmumu, ar klāt esošo locekļu balsu vairākumu. Ja balsis sadalās līdzīgi, balsojuma rezultātu izšķir sadarbības grupas priekšsēdētāja balss (E).
- 29% speciālistu norāda, ka sēdē lēmumus pieņem atklāti balsojot, paceļot roku (D).
- 25% speciālistu norāda, ka, ja uz sēdi neierodas sadarbības grupas locekļu vairākums, priekšsēdētājs sasauc atkārtotu sēdi, noteiktā termiņā. Ja uz atkārtotu sēdi neierodas grupas locekļu vairākums, priekšsēdētājam par to jāziņo attiecīgās Domes komitejas priekšsēdētājam, kura pārrauga sadarbības grupas darbību (M).
- 24% speciālistu norāda, ka uzaicinātā personas drīkst runāt tikai tad, kad tai vārdu devis priekšsēdētājs. Ja personas, kuras piedalās sēdē, neievēro sēdes norises kārtību, priekšsēdētājam ir tiesības šo personu izraidīt no sēdes (K).
- 12% speciālistu norāda, ka, ja sēdes nevar notikt trīs reizes pēc kārtas tās locekļu neierašanās dēļ, pēc priekšsēdētāja vai attiecīgās Domes komitejas priekšsēdētāja, kurš pārrauga sadarbības grupas darbību, ierosinājuma, Dome lemj par komisijas locekļu maiņu vai arī sadarbības grupas likvidāciju esošajā sastāvā (N).

- 11% speciālistu sniedza papildu skaidrojumus par sadarbības grupas darba organizāciju, atzīmējot atbilžu variantu O:

Mums nav sadarbības grupa. Nepilngadīgo lietu komisijai ir formāli pielikts MK noteikumu 8 . p.
Nav informācijas.
Nav sadarbības grupas, nav izstrādāts nolikums.
Neesmu kompetenta uz šo jautājumu.
Pēc nolikuma.
Skatīt Nolikuma 4.punktu.
Sadarbības grupa tiek sasaukta ne retāk kā reizi trijos mēnešos, bet nepieciešamības gadījumā biežāk.
Pēc nolikuma sēdēm jānotiek 2 reizes mēnesī.
Sadarbības grupas sanāksmes notiek pēc vajadzības, bet ne retāk kā četras reizes gadā.

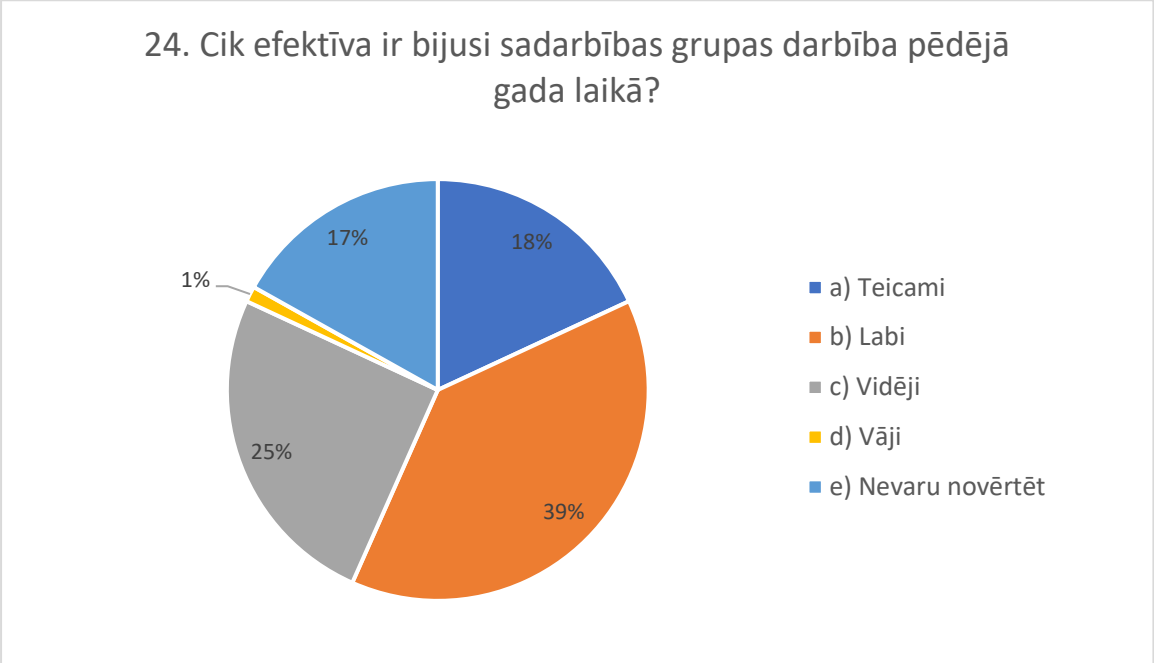

Grafiks Nr. 24

Speciālistiem tika lūgts novērtēt, cik efektīva bijusi sadarbības grupas darbība pēdējā gada laikā.

a) 18% speciālistu sadarbības grupas darbības efektivitāti novērtēja ar **"Teicami"** – sadarbības grupa sanāk regulāri, tajā tiek izskatīti individuālie gadījumi un rasti risinājumi bērna labākajā interesēs. Sadarbības grupa analizē situāciju bērnu tiesību aizsardzības jomā pašvaldībā un sniedz priekšlikumus novada vai republikas pilsētas bērnu tiesību aizsardzības programmas izstrādei, tostarp par nepieciešamajiem pasākumiem institūciju sadarbības sistēmas pilnveidošanai un saskaņotai un koordinētai institūciju sadarbībai. Ir sagatavoti un sniegti priekšlikumi tiesiskā regulējuma pilnveidei Labklājības vai citai ministrijai, informē sabiedrību par bērnu tiesību jautājumiem;

b) 39% speciālistu sadarbības grupas darbības efektivitāti novērtēja ar **"Labi"** – sadarbības grupa sanāk 4 reizes gadā, tajā tiek izskatīti individuālie gadījumi un

rasti risinājumi bērna labākajā interesēs. Sadarbības grupa analizē situāciju bērnu tiesību aizsardzības jomā pašvaldībā un sniedz priekšlikumus novada vai republikas pilsētas bērnu tiesību aizsardzības programmas izstrādei, tostarp par nepieciešamajiem pasākumiem institūciju sadarbības sistēmas pilnveidošanai un saskaņotai un koordinētai institūciju sadarbībai;

c) 25% speciālistu sadarbības grupas darbības efektivitāti novērtēja ar **"Vidēji"** – sadarbības grupa sanāk tikai tad, ja ir kāds īpašs individuāls gadījums, kas risināms koleģiāli. Sadarbības grupa neanalizē situāciju bērnu tiesību aizsardzības jomā pašvaldībā kopumā un nav sniegusi priekšlikumus novada vai republikas pilsētas bērnu tiesību aizsardzības programmas izstrādei. Sadarbības grupas darbs varētu būt labāk koordinēts;

d) 1% speciālistu sadarbības grupas darbības efektivitāti novērtēja ar **"Vāji"** – sadarbības grupa sanāk reti, tikai formalitātes dēļ. Individuālie gadījumi tiek analizēti ļoti reti, apmēram dažas reizes gadā. Sadarbības grupā neanalizē situāciju bērnu tiesību aizsardzības jomā pašvaldībā. Pašvaldībā nav izstrādāta bērnu tiesību aizsardzības programma. Sadarbības grupas darbu varētu vērtēt kā slikti koordinētu;

e) 17% speciālistu sadarbības grupas darbības efektivitāti pēdējā gada laikā **nevarēja novērtēt**.

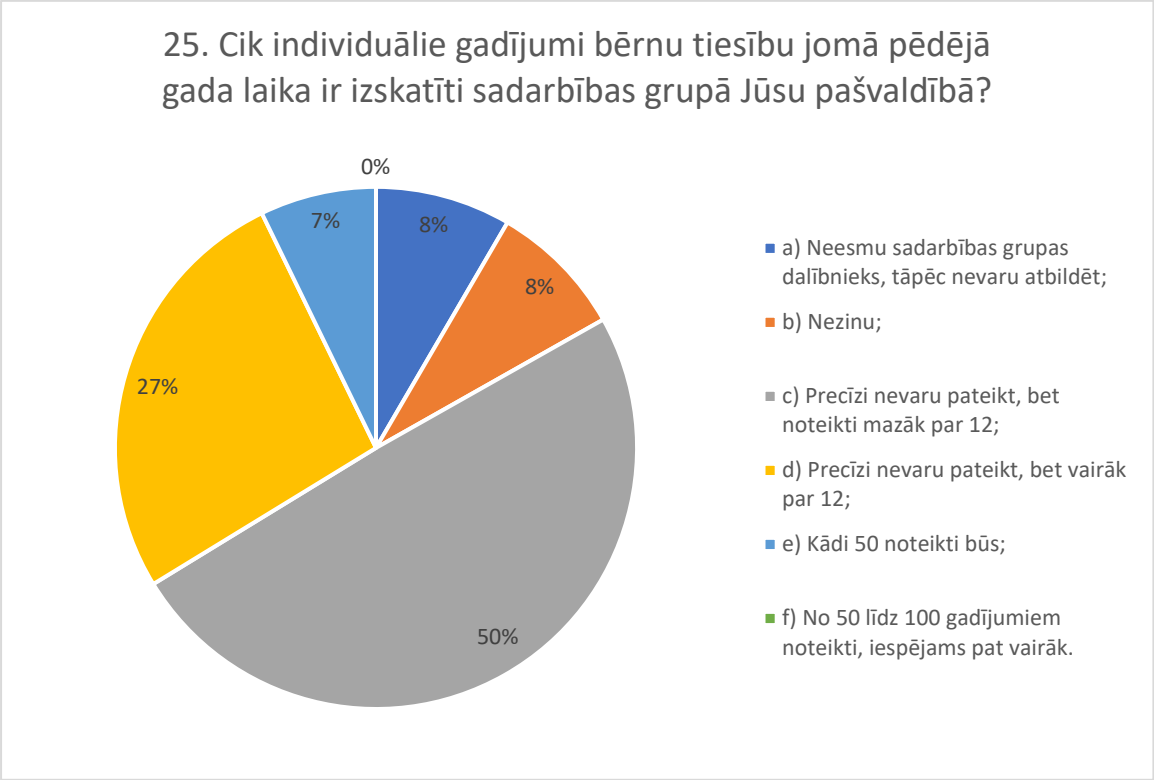

Grafiks Nr. 25

Atbildot uz jautājumu par sadarbības grupas darbā izskatīto individuālo gadījumu skaitu, 50% speciālistu norādīja, ka precīzi nevar pateikt, bet noteikti mazāk par 12. 27% speciālistu līdzīgi nevarēja pateikt precīzi, bet skaits būtu vairāk par 12. 8% speciālistu atzina, ka atbildi uz šo jautājumu nezina, vēl tik pat daudz speciālistu norādīja, ka nav sadarbības grupas dalībnieki, tāpēc nevar atbildēt. 7% aptaujāto speciālistu norādīja, ka viņu pašvaldībā varētu būt izskatīti kādi 50 individuālie gadījumi. Neviens respondents neatzīmēja, ka varētu būt izskatīti no 50 līdz 100 gadījumiem vai, iespējams, pat vairāk (Grafiks Nr. 25).

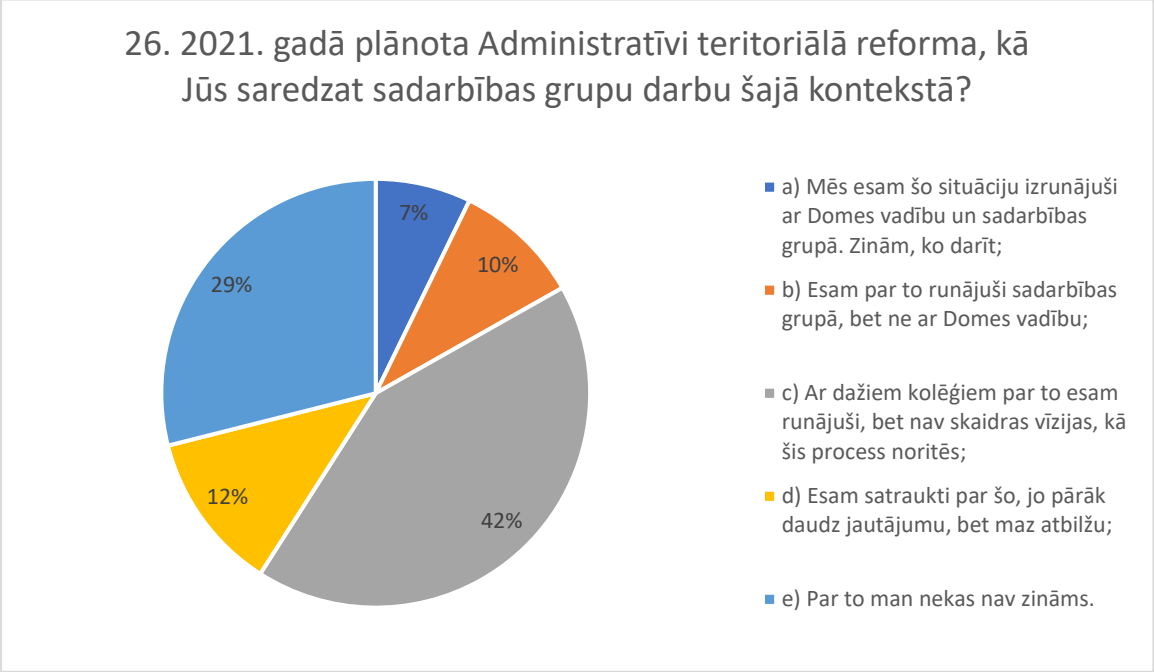

Grafiks Nr. 26

Raksturojot sadarbības grupas darbu 2021.gadā plānotās Administratīvi teritoriālās reformas kontekstā, 42% speciālistu norādīja, ka ar dažiem kolēģiem par to ir runāts, bet nav skaidras vīzijas, kā šis process noritēs. 29% aptaujāto speciālistu norādīja, ka par sadarbības grupas darbu Administratīvi teritoriālās reformas kontekstā viņiem nekas nav zināms. 12% speciālistu atzina, ka par šo jautājumu ir satraukti, jo ir pārāk daudz jautājumu, bet maz atbilžu. Desmitā daļa respondentu norādīja, ka par sadarbības grupas darbu Administratīvi teritoriālās reformas kontekstā ir runājuši sadarbības grupā, bet ne ar Domes vadību. Vien 7% speciālistu norādīja, ka šī situāciju ir izrunāta ar Domes vadību un sadarbības grupā, un ir zināms, ko darīt (Grafiks Nr. 26).

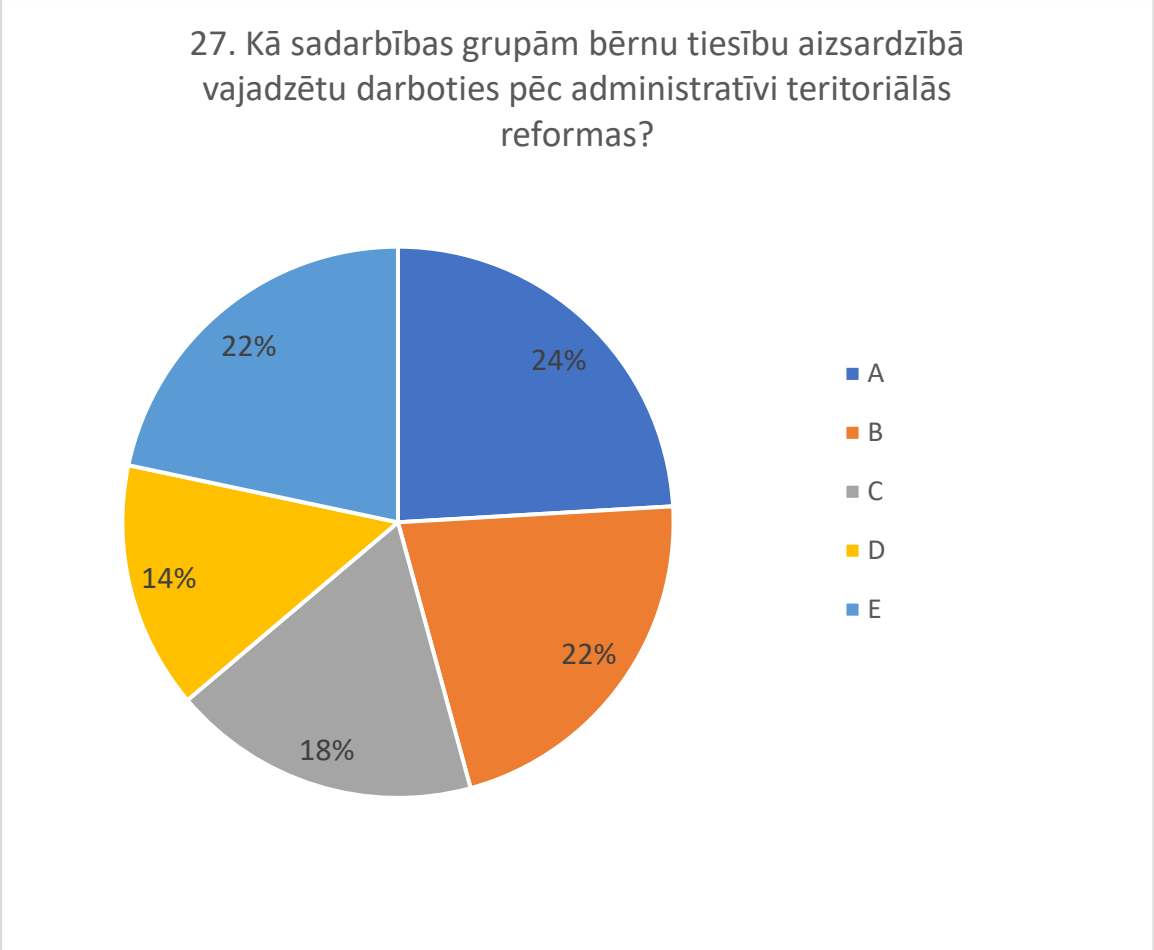

Grafiks Nr. 27

Apzīmējumi:
A - Manā ieskatā varētu darboties tāpat, kā līdz šim, nekas nav jāmaina. Šādā gadījumā vienā novadā būs vairākas sadarbības grupas, kas darbosies veco novadu teritorijā;

B - Ņemot vērā, ka tagad būs 42 lieli novadi, tad būtu nepieciešams darbu organizēt divu līmeņu sadarbības grupās, kur pirmajā līmenī (tuvāk cilvēku dzīvesvietām) darbojas sadarbības grupas, kas strādā ar konkrētu gadījumu risināšanu, bet jaunā novada centrā būtu nepieciešama augstāka līmeņa sadarbības grupa, kas risina jautājumus ar tiesisko regulējumu, bērnu tiesību aizsardzības sistēmas plānošanu lielā novada ietvarā un citiem jautājumiem, kam nepieciešama centralizācija;

C - Ņemot vērā, ka pārmaiņas ir būtiskas, būtu jāpārskata tiesiskais regulējums, kas noteic sadarbības grupu darbību, pielāgojot to jaunajai situācijai;

D - Tiesiskais regulējums par sadarbības grupām ir jāpārskata. Būtu lietderīgi izstrādāt vadlīnijas, lai sadarbības grupas varētu saskaņā ar vienotu pieeju iziet cauri šim pārmaiņu procesam;

E - Lai pārmaiņu process noritētu veiksmīgi, ar vadlīnijām vien ir par maz, jo tām ir tikai ieteikuma raksturs un tās katrs saprot savādāk. Minimālajā variantā jāpārskata sadarbības grupu darba organizācija un darbības noteikumu būtiskākie jautājumi jāatrunā vispārsaistošos tiesību aktos.

Paturpinot Administratīvi teritoriālās reformas tēmu, speciālistiem tika lūgts atbildēt, kā sadarbības grupām vajadzētu darboties pēc tam, kad reforma būs īstenota.
24% speciālistu norādīja, ka viņu ieskatā sadarbības grupa varētu darboties tāpat, kā līdz šim, nekas nav jāmaina. Šādā gadījumā vienā novadā būs vairākas sadarbības grupas, kas darbosies veco novadu teritorijā.
22% speciālistu pauda viedokli, ka, ņemot vērā, ka tagad būs 42 lieli novadi, tad būtu nepieciešams darbu organizēt divu līmeņu sadarbības grupās, kur pirmajā līmenī (tuvāk cilvēku dzīvesvietām) darbojas sadarbības grupas, kas strādā ar konkrētu gadījumu risināšanu, bet jaunā novada centrā būtu nepieciešama augstāka līmeņa sadarbības grupa, kas risina jautājumus ar tiesisko regulējumu, bērnu tiesību aizsardzības sistēmas plānošanu lielā novada ietvarā un citiem jautājumiem, kam nepieciešama centralizācija.
18% speciālistu uzskata, ka, ņemot vērā pārmaiņu būtiskumu, būtu jāpārskata tiesiskais regulējums, kas noteic sadarbības grupu darbību, pielāgojot to jaunajai situācijai.
14% aptaujāto norādīja, ka tiesiskais regulējums par sadarbības grupām ir jāpārskata. Būtu lietderīgi izstrādāt vadlīnijas, lai sadarbības grupas varētu saskaņā ar vienotu pieeju iziet cauri šim pārmaiņu procesam.
22% speciālistu uzskata, ka, lai pārmaiņu process noritētu veiksmīgi, ar vadlīnijām vien ir par maz, jo tām ir tikai ieteikuma raksturs un tās katrs saprot savādāk. Minimālajā variantā jāpārskata sadarbības grupu darba organizācija un darbības noteikumu būtiskākie jautājumi jāatrunā vispārsaistošos tiesību aktos (Grafiks Nr. 27).

Grafiks Nr. 28

Lūgti novērtēt, kuru institūciju speciālisti sniedz visbūtiskāko pienesumu sadarbības grupas darbā, speciālistu ieskatā izveidojās šāds tops:

1. 95% speciālistu izcēla pašvaldības sociālā dienesta kolēģus;
2. 89% speciālistu norādīja uz bāriņtiesām;
3. 65% aptaujāto atzīmēja speciālistus no izglītības iestādēm;
4. 64% speciālistu minēja pašvaldības policijas kolēģus;
5. 61% respondentu norādīja uz pašvaldības izglītības pārvaldi un izglītības speciālistiem;
6. 49% aptaujāto minēja Valsts policiju;
7. 31% speciālistu izcēla pašvaldības administratīvās komisijas;

8. 18% respondentu pieminēja Valsts probācijas dienesta speciālistus;
9. 12% - speciālistus no bērnu aprūpes iestādēm;
10. 11% aptaujāto norādīja uz pašvaldības pedagoģiski medicīniskajām komisijām;
11. 5% speciālistu minēja nevalstiskās organizācijas;
12. Visbeidzot, 4% aptaujāto atzīmēja ieslodzījumu vietu kolēģus.

Komentāri pie 28.jautājuma:

Es teiktu, ka katrs dod pienesumu, atkarībā no problēmas utt. Mediķi?
Grūti pateikt.
Katra situācija jāvērtē indviduāli, jo katrā situācijā būtisku pienesumu var sniegt cits speciālists.
Ģimenes ārsti.
Izejot no konkrētas bērna situācijas, sastāvs var būt ar pieaicinātiem speciālistiem.
Atzīmētās 5 plus iespēja pieaicināt citus pēc nepieciešamības, atsevišķu gadījumu risināšanā.
Atzīmēto institūciju rīcībā ir visapjomīgākā informācija. Risinot konkrētu jautājumu, tiek piesaistīti dažādi speciālisti pēc nepieciešamības.

Pielikums Nr.2

5. Speciālistu aptaujas anketas jautājumi

Labdien!

Pateicamies, ka atradāt laiku un iespēju iesaistīties mūsu rīkotajā aptaujā. Jūsu viedoklis ir ļoti būtisks bērnu tiesību aizsardzības prakses un tiesiskā regulējuma pilnveidei! Jūsu atbildes ir anonīmas un tiks izmantotas tikai apkopotā veidā! Paldies jau iepriekš!

Kāpēc veicam šo aptauju?

Kopš 2017. gada 12. septembra, kad Ministru kabinets pieņēma noteikumus Nr. 545 "Noteikumi par institūciju sadarbību bērnu tiesību aizsardzībā" (turpmāk – MK noteikumi, pieejams: https://likumi.lv/ta/id/293496-noteikumi-par-instituciju-sadarbibu-bernu-tiesibu-aizsardziba) ir pagājuši trīs gadi.

2019. gadā, sadarbībā ar Latvijas tiesnešu mācību centra ekspertiem, tika veikts izvērtējums par sadarbību bērnu tiesību aizsardzībā kontekstā ar MK noteikumu ieviešanu Latvijā un ar pētījumu ir iespējams iepazīties šeit: http://www.bti.gov.lv/lat/informativie_materiali/petijumi/?doc=5562&page=

Lūdzam Jūs piedalīties šajā aptaujā, jo plānojam izstrādāt vadlīnijas, lai nodrošinātu efektīvu starpinstitūciju sadarbību pašvaldībās bērnu tiesību aizsardzības jomās. Vadlīniju kvalitātes nodrošināšanas nolūkos vēlamies arī noskaidrot izmaiņas MK noteikumu piemērošanas praksē, kas radušās COVID-19 rezultātā, un kas varētu notikt administratīvi teritoriālās reformas (ATR) ietvarā nākotnē.

1. **Lūdzu, norādiet pašvaldības nosaukumu, kuras teritorijā Jūs veicat savus profesionālos pienākumus.**
   _____ (lauks atbildei)

2. **Lūdzu, norādiet iestādi, kurā strādājat (izvēlieties vienu atbildes variantu).**
   a) pašvaldības policija;
   b) Valsts policija, ja pašvaldība nav izveidojusi pašvaldības policiju vai nav deleģējusi pašvaldības policijas uzdevumus citai pašvaldībai;
   c) pašvaldības sociālais dienests;
   d) pašvaldības izglītības pārvalde vai izglītības speciālists;
   e) bāriņtiesa;
   f) bērnu aprūpes iestāde;
   g) ieslodzījuma vieta;

h) pašvaldības pedagoģiski medicīniskās komisija;

i) pašvaldības administratīvās komisijas;

j) Valsts probācijas dienests;

k) nevalstiska organizācija;

l) cita iestāde _____ (lauks atbildei).

3. **Vai Jūsu pašvaldības teritorijā ir izveidota un darbojas sadarbības grupa bērnu tiesību aizsardzībai? (izvēlieties vienu atbildes variantu).**
4.

a) jā, sadarbības grupa darbojas;

b) nav bijusi izveidota;

c) sadarbības grupa darbību ir pārtraukusi dēļ COVID-19 uz *noteiktu* laiku;

d) sadarbības grupa darbību ir pārtraukusi dēļ COVID-19 uz *nenoteiktu* laiku.

5. **Vai esat sadarbības grupas dalībnieks? (izvēlieties vienu atbildes variantu).**
   a) Jā;
   b) Nē, bet savu profesionālo pienākumu veikšanā es esmu saistīts/saistīta ar bērnu tiesību aizsardzības jomu;
   c) Esmu piedalījies dažās sanāksmēs kā uzaicinātā persona, bet neesmu sadarbības grupas pamata sastāvā.

6. **Vai sadarbības grupa strādā saskaņā ar pašvaldības izdotu nolikumu, kas publicēts pašvaldības tīmekļa vietnē? (izvēlieties vienu atbildes variantu)**
   a) Jā (ja atbilde ir "Jā", lūdzu pie atbildes "e" ievietojiet saiti uz nolikumu);
   b) Jā, bet nolikums nav publicēts pašvaldības tīmekļa vietnē;
   c) Nē, nolikums nav izstrādāts;
   d) Nevaru pateikt;
   e) Saite uz pašvaldības izdoto nolikumu, kas regulē sadarbības grupas darbību: _____ .

7. **Vai Jūsu pašvaldībā sadarbības grupas darbam ir nodrošināti atbilstoši tehniskie apstākļi (lūdzu, atzīmējiet tikai vienu atbildes variantu)?**
   a) Jā viss tiek ļoti labi nodrošināts, varam strādāt;
   b) Pamatā viss ir kārtībā, taču ir nepieciešami uzlabojumi;
   c) Ir vāja komunikācija starp sadarbības grupas dalībniekiem.

8. **Vai valstī ieviestā ārkārtas situācija un COVID-19 ir kaut kādā veidā ietekmējuši sadarbības grupu darbību? Kā Jūs to varētu raksturot? (iespējams atzīmēt vienu atbildi)**

a) Nē, mūsu darbā nekas nav mainījies;
b) Ir notikušas nelielas organizatoriskas izmaiņas, jo dažkārt sanākam uz attālinātajām sanāksmēm, izmantojot kādu no tiešsaistes platformām;
c) Pārsvarā izmantojam tiešsaistes/attālinātā darba platformas;
d) Dažreiz sanākam klātienē, bet pārsvarā ar informāciju apmaināmies ar e-pastu starpniecību.

9. Vai Sadarbības grupas skaitlisko sastāvu nosaka Dome uz savu pilnvaru laiku, vai tas tiek risināts citā veidā? (lūdzu atzīmējiet vienu variantu)

a) Sadarbības grupas skaitlisko sastāvu nosaka Dome uz savas darbības pilnvaru laiku;
b) Sadarbības grupas skaitlisko sastāvu nosaka Komisijas priekšsēdētājs ar savu lēmumu;
c) Nevaru atbildēt uz šo jautājumu.

10. Kā Jūsu pašvaldībā tiek ievēlēts sadarbības grupas priekšsēdētājs un tā vietnieks?

a) Sadarbības grupas priekšsēdētāju un vietnieku ievēl Dome;
b) Sadarbības grupas priekšsēdētāju ievēl Dome, bet vietnieku pati sadarbības grupa;
c) Sadarbības grupas priekšsēdētāju un vietnieku ievēl sadarbības grupa savā pirmajā sēdē;
d) Sadarbības grupai nav priekšsēdētāja/vadītāja;
e) Cits_____ .

11. Kurš veic sadarbības grupas sēžu sekretāra pienākumus, protokolē sēdes?

b) sēdes protokolēšanu nodrošina novada pašvaldības sociālā dienesta norīkots darbinieks;
c) sēdes protokolēšanu nodrošina sadarbības grupas priekšsēdētāja norīkots darbinieks, kurš ir sadarbības grupas loceklis;
d) sēdes protokolēšanu nodrošina novada pašvaldības bāriņtiesas norīkots darbinieks;
e) Cits _____ .

12. Vai sadarbības grupas locekļi pienākumus veic:

a) darba laikā, bez papildu samaksas, jo tas ir viens no tiešajiem darba pienākumiem;
b) ārpus darba laika, bez papildu samaksas;
c) darba laikā, par papildu samaksu.

13. Kāds spēks ir sadarbības grupas sanāksmju lēmumiem?

a) lēmumu raksturs var būt rekomendējošs vai saistošs izpildei, ņemot vērā sadarbības sanāksmes pilnvaru robežas, kas noteiktas pašvaldības nolikumā par sadarbības grupas darbību bērnu tiesību aizsardzībā;
b) lēmumiem ir rekomendējošs raksturs;
c) kopīgi lēmumi netiek pieņemti, bet katrs sadarbības sanāksmes loceklis pieņem lēmumus savas profesionālās kompetences ietvaros attiecībā uz konkrēto lietu vai gadījumu.

14. Vai sadarbības grupas darbu pārrauga kāda no pašvaldības Domes komitejām?

a) Komiteja, kas atbild par sociālajiem, izglītības un kultūras jautājumiem;
b) Speciāla komiteja, kas atbild par bērnu tiesību jautājumiem;
c) Komiteja, kas atbild par sabiedriskās kārtības un drošības jautājumiem;
d) Cita _____ (lūdzu nosauciet).

15. Lūdzu, raksturojiet sadarbības grupas struktūru attiecībā uz lēmumu pieņemšanas kārtību (atzīmējiet vienu atbildi)!

a) Sadarbības grupas locekļi ar balsstiesībām ir – sadarbības grupas priekšsēdētājs un tā vietnieks, kā arī sadarbības grupas locekļi. Sadarbības grupas pieaicinātie locekļi ir bez balss tiesībām, kā arī sekretārs un citi valsts un pašvaldību institūciju eksperti un speciālisti.
b) Sadarbības grupas sēdē balss tiesības ir visiem speciālistiem, kas piedalās tās sēdē;
c) Sadarbības grupa nepieņem lēmumus balsošanas ceļā;
d) Cits _____ (lūdzu sniedziet savu redzējumu).

16. Lūdzu, atzīmējiet tos pienākumus, kurus veic sadarbības grupas priekšsēdētājs (iespējamas vairākas atbildes):

a) vada gadījuma risināšanas procesu;
b) informē iesaistītās institūcijas sadarbības grupā par sadarbības uzsākšanu ar ģimeni un bērnu, sniedzot situācijas īsu aprakstu, un informē par iesniegtajiem dokumentiem;
c) izvērtē bērna un ģimenes situāciju un piesaista nepieciešamos speciālistus no organizācijām, nosūtot rakstisku (elektronisku) pieprasījumu tām, deleģēt pārstāvi dalībai sadarbības grupā;
d) organizē, vada un atbild par sadarbības grupas darbu, nodrošina nepieciešamās dokumentācijas aizpildīšanu, paraksta sēžu protokolus;
e) informē (informēšanas veidi var būt – rakstiski/ telefoniski/ elektroniski) institūcijas par būtiskām izmaiņām sociālā gadījumu risināšanas gaitā;
f) lēmumus, kas būtiski var ietekmēt bērna/ģimenes sociālo situāciju, pieņem kopā ar sadarbības grupā esošajiem speciālistiem. Lēmumu atspoguļo sadarbības grupas sēdes protokolā;

g) plāno un sagatavo sadarbības grupas sēdes darba kārtību un sēdes norises vietu, lai mērķtiecīgāk risinātu bērna un ģimenes gadījumu, informējot par paredzēto tikšanos sadarbības grupas locekļus;
h) izstrādā pasākumus sadarbības grupas locekļu kvalifikācijas celšanai un mācību kursu apmeklēšanai, kā arī plāno pieredzes apmaiņas braucienus;
i) pārstāv sadarbības grupu attiecībās ar pašvaldības budžeta iestādēm struktūrvienībām un to amatpersonām, pagastu pārvalžu vadītājiem, Domes iestāžu, aģentūru un kapitālsabiedrību vadītājiem, kā arī ar citām valsts pārvaldes iestādēm, pašvaldībām un to iestādēm, vai biedrību un dibinājumu institūcijām;
j) pēc Domes pieprasījuma sniedz statistikas atskaiti par komisijas darbu;
k) Mainoties sadarbības grupas priekšsēdētājam, nodot visu komisijas administrēšanas laikā izveidoto dokumentāciju nākamajam vadītājam;

Cita atbilde_____.

17. Kādus pienākumus veic sadarbības grupas sekretāre (iespējams atzīmēt vairākas atbildes)?

a) pilda sadarbības grupas priekšsēdētāja uzliktos pienākumus un norādījumus;
b) organizatoriski un tehniski sagatavo sadarbības grupas sēdes;
c) pēc sadarbības grupas priekšsēdētāja norādījuma sasauc sēdes;
d) redakcionāli noformē sadarbības grupā pieņemtos lēmumus;
e) protokolē sēdes un paraksta sēžu protokolu;
f) sagatavo un nosūta informāciju ieinteresētajām personām un institūcijām par viņu
interesējošā jautājuma izskatīšanas gaitu, nepieciešamības gadījumā sagatavo un nosūta Komisijā pieņemtā lēmuma izrakstus un/vai citus dokumentus;
g) Citi pienākumi, lūdzu uzskaitīt _____ .

18. Vai Jūsu pašvaldībā ir noteikts, ka sadarbības grupas priekšsēdētāju var atbrīvot no pienākumu izpildes, ja viņš/viņa nepienācīgi pilda savus pienākumus?

a) Jā, šāda kārtība ir noteikta sadarbības grupas nolikumā;
b) Šāda kārtība nav noteikta;
c) Nevaru atbildēt uz šo jautājumu, jo nezinu;
d) Cits, lūdzu paskaidrojiet _____ .

19. Kādos gadījumos sadarbības grupas priekšsēdētāju var atbrīvot no pienākumu izpildes (iespējams atzīmēt vairākas atbildes)?

a) Ja neveic savus pienākumus saskaņā ar tiesību normās noteikto;
b) Ja neveic savus pienākumus slimības dēļ;
c) Ja pašvaldības vadība ir saņēmusi sūdzības no sadarbības grupas locekļiem;

d) Priekšsēdētājs var atkāpties no pienākumu pildīšanas vai pārtraukt darbu, rakstveidā par to paziņojot Domes priekšsēdētājam, un Domei pieņemot attiecīgu lēmumu.
e) Cits _____ .

20. Kā sadarbības grupas loceklis var pārtraukt savu darbību sadarbības grupā (iespējams atzīmēt vairākas atbildes)?

a) Sadarbības grupas loceklis var izbeigt savu darbību, par to paziņojot sadarbības grupas priekšsēdētājam. Šādā gadījumā priekšsēdētājs organizē jauna sadarbības grupas locekļa piesaisti darbam šajā grupā no tās institūcijas, kuru pārstāvējis iepriekšējais sadarbības grupas loceklis;
b) Ja saņemts iesniegums no institūcijas, kura tikusi iesaistīta sadarbības grupas darbā, ar vēlmi izbeigt darbu grupas sastāvā, tad par šādu jautājumu lēmumu pieņem novada Dome;
c) Ja sadarbības grupas loceklis bez attaisnojoša iemesla nav apmeklējis trīs sēdes pēc kārtas vai sistemātiski nepilda savus pienākumus, tad priekšsēdētājs ir tiesīgs ierosināt institūcijai, kuru sadarbības grupas loceklis pārstāv, izslēgt viņu no sadarbības grupas sastāva un tā vietā ieteikt citu;
d) Cits _____ .

21. Ministru kabineta noteikumu 8. punktā noteikti sadarbības grupas uzdevumi, taču to uzskaitījums nav izsmeļošs. Prakses izpētē noskaidrots, ka bieži vien sadarbības grupas veic plašāku uzdevumu loku. Lūdzu, atzīmējiet, kādi no šiem uzdevumiem ir Jūsu pašvaldības sadarbības grupai (iespējams atzīmēt vairākas atbildes)?

a) Mazināt sociālo atstumtību pašvaldībā un analizēt stāvokli šajā jomā, kā arī sniegt priekšlikumus bērnu tiesību aizsardzības pilnveidošanai;
b) Sniegt priekšlikumus sociālās atstumtības mazināšanai un bērnu tiesību aizsardzības programmu izstrādei un īstenošanai pašvaldības administratīvajā teritorijā;
c) Koordinēt starpinstitucionālo sadarbību sociālās atstumtības mazināšanā pašvaldības administratīvajā teritorijā;
d) Izskatīt skolu vadību ziņojumus par skolēnu nesekmību, neattaisnotiem kavējumiem un uzvedības pārkāpumiem;
e) Analizēt skolēnu rotāciju skolās – skolas maiņas cēloņus, saskatīt likumsakarības un tendences;
f) Izskatīt sadarbības grupai adresētos iestāžu iesniegumus par bērnu pārkāpumiem un nepieciešamību vairākām institūcijām iesaistīties problēmas risināšanā;
g) Noskaidrot ģimenes, kurās bērni neapmeklē izglītības iestādi, veikt pasākumus, lai to novērstu;
h) Izstrādāt individuālās Uzvedības sociālās korekcijas un sociālās palīdzības programmas;

i) Veicināt sociālās atstumtības riskam pakļauto ģimeņu izpratni par problēmām un aktīvi iesaistīt to risināšanā;
j) Iesaistīt sabiedrību un koordinēt sabiedrisko organizāciju darbību bērnu tiesību aizsardzības jomā un sociālās atstumtības problēmu mazināšanā vai novēršanā pašvaldībā;
k) Sagatavot un sniegt informāciju pēc Domes un citu valsts tiesībsargājošo institūciju pieprasījuma;
l) Sadarboties ar pašvaldības komisijām, Domes izveidotajām un valsts institūcijām, kā arī biedrībām un sabiedriskām organizācijām.
m) Jautājuma izlemšanai pēc būtības un apstākļu noskaidrošanai, sadarbības grupas pārstāvji priekšsēdētāja uzdevumā, vai pēc iesnieguma iesniedzēja lūguma veic apsekojumus, pārrunas un citas darbības lietas apstākļu izzināšanai;
n) Citi uzdevumi _____ .

22. Vai sadarbības grupas sastāvā ietilpstošo institūciju speciālistiem ir pienākums apgūt Ministru kabineta 2014. gada 1.aprīļa noteikumos Nr.173 "Noteikumi par kārtību, kādā apgūst speciālās zināšanas bērnu tiesību aizsardzības jomā, šo zināšanu saturu un apjomu" noteiktās zināšanas (atzīmēt vienu atbildi)?

a) Jā, ir pienākums;
b) Pienākums ir, bet daudzi to nav izdarījuši;
c) Sadarbības grupas nolikums neuzliek tādu pienākumu;
d) Cita atbilde _____ .

23. Vai sadarbības grupai ir šāda veida atbildība (iespējams atzīmēt vairākas atbildes vienlaikus)?

a) Pienākums savlaicīgi un kvalitatīvi izpildīt sadarbības grupas uzdevumus;
b) Sadarbības grupas kompetencē esošos uzdevumus veikt bērnu labākajā interesēs;
c) Pienākums veikt savus uzdevumus tā, lai nenodarītu kaitējumu pašvaldības Domes publiskajam tēlam;
d) Veikt savus uzdevumus savlaicīgi, kvalitatīvi;
e) Pienākums veikt savus uzdevumus, ievērojot datu aizsardzības noteikumus, saglabāt konfidencialitāti, neizpaust personas datus, kas tapuši zināmi, veicot darbu sadarbības grupā;
f) Cita atbilde_____ .

24. Lūdzu, atbildiet uz jautājumiem par sadarbības grupas darba organizāciju (var atzīmēt vairākas atbildes)?

a) Lēmumu par sadarbības grupas sasaukšanu pieņem priekšsēdētājs pēc savas iniciatīvas vai grupas locekļu ierosinājuma, bet ne retāk kā 1 reizi mēnesī, bet ārkārtas gadījumos nekavējoties;

b) Sadarbības grupas sēde ir lemttiesīga, ja tajā piedalās ne mazāk kā puse no balsstiesīgo locekļu skaita;
c) Sadarbības grupas darbs balstās uz dažādu starpinstitūciju profesionāļu komandas darba principiem, kuri ir saprotami visiem grupas locekļiem;
d) Sēdē lēmumus pieņem atklāti balsojot, paceļot roku;
e) Par izskatāmo jautājumu pieņem lēmumu, ar klāt esošo locekļu balsu vairākumu. Ja balsis sadalās līdzīgi, balsojuma rezultātu izšķir sadarbības grupas priekšsēdētāja balss;
f) Katram sadarbības grupas loceklim ir tiesības izteikt savus iebildumus par konkrētu jautājumu, kas viņu neapmierina pie balsojuma, tas tiek fiksēts protokolā;
g) Uz sēdi var uzaicināt izskatāmā jautājuma iesniedzēju, kā arī citas ieinteresētās personas, ja sadarbības grupa uzskata, ka nepieciešama papildus informācija un paskaidrojumi, par to izdarāms ieraksts sēdes protokolā;
h) Sadarbības grupa var izskatīt iesniegumus bez iesniedzēja klātbūtnes;
i) Sēdē par izskatāmo jautājumu ziņo priekšsēdētājs vai viņa uzdevumā pilnvarots darbinieks, vai izskatāmā jautājuma iesniedzējs;
j) Vadot sēdi, priekšsēdētājam jāseko, lai sēdes laikā tiktu ievērota kārtība;
k) Uzaicinātā personas drīkst runāt tikai tad, kad tai vārdu devis priekšsēdētājs. Ja personas, kuras piedalās sēdē, neievēro sēdes norises kārtību, priekšsēdētājam ir tiesības šo personu izraidīt no sēdes;
l) Sēdes tiek protokolētas atbilstoši lietvedības noteikumiem un protokola oriģināli pastāvīgi glabājas pie sadarbības grupas sekretāra/sekretāres;
m) Ja uz sēdi neierodas sadarbības grupas locekļu vairākums, priekšsēdētājs sasauc atkārtotu sēdi, noteiktā termiņā. Ja uz atkārtotu sēdi neierodas grupas locekļu vairākums, priekšsēdētājam par to jāziņo attiecīgās Domes komitejas priekšsēdētājam, kura pārrauga sadarbības grupas darbību;
n) Ja sēdes nevar notikt trīs reizes pēc kārtas tās locekļu neierašanās dēļ, pēc priekšsēdētāja vai attiecīgās Domes komitejas priekšsēdētāja, kurš pārrauga sadarbības grupas darbību, ierosinājuma, Dome lemj par komisijas locekļu maiņu vai arī sadarbības grupas likvidāciju esošajā sastāvā;
o) Paskaidrojums par sadarbības grupas darba organizāciju _____ .

25. Cik efektīva ir bijusi sadarbības grupas darbība pēdējā gada laikā (izvēlieties vienu atbildes variantu).

a) **Teicami** – sadarbības grupa sanāk regulāri, tajā tiek izskatīti individuālie gadījumi un rasti risinājumi bērna labākajā interesēs. Sadarbības grupa analizē situāciju bērnu tiesību aizsardzības jomā pašvaldībā un sniedz priekšlikumus novada vai republikas pilsētas bērnu tiesību aizsardzības programmas izstrādei, tostarp par

nepieciešamajiem pasākumiem institūciju sadarbības sistēmas pilnveidošanai un saskaņotai un koordinētai institūciju sadarbībai. Ir sagatavoti un sniegti priekšlikumi tiesiskā regulējuma pilnveidei Labklājības vai citai ministrijai, informē sabiedrību par bērnu tiesību jautājumiem;

b) **Labi** – sadarbības grupa sanāk 4 reizes gadā, tajā tiek izskatīti individuālie gadījumi un rasti risinājumi bērna labākajā interesēs. Sadarbības grupa analizē situāciju bērnu tiesību aizsardzības jomā pašvaldībā un sniedz priekšlikumus novada vai republikas pilsētas bērnu tiesību aizsardzības programmas izstrādei, tostarp par nepieciešamajiem pasākumiem institūciju sadarbības sistēmas pilnveidošanai un saskaņotai un koordinētai institūciju sadarbībai;

c) **Vidēji** – sadarbības grupa sanāk tikai tad, ja ir kāds īpašs individuāls gadījums, kas risināms koleģiāli. Sadarbības grupa neanalizē situāciju bērnu tiesību aizsardzības jomā pašvaldībā kopumā un nav sniegusi priekšlikumus novada vai republikas pilsētas bērnu tiesību aizsardzības programmas izstrādei. Sadarbības grupas darbs varētu būt labāk koordinēts;

d) **Vāji** – sadarbības grupa sanāk reti, tikai formalitātes dēļ. Individuālie gadījumi tiek analizēti ļoti reti, apmēram dažas reizes gadā. Sadarbības grupā neanalizē situāciju bērnu tiesību aizsardzības jomā pašvaldībā. Pašvaldībā nav izstrādāta bērnu tiesību aizsardzības programma. Sadarbības grupas darbu varētu vērtēt kā slikti koordinētu;

e) **Nevaru novērtēt**.

26. Cik individuālie gadījumi bērnu tiesību jomā pēdējā gada laika ir izskatīti sadarbības grupā Jūsu pašvaldībā (lūdzu, atzīmējiet tikai vienu atbildes variantu)?

a) Neesmu sadarbības grupas dalībnieks, tāpēc nevaru atbildēt;
b) Nezinu;
c) Precīzi nevaru pateikt, bet noteikti mazāk par 12;
d) Precīzi nevaru pateikt, bet vairāk par 12;
e) Kādi 50 noteikti būs;
f) No 50 līdz 100 gadījumiem noteikti, iespējams pat vairāk.

27. 2021. gadā plānota Administratīvi teritoriālā reforma, kā Jūs saredzat sadarbības grupu darbu šajā kontekstā? (lūdzu atzīmējiet vienu atbildi)

a) Mēs esam šo situāciju izrunājuši ar Domes vadību un sadarbības grupā. Zinām, ko darīt;
b) Esam par to runājuši sadarbības grupā, bet ne ar Domes vadību;

c) Ar dažiem kolēģiem par to esam runājuši, bet nav skaidras vīzijas, kā šis process noritēs;
d) Esam satraukti par šo, jo pārāk daudz jautājumu, bet maz atbilžu;
e) Par to man nekas nav zināms.

28. Kā sadarbības grupām bērnu tiesību aizsardzībā vajadzētu darboties pēc administratīvi teritoriālās reformas? (lūdzu atzīmēt tikai vienu atbildi)

a) Manā ieskatā varētu darboties tāpat, kā līdz šim, nekas nav jāmaina. Šādā gadījumā vienā novadā būs vairākas sadarbības grupas, kas darbosies veco novadu teritorijā;
b) Ņemot vērā, ka tagad būs 42 lieli novadi, tad būtu nepieciešams darbu organizēt divu līmeņu sadarbības grupās, kur pirmajā līmenī (tuvāk cilvēku dzīvesvietām) darbojas sadarbības grupas, kas strādā ar konkrētu gadījumu risināšanu, bet jaunā novada centrā būtu nepieciešama augstāka līmeņa sadarbības grupa, kas risina jautājumus ar tiesisko regulējumu, bērnu tiesību aizsardzības sistēmas plānošanu lielā novada ietvarā un citiem jautājumiem, kam nepieciešama centralizācija;
c) Ņemot vērā, ka pārmaiņas ir būtiskas, būtu jāpārskata tiesiskais regulējums, kas noteic sadarbības grupu darbību, pielāgojot to jaunajai situācijai;
d) Tiesiskais regulējums par sadarbības grupām ir jāpārskata. Būtu lietderīgi izstrādāt vadlīnijas, lai sadarbības grupas varētu saskaņā ar vienotu pieeju iziet cauri šim pārmaiņu procesam;
e) Lai pārmaiņu process noritētu veiksmīgi, ar vadlīnijām vien ir par maz, jo tām ir tikai ieteikuma raksturs un tās katrs saprot savādāk. Minimālajā variantā jāpārskata sadarbības grupu darba organizācija un darbības noteikumu būtiskākie jautājumi jāatrunā vispārsaistošos tiesību aktos.

29. Kuri no šo institūciju speciālistiem sniedz Jūsu ieskatā visbūtiskāko pienesumu sadarbības grupas darbā? (iespējams atzīmēt vairākas atbildes un punktā m. paskaidrot savu viedokli detalizētāk)

a) pašvaldības policijas;
b) Valsts policijas;
c) pašvaldības sociālā dienesta;
d) pašvaldības izglītības pārvaldes vai izglītības speciālistu;
e) bāriņtiesas;
f) speciālisti no izglītības iestādēm;
g) speciālisti no bērnu aprūpes iestādēm;
h) speciālisti no ieslodzījuma vietām;
i) pašvaldības pedagoģiski medicīniskās komisijas;
j) pašvaldības administratīvās komisijas;
k) speciālisti no Valsts probācijas dienesta;
l) nevalstiskajām organizācijām;
m) Lūdzu, paskaidrojiet savu viedokli detalizētāk _____ .

Pielikums Nr.3.

6. Saites uz pašvaldību sadarbības grupu nolikumiem

1.	http://aizkraukle.lv/wp-content/uploads/2018/01/28.12.2017.-285_Nolikums.pdf
2.	http://balvi.lv/pasvaldiba/normativie-akti-un-attistibas-planosanas-dokumenti/balvu-novada-domes-lemumi/lemumi-2018/563-12-04-2018-protokols-nr-4/17132-2-par-balvu-novada-pasvaldibas-sadarbibas-grupas-bernu-tiesibu-aizsardzibas-jautajumos-izveidi-un-nolikuma-apstiprinasanu
3.	http://carnikava.lv/images/Izvelnes/Pasvaldiba/Nolikumi/Jaunie/3_10_lem_proj_sadarbības_grupa_IG.pdf
4.	http://www.izglitiba.daugavpils.lv/Media/Default/file/=2012/Bernu_tiesibas/190903_piel_lem_630_Nolikums_sadarbibas_grupa.pdf
5.	http://www.izglitiba.daugavpils.lv/Media/Default/file/=2012/Bernu_tiesibas/190903_piel_lem_630_Nolikums_sadarbibas_grupa.pdf
6.	http://www.jelgavasnovads.lv/lv/pasvaldiba/dome/komisijas/13365/bernu-tiesibu-aizsardzibas-starpinstitucionalas-sadarbibas-vieniba/
7.	http://www.lielvarde.lv/images/extrainfo/1375881/attach/537b-b%C4%93rnu%20ties%C4%ABbu%20aizsardz.kom.nolikums.pdf
8.	http://www.ligatne.lv/nolikumi186
9.	http://www.priekulesnovads.lv/priekules-novada-pasvaldibas-starpinstituciju-bernu-tiesibu-aizsardzibas-komisijas-nolikums
10.	http://www.ventspilsnovads.lv/images/stories/Komisijas/2.Nolikums_bernu_lietu_sadarbibas_grupa.pdf
11.	https://faili.liepaja.lv/Dokumenti/Dokumentu-biblioteka/Nolikumi/Bernu_tiesibu_aizsardzibas_sadarbibas_grupas_nolikums_23_04_2020.pdf
12.	https://ikskile.lv/lv/pasvaldiba/normativie-akti/bernu-tiesibas
13.	https://saldus.lv/wp-content/uploads/2018/11/starpinstituciju_kom_nol.doc
14.	https://tukums.lv/images/stories/2017.gads/Komisijas/B%C4%93rnu_ties%C4%ABbu_aizsardz%C4%ABbas_komisija.pdf
15.	https://www.bauska.lv/lv/pasvaldiba/normativie-akti/nolikumi
16.	https://www.dobele.lv/lv/content/komitejas-komisijas
17.	https://www.google.com/search?q=Vi%C4%BCakas+novada+noliks+b%C4%93rnu+ties%C4%ABbu+aizsardz%C4%ABbas+grupas+darb%C4%ABb%C4%81&rlz=1C1SHBA_lvLV922LV922&oq=Vi%C4%BCakas+novada+noliks+b%C4%93rnu+ties%C4%ABbu+aizsardz%C4%ABbas+grupas+darb%C4%ABb%C4%81&aqs=chrome..69i57.20255j0j15&sourceid=chrome&ie=UTF-8
18.	https://www.gulbene.lv/lv/doks/dnn/4335-tiesib1803
19.	https://www.iecava.lv/files/pasvaldiba/dokumenti/nolikumi/2019/Sadarbibas_grupas_Bernu_tiesibu_aizsardzibas_joma_nolikums_2019.pdf
20.	https://www.jekabpils.lv/lv/pasvaldiba/140-normativie-akti-un-attistibas-planosanas-dokumenti/200-nolikumi
21.	https://www.jelgava.lv/lv/pasvaldiba/sedes/domes-sedes/?year=2018&month=1
22.	https://www.krustpils.lv/pasvaldiba/dokumenti/nolikumi

Pielikums Nr.4

7. Starptautiskā pieredze, rekomendācijas un Latvijas tiesiskā regulējuma apskats

Bērna tiesības ir daļa no cilvēktiesībām: tiesības, kuras Eiropas Savienībai (ES) un ES valstīm ir jāievēro, jāaizsargā un jāpilda. Kā noteikts ANO Bērna tiesību konvencijā[1], bērns ir jebkurš cilvēks, kas jaunāks par 18 gadiem. ES Pamattiesību harta[2] garantē, ka ES iestādes un ES valstis, īstenojot ES tiesību aktus, aizsargā bērnu tiesības.

Būtiska nozīme bērnu tiesību realizācijā ir arī Eiropas Padomes stratēģijai bērnu tiesību aizsardzībā. Eiropas Padomes (EP) stratēģija bērnu tiesību aizsardzības jomā 2016.–2021. gadam[3] ir definējusi uzdevumus, kurus iespējams realizēt tikai multidisciplinārā un starpinstitūciju sadarbības vidē visos līmeņos. Vienlaikus tiek norādīts, ka šī tendence caurvīs nākamo EP stratēģiju, pie kuras darbs aizsākts 2020. gada rudenī.[4]

Eiropas valstu prakse starpinstitūciju sadarbībā bērnu tiesību aizsardzības jomā ir noteikta, balstoties uz Eiropas Padomes Ministru komitejas "Vadlīnijām par bērniem draudzīgu justīciju"[5] piektās sadaļas 70.–72.punktu. Vadlīnijās tiek uzsvērts, ka darbs bērnu tiesību aizsardzības jomā organizējams starpinstitūciju sadarbības formā, papildus uzsverot, ka visos gadījumos, kad tiek pieņemti lēmumi konkrētās lietās, kas skar bērnu, ir jāveic konsultācijas un jāņem vērā dažādu profesionāļu ieteikumi. Uzsvērts, ka multidisciplinārs darbs īstenojams ar bērniem, kas pārkāpuši likumu vai cietuši no likuma pārkāpumiem vai citiem tiesību aizskārumiem.[6]

---

[1] Bērna tiesību konvencija. Apvienoto Nāciju Organizācija. Pieņemta un pieejama parakstīšanas, ratificēšanas un pievienošanās procedūrai ar Ģenerālās asamblejas 1989. gada 20. novembra Rezolūciju 44/25. Pieejams: https://likumi.lv/ta/lv/starptautiskie-ligumi/id/1150 [aplūkots 21.12.2020.]

[2] Eiropas Savienības pamattiesību harta (2016/C 202/02). Eiropas Savienības Oficiālais Vēstnesis, 07.06.2016. Pieejams: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:12016P/TXT&from=ES [aplūkots 12.01.2021.]

[3] Eiropas Padomes stratēģija bērnu tiesību jomā (2016.–2021. gads). Bērnu cilvēktiesības. Pieejams: http://adm.lm.gov.lv/upload/berns_gimene/bernu_tiesibas/akti/strategy_for_the_rights_of_the_child_2016.pdf [aplūkots 15.01.2021.]

[4] he Council of Europe starts the preparation for its next Strategy for the Rights of the Child (2022-2027). Pieejams: https://www.coe.int/en/web/children/-/on-your-marks-set-go-the-council-of-europe-starts-the-preparation-for-its-next-strategy-for-the-rights-of-the-child-2022-2027- [aplūkots 12.01.2021.]

[5] Guidelines of the Committee of Ministers of the Council of Europe on child-friendly justice. Brussels: Council of Europe Publishing, 2011, page 66. Pieejams: https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016804b2cf3 [skatīts 30.09.2019.].

[6] Kronberga I., Sīle S., Litvins G., Zavackis A. Starpinstitūciju sadarbība bērnu tiesību aizsardzībā. Latvijas tiesnešu mācību centrs. Rīga, 2019. 56.lpp. Pieejams: https://www.bti.gov.lv/sites/bti/files/media_file/petij_dec.2019.pdf [aplūkots 26.12.2020.]

Vērtējot, kā starpinstitūciju sadarbība bērnu tiesību aizsardzības jomā tiek organizēta dažādās ES valstīs, jāatzīst, ka sistēmas tiek balstītas uz vienotiem principiem, vienlaikus sadarbības modeļi katrā valstī atšķiras. Tādās valstīs kā Apvienotajā Karalistē, Īrijā (un citās anglosakšu tiesību sistēmas valstīs) ir nodalīta starpinstitūciju sadarbība: bērnu tiesību aizsardzībā (angļu val. – *child protection*), labklājības un ģimenes atbalsta jomā (angļu val. – *child wellbeing/wellfare*), bērnu un jauniešu justīcijā (angļu val. – *juvenile justice*) un atsevišķi starpinstitūciju darbs bērnu izglītības sistēmā. Minētais nodalījums skaidrojams ar to, ka starpinstitūciju sadarbībā katrā no jomām tiek izmantotas atšķirīgas metodes, lai gan preventīvā darba mērķis saglabājas nemainīgs – nodrošināt, ka katra bērna tiesība tiek realizēta. Ja tiek pielietotas efektīvas metodes, tad ir pamats uzskatīt, ka tās darbojas bērnu labākajās interesēs, jo ļauj bērnam realizēt viņa tiesības.

Piemēram, Latvijā bērna tiesības uzskaitītas Bērnu tiesību aizsardzības likuma II nodaļā.[7] Līdz ar to katras uzskaitītās tiesības īstenošana ir bērna labākajās interesēs. Tas nozīmē, ka bērnu tiesību aizsardzības subjektiem, kas uzskaitīti šī likuma 5. pantā, ir pienākums izveidot tādas darba metodes, kas garantē, ka katra likumā noteiktā bērna tiesība īstenosies.

Starpinstitūciju sadarbības princips Bērnu tiesību aizsardzības likumā ir noteikts 62. panta pirmajā daļā, uzliekot par pienākumu Labklājības ministrijai sadarbībā ar Izglītības un zinātnes ministriju, Iekšlietu ministriju, Tieslietu ministriju, Kultūras ministriju un Veselības ministriju, kā arī citām valsts un pašvaldību institūcijām un nevalstiskajām organizācijām izstrādāt ilgtermiņa valsts politikas projektus bērnu tiesību aizsardzības jomā, tai skaitā valsts politikas projektus bāreņu un bez vecāku gādības palikušu bērnu alternatīvās aprūpes jomā. Bērnu tiesību aizsardzības politika noteic prioritāros darbības virzienus valstī kopumā, taču tā nav realizējama praksē bez nākamā starpinstitūciju sadarbības posma, kam jānotiek, sadarbojoties praksē. To noteic Bērnu tiesību aizsardzības likuma 6. panta trešā daļa, kuras ietvarā tiek paredzēts, ka Bērna tiesību aizsardzība īstenojama, sadarbojoties ar ģimeni, valsts un pašvaldību institūcijām, sabiedriskajām organizācijām un citām fiziskajām un juridiskajām personām, bet šo institūciju sadarbības organizēšanu un kārtību nosaka Ministru kabinets. Pamatojoties uz to, ir izstrādāti un 2017. gada 12. septembrī stājušies spēkā Ministru kabineta noteikumi[8] par institūciju sadarbību bērnu tiesību aizsardzībā, kas noteic valsts un pašvaldību institūciju un nevalstisko organizāciju sadarbības organizēšanu un kārtību, kādā īstenojama bērnu tiesību aizsardzība. Minētie noteikumi nosaka kārtību, kādā praksē tiek īstenota sadarbība starp institūcijām, un paredz, ka pašvaldību līmenī tiek organizētas starpinstitūciju

[7] Bērnu tiesību aizsardzības likums. Pieņemts 19.06.1998. Pieejams: https://likumi.lv/ta/id/49096-bernu-tiesibu-aizsardzibas-likums [aplūkots 21.12.2020.]

[8] Noteikumi par institūciju sadarbību bērnu tiesību aizsardzībā. 2017. gada 12. septembra Ministru kabineta noteikumi Nr. 545. Pieejams: https://likumi.lv/ta/id/293496-noteikumi-par-instituciju-sadarbibu-bernu-tiesibu-aizsardziba [aplūkots 12.01.2021.]

sadarbības grupas, kurām valsts līmenī ir noteikta atbildīgā sadarbības institūcija – Bērnu lietu sadarbības padome, kuras mērķis ir veicināt vienotu izpratni par bērna interešu prioritātes principa ievērošanu pašvaldību un valsts rīcībpolitikās, kā arī veicināt institūciju, tai skaitā sadarbības grupu, saskaņotu darbību bērnu tiesību aizsardzībā. Turklāt tiek noteikts, Bērnu lietu sadarbības padomi izveido labklājības ministrs, proti, atbildīgā amatpersona valstī par bērnu tiesību aizsardzības politikas izstrādi, īstenošanu un starpinstitūciju sadarbību.

Pārskatā par bērnu un ģimenes dienestu atbilstību Īrijā[9] tika norādīts, ka starpinstitūciju sadarbība bērnu tiesību aizsardzībā, labklājības un ģimenes atbalsta jomā ir no trijām minētajām viskomplicētākā, jo ietver procedūras ar visjutīgākajām mērķa grupām. Piemēram, Īrijā nodala *bērna tiesību aizsardzības* jautājumus – nolaidība attiecībā pret bērnu; fiziska, emocionāla vai seksuāla vardarbība, – no *bērnu labklājības jautājumiem*, proti, – ja pēc sākotnējā novērtējuma bērnam nav tieša vai pastāvīga riska, tomēr bērna emocionālās, psiholoģiskās vai sociālās vajadzības netiek apmierinātas, un pēc tam pastāv traucētas attīstības risks. Biežāk sastopamas bērnu un jauniešu labklājības problēmas, nevis aizsardzības gadījumi, tajā skaitā ir bērni ar emocionālām, uzvedības problēmām, alkohola vai narkotisko vielu pārmērīgu izmantošanu, iesaistīšanos noziegumos, bērnu grūtniecība, fiziskas slimības vai invaliditāte un garīgās veselības vai mācīšanās traucējumi.[10] Šis sadalījums arī nosaka, kādu iemeslu dēļ starpinstitūciju sadarbībai bērnu tiesību īstenošanas jomā ir tik būtiska loma, *jo bērns no vienas kategorijas citā var pāriet dažu stundu laikā*, piemēram, notiekot likuma pārkāpumam.[11]

Literatūrā ir atrodamas norādes,[12] ka atkarībā no to organizācijas veida kopumā pastāv pieci starpinstitūciju sadarbības modeļi:

1) lēmumu pieņemšanas grupas. Šo grupu uzdevums ir lēmumu pieņemšana;
2) konsultatīvās un profesionālās pilnveides grupas. To uzdevums ir praktiskās informācijas apmaiņa starp speciālistiem ar mērķi īstenot profesionālo izaugsmi;
3) uz noteiktu bērnu mērķa grupu orientēts sadarbības modelis konkrēta pakalpojuma sniegšanai vai uzdevuma veikšanai. Šajā gadījumā starpinstitūciju sadarbības organizācijas mērķis ir sniegt bērnam vai ģimenei konkrētu pakalpojumu;

---

[9] Health Service Executive (2007b) Review of Adequacy of Services for Children and Families 2012, Dublin: HSE.
[10] Turpat, 62. lpp.
[11] Kronberga I., Sīle S., Litvins G., Zavackis A. Starpinstitūciju sadarbība bērnu tiesību aizsardzībā. Latvijas tiesnešu mācību centrs. Rīga, 2019, 57.–58.lpp. Pieejams: https://www.bti.gov.lv/sites/bti/files/media_file/petij_dec.2019.pdf [aplūkots 26.12.2020.]
[12] Atkinson, M., Doherty, P. and Kinder, K. Multi-agency working: models, challenges and key factors for success', Journal of Early Childhood Research, Vol. 3, Issue 1, 2007, pages 7–17.

4) centralizēts, koordinēts, multidisciplināra rakstura pakalpojums vai kopdarba metode. Šis ir pastāvīgi nodrošināts pakalpojums, kas ilgstoši darbojas konkrētā bērnu tiesību aizsardzības jomā. Pie tādām var pieskaitīt šobrīd strādājošās sadarbības grupas Latvijas pašvaldībās. Visspilgtākais piemērs šajā kategorijā ir Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas Konsultatīvā nodaļa[13];
5) operatīvās reaģēšanas jeb krīzes komanda, kurā darbojas speciālisti no dažādām institūcijām vienlaicīgi un ar vienotu mērķi. Piemēram, Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas Krīzes komanda[14].

Tādējādi multidisciplināru un starp institūcijām organizētu sadarbību var veidot dažādu mērķu sasniegšanai: individuālu lēmumu pieņemšanai, lai uzlabotu savstarpējo pieredzi starp dažādās jomās strādājošiem, lai strādātu ar noteiktām bērnu grupām, šādi var organizēt atsevišķus pakalpojumus vai to grupas, kā arī veidot kā operatīvās reaģēšanas vienības. Pēc būtības visas šīs metodes ir iespējams izmantot visu bērna tiesību grupu īstenošanai – gan bērnu tiesību aizsardzībā (piemēram, aizsardzība no vardarbības, nolaidības, ekspluatācijas un citiem apstākļiem), gan bērnu labklājības nodrošināšanā (piemēram, veselīgu attiecību veicināšana ģimenēs, skolas un pirmsskolas vidē, fiziskās vides pieejamībā bērniem ar īpašām vajadzībām, labvēlīgas psiholoģiskās vides nodrošināšanā, veselības aprūpē un citur).

Latvijas sistēma uzbūves ziņā kopumā vērtējama kā līdzīga Īrijas sistēmai. Piemēram, Īrijā[15] starpinstitūciju sadarbības modelis ir iedalīts divos līmeņos: stratēģiskajā un operatīvajā. Stratēģiskajā līmenī tiek attīstīta sistēmiska, ilgtspējīga vadības struktūra; iekļaujoša, neformāla, bet profesionāla ētika; iekļaujošas metodes vecāku, bērnu un profesionāļu savstarpējai sapratnei. Operatīvā līmenī tiek realizēts pašvaldību vispārējo pakalpojumu regulārs audits un pakalpojumu aktualizēšana; bērnu un vecāku agrīna vajadzību identificēšana, lai savlaicīgi nodrošinātu pakalpojumus; darbinieku ar atbilstošu kvalifikāciju atlase, apmācība un izvietošana pašvaldību līmenī; vairāku aģentūru komandas darba plānošana un īstenošana vietējā līmenī.[16] Latvijā stratēģiskā līmenī darbojas Labklājības ministrija un Bērnu lietu padome, bet operatīvajā līmenī Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcija (un citas valsts pārvaldes iestādes, kas noteiktas Bērnu tiesību aizsardzības likuma X nodaļā), starpinstitūciju sadarbības grupas (un pašvaldības). Jāatzīmē, ka operatīvajā līmenī

[13] Konsultatīvā nodaļa. Pieejams: http://www.bti.gov.lv/lat/esf_projekts_/par_konsultativo_nodalu/ [aplūkots 23.10.2019.].
[14] Kas ir Krīzes komanda? Pieejams: http://www.bti.gov.lv/lat/krizes_komanda/kas_ir_krizes_komanda/ [aplūkots 12.09.2019.]
[15] Barnes J., Melhuish E. at al. Inter-agency coordination of services for children and families, 2017. Pieejams: http://ejuz.lv/58xc [aplūkots 12.09.2019.].
[16] Vairāk par Īrijas sistēmu skatīt: Kronberga I., Sīle S., Litvins G., Zavackis A. Starpinstitūciju sadarbība bērnu tiesību aizsardzībā. Latvijas tiesnešu mācību centrs. Rīga, 2019, 58.–61.lpp. Pieejams: https://www.bti.gov.lv/sites/bti/files/media_file/petij_dec.2019.pdf [aplūkots 26.12.2020.]

pašvaldībām ir būtisks uzdevums, proti, – izstrādāt un īstenot bērna tiesību aizsardzības programmu novada vai republikas pilsētas administratīvajā teritorijā, kā arī bērna tiesību nodrošināšanai, iesaistīt sabiedrību, kā arī koordinēt sabiedrisko organizāciju darbību.[17] Līdz ar to ir pamats uzskatīt, ka bērnu tiesību aizsardzības jomā likumdevējs pašvaldībām ir paredzējis plašu instrumentu klāstu, lai savā administratīvajā teritorijā atbilstoši vajadzībām konkrētajā pašvaldībā realizētu bērnu tiesību aizsardzību.

Precīzākai sistēmas uzbūves izpratnei ir nepieciešams uzsvērt, ka valsts bērnu tiesību aizsardzības sistēma Latvijā un jebkurā citā Eiropas valstī ietver pienākumu korespondēt ar visām likumā ietvertajām bērna tiesībām. Šīs bērna tiesības Latvijā ir noteiktas Bērnu tiesību aizsardzības likuma II nodaļā. Tas nozīmē, ka katras bērna atsevišķas tiesības realizācijā tiek piemērotas gan *tiesību aizsardzības metodes* (piemēram, bāriņtiesu un sociālā dienesta lēmumi, tiesu nolēmumi un policijas lēmumi), gan *preventīvās metodes* (sociālais dienests noteic bērna un ģimenes vajadzības, izglītības iestādes sadarbībā ar pašvaldības iestādēm noteic bērnam atbilstošu izglītības programmu, bērnam un ģimenēm tiek nodrošināti to vajadzībām atbilstoši pakalpojumi). Starpinstitūciju sadarbības grupu galvenais uzdevums ir bērnu tiesību pārkāpumu prevencija attiecībā uz jebkuru bērna tiesību.

Atšķirībā no Īrijas Nīderlandē bērnu tiesību aizsardzības funkcijas ir tikušas decentralizētas. Decentralizācijas pamatā ir ne vien ideja par integrētu bērnu tiesību aizsardzības sistēmu, kam noteikti preventīvā darba pamatmērķi pilnīgi jaunā tiesiskajā regulējumā, bet arī iepriekšējs mērķtiecīgs darbs pašvaldību kapacitātes stiprināšanā, tajā skaitā – starpinstitūciju sadarbības modeļa izstrāde un nostiprināšana, kā arī dažādu bērnu tiesību aizsardzības subjektu profesionālās veiktspējas paaugstināšana – kopēja izpratne par vienotiem mērķiem un darba formām.

Valsts valdības līmenī Veselības, labklājības un sporta ministrija ir atbildīga par vispārējo jaunatnes politiku un specializētajiem pakalpojumiem ģimenēm un bērniem. Drošības un tieslietu ministrija ir atbildīga par nepilngadīgo justīcijas politiku un ar to saistītajām institūcijām. Par visiem izglītības jautājumiem atbild Izglītības ministrija. Sociālo lietu un nodarbinātības ministrija veic ar nodarbinātību saistītus pasākumus, tostarp īsteno funkcijas, kas ar Bērnu aprūpes likumu noteiktas bērnudārziem un rotaļu laukumiem.

Nīderlandē pāreja uz decentralizētu modeli nozīmēja, ka vairums jauniešu labklājības nodrošināšanas uzdevumu ir nodoti vietējām pašvaldībām. Minētais

[17] Bērnu tiesību aizsardzības likums. Pieņemts 19.06.1998. 66. panta pirmā un piektā daļa. Pieejams: https://likumi.lv/ta/id/49096-bernu-tiesibu-aizsardzibas-likums [aplūkots 21.12.2020.]

nozīmē, ka 393 pašvaldībām ir jābūt spējīgām izstrādāt integrētu politiku jaunatnes jomā[18] un piedāvāt labi koordinētu aprūpi, kas pielāgota vietējām un individuālajām situācijām, kā arī bērnu un jauniešu vajadzībām. Ģimenēm un sociālajiem tīkliem tika piešķirta lielāka loma šajā procesā, lielāka preventīvā ietekme un labāka pakalpojumu koordinācija un integrācija. Tika prognozēts, ka tam vajadzētu radīt saskaņotākus, efektīvākus, pārredzamākus un lētākus pakalpojumus bērniem, jauniešiem un ģimenēm.

Nīderlandes jauniešu aprūpes un labklājības sistēma sastāv no dažādiem pakalpojumu līmeņiem:

a) universālajiem pakalpojumiem. Universālo pakalpojumu piemēri ir – darbs ar jaunatni, bērnu aprūpe un skolas (pedagoģiskie līdzekļi);
b) preventīvajiem pakalpojumiem. Preventīvie pakalpojumi ietver bērnu veselības aprūpi, vispārējo sociālo darbu un vecāku atbalstu;
c) specializētajiem pakalpojumiem. Specializēto pakalpojumu piemēri ir – jauniešu atbalsta pakalpojumi, jauniešu garīgās veselības aprūpes pakalpojumi un bērnu tiesību aizsardzības pakalpojumi (sekundārās prevencijas pasākumi).[19]

Vērtējot no sistēmiskā viedokļa, uzsverams, ka faktiski gan universālie pakalpojumi, gan preventīvie pakalpojumi un specializētie ir preventīvā darba instrumenti. Šādam iedalījumam ir arī cits pamatojums, vadoties no pakalpojumu izmantošanas biežuma un pakalpojumu sarežģītības. Universālie pakalpojumi (pašvaldības līmeņa pakalpojumi) ir tie, kam vajadzētu būt pieejamiem katrā pašvaldībā. Šos pakalpojumus ikdienas situāciju risināšanā izmanto visbiežāk. Preventīvajā pakalpojumu grupā ietverami jau sarežģītāki pakalpojumi vai arī tādi, kuru sniegšanai nepieciešamas kādas speciālas zināšanas vai to nodrošināšana piekrīt kādai speciālai nozarei – piemēram, dažāda veida diagnostika (izglītības procesā vai veselības aprūpē), sociālās programmas, vecāku prasmju veicināšana bērnu aprūpei. Specializēto pakalpojumu līmenī ir tie pakalpojumi, kas tiek nodrošināti un finansēti centralizēti no valsts puses. Specializētie pakalpojumi var būt dārgāki, retāk pieprasīti, sarežģītāki, vai arī to efektivitāti iespējams panākt, ja tie tiek saņemti ilgākā periodā.

Speciālistu diskusiju fokusa grupās vairākkārt tika atzīmēts, ka šāda strukturēta pakalpojumu sistēma Latvijā ir nepieciešama, lai starpinstitūciju grupās pieņemtos

---

[18] Autoru piezīme: par jauniešiem Nīderlandē uzskata bērnus un jauniešus no dzimšanas brīža līdz 25 gadu vecumam.

[19] Vairāk par Nīderlandes sistēmu skatīt: Kronberga I., Sīle S., Litvins G., Zavackis A. Starpinstitūciju sadarbība bērnu tiesību aizsardzībā. Latvijas tiesnešu mācību centrs. Rīga, 2019, 60.–65.lpp. Pieejams: https://www.bti.gov.lv/sites/bti/files/media_file/petij_dec.2019.pdf [aplūkots 26.12.2020.]

lēmumus par nepieciešamajiem atbalsta pasākumiem bērniem un ģimenēm būtu iespējams realizēt.

Pielikums Nr.5

8. Sadarbības grupu attīstība un attīstāmā prakse Latvijā: secinājumi un ieteikumi

Lai novērtētu starpinstitūciju sadarbības grupu[20] attīstības progresu, no 2020. gada 27. novembra līdz 2020. gada 15. decembrim tika veikta aptauja, kurā piedalījās 83 bērnu tiesību aizsardzības jomā praktizējoši speciālisti (detalizētākai informācijai skatīt Pielikumu Nr.1). Aptaujas[21] uzdevums bija identificēt starpinstitūciju sadarbības grupu organizāciju, attīstību un darbības praktiskās metodes. Kopumā tie bija speciālisti, kas strādā bāriņtiesās – 56% respondentu – un pašvaldības sociālajos dienestos – 36% respondentu. Aptaujā savu viedokli pauda arī pašvaldības izglītības pārvaldes un izglītības speciālisti – 4% no kopējā aptaujāto skaita. Pašvaldības administratīvās komisijas pārstāvji bija 2% respondentu, savukārt vēl 1% bija gan pašvaldības policijas, gan pašvaldības pedagoģiski medicīniskās komisijas pārstāvji.

No visiem aptaujātajiem speciālistiem 86% norādīja, ka viņu pašvaldībā ir izveidota sadarbības grupa bērnu tiesību aizsardzībai[22]. Tikai 1% gadījumu šāda grupa nav izveidota. Konkrētā jautājuma ietvaros speciālistiem bija iespēja norādīt arī uz Covid-19 pandēmijas un ar to saistīto ierobežojumu ietekmi uz viņu darbu. Konstatēts, ka sadarbības grupu darbu bērnu tiesību aizsardzībai vīrusa izplatība ietekmējusi samērā maz – tikai 4% speciālistu norādīja, ka sadarbības grupa darbību ir pārtraukusi uz noteiktu laiku, bet 7% speciālistu norādījuši, ka sadarbības grupa darbību ir pārtraukusi COVID-19 dēļ uz nenoteiktu laiku. Turklāt 2% speciālistu norādīja, ka sadarbības grupa šobrīd nedarbojas citu – ar Covid-19 pandēmiju nesaistītu – iemeslu dēļ.

Atbildot uz jautājumu, vai sadarbības grupa strādā ar pašvaldības izdotu nolikumu, kas publicēts pašvaldības tīmekļvietnē[23], vairāk nekā puse (60%) atbildēja apstiprinoši. Vēl 26% speciālistu norādīja, ka nolikums ir izstrādāts, bet nav publicēts pašvaldības tīmekļvietnē. 10% aptaujāto nevarēja atbildēt uz konkrēto jautājumu, bet vēl 4% speciālistu atzina, ka nolikums šobrīd nav izstrādāts (skatīt Pielikumu Nr.3).[24]

---

[20] Autoru piezīme: šeit tiek analizētas sadarbības grupas, kuru izveidi un darbības kārtību noteic "Noteikumi par institūciju sadarbību bērnu tiesību aizsardzībā". 2017. gada 12. septembra Ministru kabineta noteikumi Nr. 545. Pieejams: https://likumi.lv/ta/id/293496-noteikumi-par-instituciju-sadarbibu-bernu-tiesibu-aizsardziba [aplūkots 12.01.2021.]

[21] Aptaujas jautājumus detalizētāk ir iespējams aplūkot Pielikumā Nr. 2.

[22] Skatīt Pielikuma Nr.1 grafiku Nr.3.

[23] Skatīt Pielikuma Nr.1 grafiku Nr.5.

[24] Skatīt Pielikumu Nr.3, kurā norādītas saites uz tīmekļvietnēm, kur var iepazīties ar pašvaldību izstrādātajiem sadarbības grupu nolikumiem un citiem prakses materiāliem bērna tiesību aizsardzībā konkrētās pašvaldībās.

Saskaņā ar Ministru kabineta noteikumiem[25] (turpmāk – Ministru kabineta noteikumi) sadarbības grupai tehniskos darba apstākļus nodrošina attiecīgā pašvaldība. Aptaujātie speciālisti norādīja, ka darba apstākļi sadarbības grupām ir nodrošināti (55%). Vienlaikus 39% aptaujāto norādīja, ka pamatā viss ir kārtībā, taču ir nepieciešami uzlabojumi. Atlikušie 6% speciālistu vērsa uzmanību uz to, ka ir vāja komunikācija starp sadarbības grupas dalībniekiem.

Atbildot uz jautājumu, vai valstī ieviestā ārkārtas situācija COVID-19 pandēmijas ierobežošanai ir kaut kādā veidā ietekmējusi sadarbības grupu darbību, speciālistu atbildes vienmērīgi sadalījās starp četriem atbilžu variantiem. Aptuveni ceturtā daļa aptaujāto – 26% – norādīja, ka viņu darbā nekas nav mainījies. Cita ceturtā daļa aptaujāto – 25% – norādīja, ka ir notikušas nelielas organizatoriskas izmaiņas, jo dažkārt sanāksmes tiek organizētas attālināti, izmantojot kādu no tiešsaistes platformām. Tomēr 19% speciālistu ārkārtas situācijas ieviešana ir ieviesusi jūtamākas pārmaiņas, jo pārsvarā tiek izmantotas tiešsaistes vai attālinātā darba platformas. Pārējie 30% speciālistu atzina, ka dažreiz sanāksmes notiek, bet pārsvarā informācijas apmaiņa tiek organizēta ar e-pasta starpniecību.

Sadarbības grupas skaitliskais sastāvs pašvaldībās tiek noteikts atšķirīgi. Lai gan teju trešdaļa jeb 31% aptaujāto uz šo jautājumu nevarēja atbildēt vispār, lielākā daļa (60%) norādīja, ka sadarbības grupas skaitlisko sastāvu nosaka pašvaldības dome uz savas darbības pilnvaru laiku, turklāt 9% aptaujāto minēja, ka viņu pašvaldībā sadarbības grupas skaitlisko sastāvu nosaka sadarbības grupas priekšsēdētājs ar savu lēmumu.

Speciālistiem tika lūgts norādīt veidu, kādā tiek ievēlēts vai noteikts sadarbības grupas priekšsēdētājs un vietnieks.[26] Divas trešdaļas speciālistu (61%) norādīja, ka priekšsēdētāju un vietnieku ievēlē sadarbības grupa savā pirmajā sēdē, bet 13% sadarbības grupu priekšsēdētāju un vietnieku ievēlē pašvaldības dome. 5% speciālistu norādīja, ka viņu pašvaldībā sadarbības grupai vispār nav tādu amatu kā priekšsēdētājs un vietnieks. Tikpat (5%) speciālistu atzīmēja, ka sadarbības grupas priekšsēdētāju ievēlē dome, bet vietnieku – pati sadarbības grupa. 16% speciālistu norādīja, ka daļā pašvaldību sadarbības grupas priekšsēdētājs ir noteikts, jau izdodot nolikumu, bet citur tas tiek noteikts uz rīkojuma pamata. Jāpiebilst, ka daļa speciālistu nebija informēti par priekšsēdētāja ievēlēšanas kārtību.

---

[25] "Noteikumi par institūciju sadarbību bērnu tiesību aizsardzībā". 2017. gada 12. septembra Ministru kabineta noteikumi Nr. 545. Pieejams: https://likumi.lv/ta/id/293496-noteikumi-par-instituciju-sadarbibu-bernu-tiesibu-aizsardziba [aplūkots 12.01.2021.]

[26] Skatīt Pielikuma Nr.1 grafiku Nr.9.

Sadarbības grupas priekšsēdētājs ir atslēgas persona, kas atbild par darba plānošanu, komunikāciju starp institūcijām, lēmumu pieņemšanas kārtību un to izpildes kontroli. Sadarbības grupas priekšsēdētāja pienākumi[27] ir dažādi un katrā pašvaldībā variē. Lielākā daļa speciālistu norādīja, ka sadarbības grupas priekšsēdētāja pienākums ir organizēt, vadīt un atbildēt par sadarbības grupas darbu kopumā, kā arī nodrošināt nepieciešamās dokumentācijas aizpildīšanu, parakstīt sēžu protokolus (82%); plānot un sagatavot sadarbības grupas sēdes darba kārtību un sēdes norises vietu, lai mērķtiecīgāk risinātu bērna un ģimenes gadījumus, informēt par paredzēto tikšanos sadarbības grupas locekļus (74%); vadīt gadījuma risināšanas procesu (64%); informēt iesaistītās institūcijas par sadarbības uzsākšanu ar ģimeni un bērnu, sniedzot situācijas īsu aprakstu, un informēt par iesniegtajiem dokumentiem (58%); pieņemt lēmumus, kas būtiski var ietekmēt bērna un ģimenes sociālo situāciju, pieņemt šos lēmumus kopā ar sadarbības grupā esošajiem speciālistiem, atspoguļot šos lēmumus sadarbības grupas sēdes protokolā (47%); pēc domes pieprasījuma sniegt statistikas atskaiti par komisijas darbu (45%); izvērtēt bērna un ģimenes situāciju un piesaistīt nepieciešamos speciālistus no organizācijām, nosūtot rakstisku (elektronisku) pieprasījumu tām, deleģēt pārstāvi dalībai sadarbības grupā (43%); mainoties sadarbības grupas priekšsēdētājam, nodot visu komisijas administrēšanas laikā izveidoto dokumentāciju nākamajam vadītājam (42%); informēt institūcijas par būtiskām izmaiņām sociālā gadījumu risināšanas gaitā (37%); pārstāvēt sadarbības grupu attiecībās ar pašvaldības budžeta iestādēm struktūrvienībām un to amatpersonām, pagastu pārvalžu vadītājiem, domes iestāžu, aģentūru un kapitālsabiedrību vadītājiem, kā arī ar citām valsts pārvaldes iestādēm, pašvaldībām un to iestādēm vai biedrību un dibinājumu institūcijām (22%); izstrādāt pasākumus sadarbības grupas locekļu kvalifikācijas celšanai un mācību kursu apmeklēšanai, kā arī plānot pieredzes apmaiņas braucienus (16%).

Ņemot vērā sadarbības grupas priekšsēdētāja plašos pienākumus, aktuāls ir jautājums par priekšsēdētāja atbildības novērtēšanu. Tajās pašvaldībās, kur sadarbības grupas ir iekļautas institucionālajā sistēmā, līdz ar to arī noteikta priekšsēdētāja atbildība. Tāpēc sadarbības grupu speciālisti tika aptaujāti par priekšsēdētāja atbildību un iespējām atbrīvot priekšsēdētāju no amata pienākumiem, ja darbs netiek veikts pienācīgi. Daļa speciālistu norādīja, ka viņu pašvaldībā nav noteikts, ka sadarbības grupas priekšsēdētāju var atbrīvot no pienākumu izpildes, ja tie netiek pildīti pienācīgi (40%). 36% speciālistu uz šo jautājumu nevarēja atbildēt vispār, bet 14% aptaujāto norādīja, ka viņu pašvaldībā šāda kārtība ir noteikta sadarbības grupas nolikumā. 10% speciālistu atzīmēja, ka īpaša kārtība nav noteikta, bet:

[27] Skatīt Pielikuma Nr.1 grafiku Nr.15.

- "*grupas sastāvā ir domes priekšsēdētāja vietniece, kura var izvērtēt grupas priekšsēdētāja atbilstību un virzīt attiecīgo jautājumu domē*";
- "*mums nav izveidota sadarbības grupa, tās funkcijas pilda nepilngadīgo lietu komisija, tās priekšsēdētaju ieceļ ar domes lēmumu un atceļ arī ar domes lēmumu*";
- "*sadarbības grupas pārstāvji var tikt izslēgti no sastāva ar domes lēmumu uz grupas pārstāvja iesnieguma pamata, kā arī gadījumos, ja persona nepilda nolikumā noteikto*".

Raksturojot gadījumus, kuros sadarbības grupas priekšsēdētāju var atbrīvot no pienākumu izpildes[28], 58% aptaujāto speciālistu norādīja, ka priekšsēdētājs var atkāpties no pienākumu pildīšanas vai pārtraukt darbu, rakstveidā par to paziņojot pašvaldības priekšsēdētājam un domei pieņemot attiecīgu lēmumu. 43% speciālistu norādīja, ka atbrīvošana no pienākumu izpildes iespējama, ja neveic savus pienākumus saskaņā ar tiesību normās noteikto. Vēl 18% speciālistu pieminēja, ka atbrīvošana no pienākumu izpildes var notikt, ja pašvaldības vadība ir saņēmusi sūdzības no sadarbības grupas locekļiem. 7% aptaujas dalībnieku atzīmēja, ka priekšsēdētāju var atbrīvot no pienākumu izpildes, ja pienākumi netiek veikti slimības dēļ. Pietiekami būtiska daļa aptaujāto speciālistu (23%) atzīmēja, ka viņu rīcībā nav informācijas par gadījumiem, kuros sadarbības grupas priekšsēdētāju var atbrīvot no pienākumu izpildes, bet vēl 6% norādīja, ka nolikumā šāds regulējums vispār nav ietverts.

Lai varētu organizēt sadarbības grupas darbu, ne mazāk svarīgs ir šo grupu darbības tehniski organizatoriskais nodrošinājums. Ņemot vērā kaut vai to, ka sadarbības grupas lēmumus un darbības rezultātus ir nepieciešams fiksēt, aptaujas dalībniekiem tika jautāts[29], kurš viņu pašvaldībā veic sēžu sekretāra pienākumus un protokolē sēdes. Vairāk nekā puse speciālistu – 52% – norādīja, ka sēdes protokolēšanu nodrošina sadarbības grupas priekšsēdētāja norīkots darbinieks, kurš pats vienlaikus ir sadarbības grupas loceklis. Gandrīz ceturtā daļa speciālistu – 23% – atzīmēja, ka viņu pašvaldībā sēdes protokolēšanu nodrošina novada pašvaldības sociālā dienesta norīkots darbinieks, bet 8% –, ka to veic novada bāriņtiesas norīkots darbinieks, bāriņtiesas priekšsēdētāja palīgs. Atsevišķos gadījumos kļuva zināms, ka sadarbības sanāksmju gaita netiek protokolēta vispār.

To pašvaldību speciālisti, kuru sadarbības grupās ir sekretāra vai protokolista pozīcija, norādīja, ka sadarbības grupas sekretārs veic daudzus pienākumus. Proti, sekretāra pienākums ir protokolēt sēdes un parakstīt sēžu protokolu (78%); sekretārs pilda sadarbības grupas priekšsēdētāja uzliktos pienākumus un norādījumus (48%); sekretārs organizatoriski un tehniski sagatavo sadarbības grupas sēdes (37%);

[28] Skatīt Pielikuma Nr.1 grafiku Nr.18.
[29] Skatīt Pielikuma Nr.1 grafiku Nr.10 un Nr.16.

sekretārs pēc sadarbības grupas priekšsēdētāja norādījuma sasauc sēdes (34%); sekretārs redakcionāli noformē sadarbības grupā pieņemtos lēmumus (29%); sekretārs sagatavo un nosūta informāciju ieinteresētajām personām un institūcijām par viņu interesējošā jautājuma izskatīšanas gaitu, nepieciešamības gadījumā sagatavo un nosūta Komisijā pieņemtā lēmuma izrakstus un/vai citus dokumentus (28%). No aptaujātajiem 18% speciālistu atzīmēja, ka sekretāra nav un protokolēšanas pienākumus veic kāds no sadarbības grupas locekļiem, kuru nosaka priekšsēdētājs, turklāt atsevišķi respondenti norādīja, ka sadarbības grupas sēžu norise vispār netiek fiksēta.

Laika periodā, kad tika sagatavota normatīvā bāze sadarbības grupu modeļa ieviešanai, viens no jautājumiem, kas izraisīja diskusiju, bija sadarbības grupas locekļu finansēšanas (atalgojuma) veids. Ministru kabineta noteikumos[30] šis jautājums netika īpaši atrunāts, jo tas bija organizatoriska rakstura, turklāt attiecās uz jomu, kas ir pašu pašvaldību kompetencē. Tomēr 2020. gadā veiktā sadarbības grupu dalībnieku aptauja parādīja[31], ka vienā daļā pašvaldību sadarbības grupu dalībnieki (18%) savus pienākumus veic darba laikā un par to tiek papildus atalgoti, taču lielākajā daļā pašvaldību (82%) dalība sadarbības grupās ietilpst speciālistu pamata pienākumos un viņi šo darbu veic darba laikā bez papildu samaksas, jo dalība sadarbības grupās ir ietverta viņu tiešajos pienākumos. Neviens no aptaujātajiem nenorādīja, ka sadarbības grupas dalībnieka pienākumus veiktu ārpus darba laika.

Viens no jautājumiem, kas šobrīd nav tieši regulēts tiesību aktos, ir sadarbības grupu lēmumu spēks[32] un kārtība, kādā šie lēmumi tiek pieņemti[33]. Atbildot uz jautājumu par sadarbības grupas sanāksmju lēmumu spēku, gandrīz puse no aptaujātajiem speciālistiem norādīja (46%), ka lēmumu raksturs var būt gan rekomendējošs, gan saistošs izpildei, ņemot vērā sadarbības sanāksmes pilnvaru robežas, kas noteiktas pašvaldības nolikumā par sadarbības grupas darbību bērnu tiesību aizsardzībā. Ceturtā daļa speciālistu (25%) norādīja, ka sadarbības grupas lēmumiem ir rekomendējošs raksturs, bet pārējie 29% atzīmēja, ka kopīgi lēmumi netiek pieņemti, bet katrs sadarbības sanāksmes loceklis pieņem lēmumus atbilstoši savai profesionālajai kompetencei attiecībā uz konkrēto lietu vai gadījumu. Tādējādi iespējams secināt, ka pašvaldību sadarbības grupu lēmumiem ir atšķirīgs spēks un šajā nozīmē vienotas prakses nav.

---

[30]"Noteikumi par institūciju sadarbību bērnu tiesību aizsardzībā". 2017. gada 12. septembra Ministru kabineta noteikumi Nr. 545. Pieejams: https://likumi.lv/ta/id/293496-noteikumi-par-instituciju-sadarbibu-bernu-tiesibu-aizsardziba [aplūkots 12.01.2021.]

[31] Skatīt Pielikuma Nr.1 grafiku Nr.11.

[32] Skatīt Pielikuma Nr.1.grafiku Nr.12.

[33] Skatīt Pielikumu Nr.1. grafiku Nr.14.

Turklāt tika noskaidrots, ka vairumā gadījumu (47%) sadarbības grupā lēmumi netiek pieņemti balsošanas ceļā. Daļa no aptaujātajiem norādīja (23%), ka sadarbības grupas locekļi ar balsstiesībām ir sadarbības grupas priekšsēdētājs un tā vietnieks, kā arī sadarbības grupas locekļi, savukārt sadarbības grupas pieaicinātie locekļi, kā arī sekretārs un citi valsts vai pašvaldību institūciju speciālisti ir bez balsstiesībām. Daļa aptaujāto (23%) norādīja, ka sadarbības grupas sēdēs balsstiesības ir visiem speciālistiem, kas piedalās tās sēdē, bet atsevišķos gadījumos (7%) tika norādīts, ka sadarbības grupa diskutē, kamēr pieņem vienotu lēmumu, vai arī kopīgus lēmumus nepieņem.

Sadarbības grupas vieta konkrētās pašvaldības institucionālajā sistēmā[34] šobrīd ir atkarīga no katras pašvaldības ieskatiem, proti – tas nav noteikts ārējā tiesību aktā. Lai identificētu, kādā veidā sadarbības grupas praktiski iekļaujas pašvaldības iestāžu un institūciju sistēmā, 2020. gadā veiktās aptaujas dalībniekiem tika uzdots jautājums, vai sadarbības grupas darbu pārrauga kāda no pašvaldības (domes) komitejām. Tika konstatēts, ka pārraudzības funkcija tiek organizēta atšķirīgi. Proti, gandrīz puse no aptaujātajiem speciālistiem (48%) norādīja, ka sadarbības grupas pārraudzību veic komiteja, kas atbild par sociālajiem, izglītības un kultūras jautājumiem. Vienlaikus tikai neliela daļa (3%) speciālistu atzīmēja, ka sadarbības grupas pārraudzība uzticēta speciālai komitejai, kas tieši ir atbildīga par bērnu drošības jautājumiem. Tikai 1% speciālistu norādīja, ka pārraudzību veic komiteja, kas atbild par sabiedriskās kārtības un drošības jautājumiem. Jāpiebilst, ka 48% norādīja: sadarbības grupai vispār nav noteikta pārraudzības forma, vai arī sadarbības grupas darbu tieši pārrauga dome; daudzi no aptaujātajiem speciālistiem nevarēja sniegt atbildi uz šo jautājumu. Pamatojoties uz minēto, ir pamats uzskatīt, ka sadarbības grupas vieta pašvaldības institucionālajā sistēmā lielā mērā ir atkarīga no pašas pašvaldības institucionālās uzbūves, par kuru lēmumus pieņem pati pašvaldība – atkarībā no izvēlētās darba organizācijas formas. Lai gan pašvaldības šajā ziņā bauda izvēles brīvību, būtu vēlams, lai sadarbības grupas būtu iekļautas pašvaldības institucionālajā sistēmā, nevis atrastos ārpus tās; lai sadarbības grupām periodiski būtu pienākums ziņot (informēt) par saviem darba rezultātiem kādai no pašvaldības komisijām, vēlams, kas atbildīgas par bērnu un ģimenes politikas jautājumiem attiecīgajā teritorijā. Šādai kārtībai nevajadzētu pastāvēt kā formālai atskaitīšanās kārtībai, bet kā atbalsta, plānošanas un sadarbības platformai ar pašvaldību.

Arī sadarbības grupas loceklis var pārtraukt savu darbību sadarbības grupā atšķirīgu iemeslu dēļ un dažādos veidos.[35] Šai saistībā aptaujātie speciālisti norādīja (60%), ka sadarbības grupas loceklis var izbeigt savu darbību, par to paziņojot

[34] Skatīt Pielikuma Nr.1 grafiku Nr.13.

[35] Skatīt Pielikuma Nr.1 grafiku Nr.19.

sadarbības grupas priekšsēdētājam. Šādā gadījumā priekšsēdētājs organizē jauna sadarbības grupas locekļa piesaisti darbam šajā grupā no tās institūcijas, kuru pārstāvējis iepriekšējais sadarbības grupas loceklis. 21% speciālistu norādīja, ka darbības pārtraukšana iespējama, ja saņemts iesniegums no institūcijas, kura tikusi iesaistīta sadarbības grupas darbā, par vēlmi izbeigt darbu grupas sastāvā, – tādā gadījumā par šādu jautājumu lēmumu pieņem novada dome. 8% speciālistu atzīmēja, ka darbības pārtraukšana iespējama arī tad, ja sadarbības grupas loceklis bez attaisnojoša iemesla nav apmeklējis trīs sēdes pēc kārtas vai sistemātiski nav pildījis savus pienākumus, tad priekšsēdētājs ir tiesīgs ierosināt institūcijai, kuru sadarbības grupas loceklis pārstāv, izslēgt viņu no sadarbības grupas sastāva un tā vietā ieteikt citu.

Tāpat kā sadarbības grupas priekšsēdētājam, tā sadarbības grupas locekļiem ir jābūt atbildībai, kas (kā norāda respondenti) noteikta attiecīgās pašvaldības sadarbības grupas nolikumā. Raksturojot sadarbības grupas atbildības[36], 86% aptaujāto speciālistu norāda uz pienākumu veikt savus uzdevumus, ievērojot datu aizsardzības noteikumus, saglabāt konfidencialitāti, neizpaust personas datus, kas tapuši zināmi, veicot darbu sadarbības grupā. 84% aptaujāto atzīmējuši, ka viņu atbildība ir sadarbības grupas kompetencē esošos uzdevumus veikt bērnu labākajā interesēs. Turklāt 70% speciālistu kā būtisku norādījuši arī pienākumu veikt savus uzdevumus savlaicīgi un kvalitatīvi, bet vēl 66% speciālistu norādījuši arī uz pienākumu savlaicīgi un kvalitatīvi izpildīt sadarbības grupas uzdevumus. 19% aptaujāto pauduši viedokli, ka sadarbības grupai ir pienākums veikt savus uzdevumus tā, lai nenodarītu kaitējumu pašvaldības publiskajam tēlam.

Vērtējot dažādu Latvijas pašvaldību sadarbības grupu nolikumus, tika konstatēts, ka sadarbības grupas veic ne tikai daudzus un dažādus papildu uzdevumus[37], turklāt dara to atšķirīgās darba organizācijas formās.[38] Minētā dēļ sadarbības grupu speciālistiem tika uzdoti jautājumi par sadarbības grupu organizācijas formām. Speciālisti norādīja, ka:

a) sadarbības grupas darbs balstās uz dažādu starpinstitūciju profesionāļu komandas darba principiem, kuri ir saprotami visiem grupas locekļiem (72%);
b) uz sēdi var uzaicināt izskatāmā jautājuma iesniedzēju, kā arī citas ieinteresētās personas, ja sadarbības grupa uzskata, ka nepieciešama papildu informācija un paskaidrojumi, par to izdarāms ieraksts sēdes protokolā (71%);

[36] Skatīt Pielikuma Nr.1 grafiku Nr.22.
[37] Skatīt Pielikuma Nr. 1 grafiku Nr. 20.
[38] Skatīt Pielikuma Nr.1 grafiku Nr.23.

c) sēdē par izskatāmo jautājumu ziņo priekšsēdētājs vai viņa uzdevumā pilnvarots darbinieks, vai izskatāmā jautājuma iesniedzējs (68%);
d) sēdes tiek protokolētas atbilstoši lietvedības noteikumiem un protokola oriģināli pastāvīgi glabājas pie sadarbības grupas sekretāra (66%);
e) katram sadarbības grupas loceklim ir tiesības izteikt savus iebildumus par konkrētu jautājumu, kas viņu neapmierina balsojumā; tas tiek fiksēts protokolā (59%);
f) sadarbības grupa var izskatīt iesniegumus bez iesniedzēja klātbūtnes (57%);
g) vadot sēdi, priekšsēdētājam jāseko, lai sēdes laikā tiktu ievērota kārtība (54%);
h) lēmumu par sadarbības grupas sasaukšanu pieņem priekšsēdētājs pēc savas iniciatīvas vai grupas locekļu ierosinājuma, bet ne retāk kā 1 reizi mēnesī, bet ārkārtas gadījumos – nekavējoties (43%);
i) sadarbības grupas sēde ir lemttiesīga, ja tajā piedalās ne mazāk kā puse no balsstiesīgo locekļu skaita (41%);
j) par izskatāmo jautājumu pieņem lēmumu ar klātesošo locekļu balsu vairākumu. Ja balsis sadalās līdzīgi, balsojuma rezultātu izšķir sadarbības grupas priekšsēdētāja balss (37%);
k) sēdē lēmumus pieņem atklāti balsojot, paceļot roku (29%).

Vienlaikus respondenti norādīja, ka sadarbības grupas faktiski nav un tās uzdevumus formāli veic Nepilngadīgo lietu komisija, jo tās nolikums papildināts ar šādu uzdevumu, vai arī sadarbības grupas praksē sanāk retāk, nekā Ministru kabineta noteikumos noteikts. Pamatojoties uz minēto, secināms, ka pašvaldībās pastāv atšķirīga prakse attiecībā uz sadarbības grupu darba organizācijas formām. Pašvaldībās, kurās ir pietiekami izstrādāti nolikumi, sadarbības grupas dalībniekiem ir saprotama darba kārtība, tai skaitā lēmumu pieņemšanas process un katra iesaistītā tiesības un pienākumi.

Ministru kabineta noteikumu 8. punktā noteikti sadarbības grupas uzdevumi, taču to uzskaitījums nav izsmeļošs. Proti, pašvaldībām ir tiesības, izdodot sadarbības grupas nolikumus, paredzēt tajos sadarbības grupām arī tādus uzdevumus, kas tieši neizriet no Ministru kabineta noteikumiem, bet ir saskaņā ar sadarbības grupas darbībai noteiktajiem mērķiem. Sadarbības grupu speciālistu aptaujā tika noskaidrots, ka visai bieži ir gadījumi, kuros sadarbības grupas veic plašāku uzdevumu loku. Aptaujātie speciālisti norādīja, ka:

a) papildu uzdevums ir izskatīt sadarbības grupai adresētos iestāžu iesniegumus par bērnu pārkāpumiem un nepieciešamību vairākām institūcijām iesaistīties problēmas risināšanā (75%);

b) sadarbības grupa izskata skolu vadību ziņojumus par skolēnu nesekmību, neattaisnotiem kavējumiem un uzvedības pārkāpumiem (66%);
c) tiek noskaidrotas ģimenes, kurās bērni neapmeklē izglītības iestādi, veikti pasākumus, lai to novērstu (63%);
d) starp sadarbības grupai nolikumā noteiktajiem uzdevumiem ir arī uzdevums koordinēt starpinstitucionālo sadarbību sociālās atstumtības mazināšanā pašvaldības administratīvajā teritorijā (49%);
e) grupa sagatavo un sniedz informāciju pēc domes un citu valsts tiesībsargājošo institūciju pieprasījuma (48%);
f) sadarbības grupa sniedz priekšlikumus sociālās atstumtības mazināšanai un bērnu tiesību aizsardzības programmu izstrādei un īstenošanai pašvaldības administratīvajā teritorijā (40%);
g) grupa sadarbojas ar pašvaldības komisijām, domes izveidotajām un valsts institūcijām, kā arī biedrībām un sabiedriskām organizācijām (39%);
h) papildu uzdevums ir mazināt sociālo atstumtību pašvaldībā un analizēt stāvokli šajā jomā, kā arī sniegt priekšlikumus bērnu tiesību aizsardzības pilnveidošanai (39%).

Vienlaikus speciālisti atzīmēja arī tādus uzdevumus kā

- "*veicināt sociālās atstumtības riskam pakļauto ģimeņu izpratni par problēmām un aktīvi iesaistīt to risināšanā*";
- "*priekšsēdētāja uzdevumā vai pēc iesnieguma iesniedzēja lūguma veicam apsekojumus, pārrunas un citas darbības lietas apstākļu izzināšanai*";
- "*papildus izstrādājam individuālās uzvedības sociālās korekcijas un sociālās palīdzības programmas*".[39]

Pamatojoties uz speciālistu sniegtajām atbildēm, secināms, ka sadarbības grupu uzdevumus pašvaldības noteic elastīgi un atbilstoši to praktiskajām vajadzībām. Šāda prakse kopumā ir vērtējama atzinīgi. No vienotas prakses viedokļa šāda kārtība var radīt būtiskas atšķirības sadarbības grupu dalībnieku noslodzē. Minētā dēļ sadarbības grupu vadītājiem būtu jāpievērš uzmanība diviem aspektiem:

a) sadarbības grupu dalībnieku individuālai noslodzei, vienmērīgai pienākumu sadalei;
b) sadarbības grupas iekšējo darba procesu organizētai vadībai, kuru izprot visi sadarbības grupas dalībnieki, kā arī pašvaldības institūcija (ja tāda ir), kuras institucionālajā padotībā atrodas sadarbības grupa.

Kā redzams no iepriekš minētā sadarbības grupu darba, visos aspektos vērojama būtiska dažādība. Tāpēc likumsakarīgi, ka paši sadarbības grupu dalībnieki ļoti atšķirīgi

[39] Detalizētāk ar pašvaldību sadarbības grupu papildu uzdevumiem, kas tiek realizēti praksē, ir iespējams iepazīties, skatot Pielikuma Nr 1. grafiku Nr. 20 un tam pievienoto detalizēto aprakstu.

vērtē šo grupu darbības rezultātus.[40] Tikai 18% aptaujāto speciālistu sadarbības grupas darbības efektivitāti novērtēja kā teicamu, atzīstot, ka:

a) sadarbības grupa sanāk regulāri, tajā tiek izskatīti individuālie gadījumi un rasti risinājumi bērna labākajā interesēs;
b) sadarbības grupa analizē situāciju bērnu tiesību aizsardzības jomā pašvaldībā un sniedz priekšlikumus novada vai republikas pilsētas bērnu tiesību aizsardzības programmas izstrādei, tostarp par nepieciešamajiem pasākumiem institūciju sadarbības sistēmas pilnveidošanai un saskaņotai un koordinētai institūciju sadarbībai;
c) ir bijuši sagatavoti un sniegti priekšlikumi tiesiskā regulējuma pilnveidei Labklājības vai citai ministrijai, informēta sabiedrība par bērnu tiesību jautājumiem.

Būtiska daļa aptaujāto (39%) vērtēja sadarbības grupas darbu kā labu, atzīstot, ka:

a) sadarbības grupa sanāk 4 reizes gadā, tajā tiek izskatīti individuālie gadījumi un rasti risinājumi bērna labākajā interesēs;
b) sadarbības grupa analizē situāciju bērnu tiesību aizsardzības jomā pašvaldībā un sniedz priekšlikumus novada vai republikas pilsētas bērnu tiesību aizsardzības programmas izstrādei, tostarp par nepieciešamajiem pasākumiem institūciju sadarbības sistēmas pilnveidošanai un saskaņotai un koordinētai institūciju sadarbībai.

Bažas rada, ka 17% aptaujāto speciālistu sadarbības grupas darbības efektivitāti pēdējā gada laikā nevarēja novērtēt vispār, bet 1% norādīja, ka sadarbības grupas sniegums vērtējams kā vājš. Turklāt 25% speciālistu norādīja, ka savas sadarbības grupas darbu vērtē vidēji. Faktiski minētais nozīmē, ka 43% gadījumu no visām pašvaldībām sadarbības grupu darbs ir būtiski pilnveidojams un šī darba pilnveidei ir nepieciešami ieguldījumi (motivācija, atbalsts, skaidrojošais un metodiskais darbs, kā arī regulārs monitorings un citas aktivitātes) no valsts pārvaldes iestāžu puses. Tie speciālisti, kas vērtēja sadarbības grupu darbu kā vidēju, atzina, ka:

a) sadarbības grupa sanāk tikai tad, ja ir kāds īpašs individuāls gadījums, kas risināms koleģiāli;
b) sadarbības grupa neanalizē situāciju bērnu tiesību aizsardzības jomā pašvaldībā kopumā un nav sniegusi priekšlikumus novada vai republikas pilsētas bērnu tiesību aizsardzības programmas izstrādei;
c) sadarbības grupas darbs varētu būt labāk koordinēts.

Šīs atziņas norāda uz to, ka (iespējams vai visdrīzāk) pastāv būtiskas problēmas sadarbības grupas dalībnieku izpratnē par šīs darba formas pielietošanas ieguvumiem,

[40] Pielikuma Nr.1 grafiks Nr. 24.

kā arī motivācijas un zināšanu trūkums. Secināms, ka šajās pašvaldībās var pastāvēt risks, ka netiek realizēts Bērnu tiesību aizsardzības likuma[41] 66. panta pirmajā daļā noteiktais uzdevums – analizēt stāvokli bērna tiesību ievērošanas jomā, izstrādāt un īstenot bērna tiesību aizsardzības programmu novada vai republikas pilsētas administratīvajā teritorijā. Arī Ministru kabineta noteikumu[42] 8.2. punkts nosaka, ka sadarbības grupas analizē situāciju bērnu tiesību aizsardzības jomā un sniedz pašvaldībai priekšlikumus novada vai republikas pilsētas bērnu tiesību aizsardzības programmas izstrādei, tostarp par nepieciešamajiem pasākumiem institūciju sadarbības sistēmas pilnveidošanai un saskaņotai un koordinētai institūciju sadarbībai.

Saskaņā ar Ministru kabineta noteikumiem[43] sadarbības grupu uzdevums ir izskatīt individuālus gadījumus saistībā ar iespējamiem bērna tiesību pārkāpumiem, ja ir nepieciešama ātra rīcība un vairāku institūciju sadarbība, kā arī izvērtēt gadījumus, kad radušos situāciju nav iespējams atrisināt vienas institūcijas ietvaros vai to nav izdevies atrisināt ilgstošā laikposmā. Saistībā ar šī uzdevuma izpildi aptaujas dalībniekiem tika jautāts[44], cik individuālo gadījumu ir izskatīti sadarbības grupās pēdējā gada laikā:

a) 50% aptaujāto speciālistu norādīja, ka precīzi nevar pateikt, bet noteikti šo gadījumu skaits ir mazāks par 12;
b) 27% speciālistu līdzīgi nevarēja pateikt precīzi, bet skaits būtu vairāk par 12;
c) 8% speciālistu atzina, ka atbildi uz šo jautājumu nezina;
d) 7% aptaujāto speciālistu norādīja, ka viņu pašvaldībā varētu būt izskatīti aptuveni 50 individuāli gadījumi;
e) neviens no respondentiem neatzīmēja, ka varētu būt izskatīti 50 līdz 100 gadījumi vai vairāk.

Pamatojoties uz konstatēto, iespējams secināt, ka darba intensitāte sadarbības grupās attiecībā uz šī uzdevuma izpildi kopumā nav ļoti augsta. Tam var būt vairāki iemesli, tai skaitā trūkumi ikdienas komunikācijā (proti, apstākļi, ka šādi gadījumi līdz sadarbības grupām nemaz nenonāk), tāpat arī iespējams, ka šāda rakstura individuālie gadījumi tiek risināti nevis sadarbības grupās, bet atsevišķu iestāžu kompetences ietvaros. Vienlaikus identificētas vairākas pašvaldības, kur sadarbības grupās notiek intensīvs darbs, izskatot individuālos gadījumus.

---

[41] Bērnu tiesību aizsardzības likums. Pieņemts 1998. gada 19. jūnijā. Pieejams: https://likumi.lv/ta/id/49096-bernu-tiesibu-aizsardzibas-likums [aplūkots 12.01.2021.]
[42] 2017. gada 12. septembra Ministru kabineta noteikumu Nr. 545. "Noteikumi par institūciju sadarbību bērnu tiesību aizsardzībā" 8.2.punkts. Pieejams: https://likumi.lv/ta/id/293496-noteikumi-par-instituciju-sadarbibu-bernu-tiesibu-aizsardziba [aplūkots 12.01.2021.]
[43] 2017. gada 12. septembra Ministru kabineta noteikumu Nr. 545. "Noteikumi par institūciju sadarbību bērnu tiesību aizsardzībā" 8.1.punkts. Pieejams: https://likumi.lv/ta/id/293496-noteikumi-par-instituciju-sadarbibu-bernu-tiesibu-aizsardziba [aplūkots 12.01.2021.]
[44] Pielikuma Nr.1 grafiks Nr. 25.

Administratīvi teritoriālā reforma (turpmāk – ATR) vienlaikus ar COVID-19 pandēmiju un ar to saistīto ārkārtas situāciju ieviešanu ir vēl viens no būtiskiem faktoriem, kas atstās ietekmi uz sadarbības grupu darbu un tā organizāciju nākotnē. Analizējot sadarbības grupu gatavību ATR, konstatēts, ka kopumā tikai 7% aptaujāto norādīja: sadarbības grupas dalībnieki ATR norisi ir izdiskutējuši ar pašvaldības vadību un viņiem ir skaidri saprotamas gaidāmās izmaiņas. Bažas rada, ka 42% aptaujāto speciālistu norādīja, ka ar dažiem kolēģiem par to ir runāts, bet nav skaidras vīzijas, kā šis process noritēs, turklāt 29% aptaujāto norādīja, ka par sadarbības grupas darbu ATR kontekstā viņiem vispār nekas nav zināms. Tādējādi var secināt, ka faktiski lielākajā daļā pašvaldību (71%) dažus mēnešus pirms reformas nav zināms, kādā veidā būtu organizējams sadarbības grupu darbs nākotnē. Šāda situācija rada augstu risku, ka Ministru kabineta noteikumos noteikto uzdevumu izpilde var būt traucēta vai var apstāties pavisam, kā arī izraisīt tādus bērnu tiesību aizsardzības sistēmas funkcionālus trūkumus, kuru dēļ konkrētu bērnu tiesību aizsardzība var būt traucēta, un bērna pamattiesību pārkāpumus. Jo sevišķi ņemams vērā, ka 2017. gadā sadarbības grupas tika izveidotas, lai sekmētu efektīvu institūciju sadarbību un veidotu mērķētu katras institūcijas rīcību, nodrošinot bērna tiesību un interešu vislabāko aizsardzību.[45]

Ņemot vērā konstatēto informācijas trūkumu sadarbības grupu dalībnieku vidū, tika noskaidrots pašu sadarbības grupu dalībnieku viedoklis, kā viņi paši saredz darbu šajās grupās nākotnē. Aptaujātie speciālisti norādīja uz dažādiem attīstības virzieniem, tai skaitā:

a) sadarbības grupa varētu darboties tāpat kā līdz šim, nekas nebūtu jāmaina. Šādā gadījumā vienā novadā būtu vairākas sadarbības grupas, kas darbotos iepriekšējo novadu teritorijā (24%);
b) ņemot vērā, ka pēc novadu reformas būs 42 lieli novadi, būtu nepieciešams darbu organizēt divu līmeņu sadarbības grupās, kur pirmajā līmenī (tuvāk cilvēku dzīvesvietām) darbojas sadarbības grupas, kas strādā ar individuālo gadījumu risināšanu, bet jaunā novada centrā būtu nepieciešama augstāka līmeņa sadarbības grupa, kas risina jautājumus ar tiesisko regulējumu, bērnu tiesību aizsardzības sistēmas plānošanu lielā novada ietvarā un citiem jautājumiem, kam nepieciešama centralizācija (22%);
c) ņemot vērā pārmaiņu būtiskumu, būtu jāpārskata tiesiskais regulējums, kas noteic sadarbības grupu darbību, pielāgojot to jaunajai situācijai (18%);
d) tiesiskais regulējums par sadarbības grupām ir jāpārskata. Būtu lietderīgi izstrādāt vadlīnijas, lai sadarbības grupas saskaņā ar vienotu pieeju varētu pielāgoties šim pārmaiņu procesam (14%);

[45] Skatīt arī Ministru kabineta noteikumu projekta "Institūciju sadarbības bērnu tiesību aizsardzībā noteikumi" sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotāciju). Pieejams: http://tap.mk.gov.lv/doc/2017_09/LMAnot_150817_sadarb_bta.1821.docx [aplūkots 11.11.2021.]

e) lai pārmaiņu process noritētu veiksmīgi, ar vadlīnijām vien ir par maz, jo tām ir tikai ieteikuma raksturs un tās katrs saprot citādi. Minimālajā variantā jāpārskata sadarbības grupu darba organizācija, savukārt darbības noteikumu būtiskākie jautājumi jāatrunā vispārsaistošos tiesību aktos (22%).

Tādējādi lielākā daļa (54%)[46] sadarbības grupu dalībnieku ir norādījuši, ka nepieciešama to tiesību aktu pilnveide, kas regulē sadarbības grupu darbu kontekstā ar ATR. Tomēr jāņem arī vērā, ka 22% aptaujāto norādīja: sadarbības grupu darba organizācijas forma ir pārskatāma, jo darba organizācija 42 lielos novados būs atšķirīga. Nepieciešamība sadalīt sadarbības grupu uzdevumus divu līmeņu (vai pat trīs līmeņu) sadarbības grupās vairākkārt arī izskanēja fokusa intervijās[47], tai skaitā tika norādīts, ka faktiski praksē sadarbības grupas virknē pašvaldību jau strādā divos līmeņos, kur sadarbības grupas ir izveidotas izglītības iestādēs (skola, pirmsskola), kas skata (ikdienas līmeņa) individuālus gadījumus un risina tos uz vietas izglītības iestādē, iesaistoties pedagogiem un izglītības iestādes speciālistiem (sociālajiem pedagogiem, psihologiem), kā arī vecākiem un bērniem. Vienlaikus tie uzdevumi, kurus paredz Ministru kabineta noteikumu 8.2, 8.3, 8.4. punkts, tiek īstenoti tā saucamajā "lielajā" sadarbības grupā. Tikai tajos gadījumos, ja izglītības iestāžu sadarbības grupas sastopas ar īpaši sarežģītu gadījumu, tas tiek virzīts izskatīšanai uz "lielo" pašvaldības sadarbības sanāksmi. Šādas pieejas īstenošana praksē var būt viens no iemesliem, kāpēc 50% respondentu[48] ir minējuši nosacīti mazu izskatīto individuālo gadījumu skaitu sadarbības grupās, jo līdz sadarbības grupām tie nenonāk un tiek izskatīti "mazajās" sadarbības grupās izglītības iestādēs.

Šobrīd spēkā esošie Ministru kabineta noteikumi, kas regulē starpinstitūciju sadarbību un pašvaldību sadarbības grupu darbu, ir izstrādāti, balstoties tās situācijas analīzi, kas šajā jomā pastāvēja pašvaldībās 2016. un 2017. gadā. Lai gan 2019. gadā tika veikts pētījums par sadarbības grupu darbu[49], tajā nevarēja prognozēt nedz COVID-19 pandēmijas faktoru, nedz to redzējumu, kāds šobrīd pastāv sadarbības grupu darba tālākajā attīstībā kontekstā ar ATR. Minētie divi faktori ir pietiekams pamats, lai pilnveidotu tiesisko regulējumu sadarbības grupu darbības efektivizēšanai tuvākajā nākotnē, tai skaitā:

a) paredzot divu līmeņu sadarbības grupas, kur pirmā līmeņa grupas sastāvi darbojas izglītības iestādēs ar primārās (tai skaitā agrīnās) prevencijas metodēm. Šo grupu sastāvā varētu būt skolas pedagogi, sociālie pedagogi,

---

[46] Autoru piezīme: 54% veido respondenti, kas snieguši atbildes c)+d)+e).

[47] Autoru piezīme: diskusiju grupas notika attālinātās (*Zoom*) saziņas platformā un tajās piedalījās kopumā 30 cilvēki no 6 pašvaldībām. Katra fokusa diskusija tika organizēta, vienlaikus uzklausot divas pašvaldības 2020. gada nogalē, proti, – Saldus un Jelgava 10. decembrī; Daugavpils un Ikšķile 11. decembrī; Cēsis un Valmiera 11. decembrī.

[48] Pielikums Nr.1 grafiks Nr.25.

[49] Pētījums par starpinstitūciju sadarbību bērnu tiesību aizsardzībā. Rīga, 2019. Pieejams: https://www.bti.gov.lv/lv/petijums-par-starpinstituciju-sadarbibu-bernu-tiesibu-aizsardziba [aplūkots 20.01.2021.]

psihologi, mediķi un citi speciālisti. Pirmā līmeņa grupas tiek ieviestas katrā izglītības iestādē. Pirmā līmeņa darba grupu uzdevums ir arī:

- sadarboties ar otrā līmeņa sadarbības grupām savas pašvaldības teritorijā,
- informēt savas izglītības iestādes bērnus un vecākus, kā arī speciālistus par aktuāliem bērnu tiesību aizsardzības jautājumiem,
- sniegt novada (otrā līmeņa) sadarbības grupai priekšlikumus prakses un normatīvo aktu pilnveidei un sadarbības uzlabošanai bērnu tiesību aizsardzības jomā;

b) otrā līmeņa sadarbības grupas darbojas katrā no 42 pašvaldībām un to uzdevums ir:

- sadarboties ar pirmā līmeņa sadarbības grupām (izglītības iestādēs) savas pašvaldības teritorijā,
- izskatīt tikai tos individuālos gadījumus, kas tiek atzīti par sarežģītiem un kurus virza izskatīšanai uz otrā līmeņa grupu kāda no pirmā līmeņa (izglītības iestāžu) sadarbības grupām; kā arī izskatīt tos individuālos gadījumus, kas attiecināmi uz bērniem līdz pirmsskolas izglītības vecumam vai bērniem, kuri neapmeklē izglītības iestādi,
- analizēt situāciju bērnu tiesību aizsardzības jomā un sniegt pašvaldībai priekšlikumus novada vai republikas pilsētas bērnu tiesību aizsardzības programmas izstrādei, tostarp par nepieciešamajiem pasākumiem institūciju sadarbības sistēmas pilnveidošanai un saskaņotai un koordinētai institūciju sadarbībai,
- sniegt Labklājības ministrijai priekšlikumus normatīvo aktu pilnveidei un sadarbības uzlabošanai bērnu tiesību aizsardzības jomā,
- informēt novada iedzīvotājus un speciālistus par aktuāliem bērnu tiesību aizsardzības jautājumiem,
- piesaistīt pakalpojumu sniedzējus un veicināt sadarbību ar novada nevalstiskajām organizācijām un pilsonisko sabiedrību.

Šāds modelis pēc ATR varētu veicināt sadarbību starp izglītības iestādēm un novadu pašvaldībām bērnu tiesību aizsardzībā, kā arī stimulēt 42 jauno novadu sadarbību ar nozares ministriju, kā arī veidot ciešāku saikni starp praktiķiem pašvaldībās un valsts pārvaldē.

Pielikums Nr.6

9. Metodiskā pieeja vadlīniju izstrādei un primārie rezultāti

Vadlīnijas ir nepieciešamas, lai nodrošinātu efektīvu starpinstitūciju sadarbību pašvaldībās bērnu tiesību aizsardzības jomā. Vadlīniju kvalitātes nodrošināšanas nolūkos šo vadlīniju izstrādātāji veica arī atsevišķus pētnieciskus uzdevumus, lai identificētu izmaiņas tiesību normu piemērošanas praksē, kas radušās COVID-19 pandēmijas rezultātā, un tās, kas varētu notikt administratīvi teritoriālās reformas (ATR) ietvaros nākotnē.

Vadlīnijas izstrādātas saskaņā ar 2019. gadā veikto izvērtējumu (pētījumu) par starpinstitūciju sadarbību bērnu tiesību aizsardzībā un Ministru kabineta 2017. gada 12. septembra noteikumu Nr.545 "Noteikumi par institūciju sadarbību bērnu tiesību aizsardzībā" ieviešanas praksi, starpinstitūciju sadarbības grupu darbības efektivitāti dažādās pašvaldībās, tostarp mijiedarbībā ar valsts institūcijām un nevalstiskajām organizācijām. 2019. gadā veiktais pētījums "Starpinstitūciju sadarbība bērnu tiesību aizsardzībā" pieejams Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas tīmekļvietnē.[50] Iepazīšanās ar pētījumu varētu sekmēt šo vadlīniju praktisko piemērošanu un labāku starptautiskās prakses un tiesiskā regulējuma izpratni.

Autori, izstrādājot šīs vadlīnijas, ir balstījušies uz plašu tiesību piemērošanas prakses izpēti (speciālistu aptauja un fokusa diskusiju grupas), kā arī analizējuši tiesisko regulējumu, tai skaitā pašvaldībās.

Diskusiju fokusa grupas

Pamatojoties uz anketēšanas rezultātiem, vadlīniju izstrādei organizētas trīs fokusa diskusiju grupas (iekļaujot tajās 6 pašvaldību – Jelgavas, Saldus, Daugavpils, Ikšķiles, Valmieras un Cēsu – pārstāvjus), lai padziļināti izzinātu COVID-19 un tā rezultātā ieviestās ārkārtas situācijas un ierobežojumu ietekmi uz starpinstitūciju sadarbību pašvaldībās, kā arī diskutētu ar speciālistiem un sīkāk izzinātu aptaujā identificētos aktuālos jautājumus.

Diskusiju grupas notika attālinātās (*Zoom*) saziņas platformā, un tajās piedalījās kopumā 30 cilvēki no 6 pašvaldībām. Katra fokusa diskusija tika organizēta, vienlaikus uzklausot divas pašvaldības, proti, – Saldū un Jelgavā diskusija notika 2020. gada 10. decembrī; Daugavpilī un Ikšķilē – 11. decembrī, savukārt Cēsīs un Valmierā 11. decembrī.

Katrā no trijām fokusa diskusijām tika meklētas atbildes uz **trīs jautājumiem**:

---

[50] Kronberga I., Sīle S., Litvins G., Zavackis A. Starpinstitūciju sadarbība bērnu tiesību aizsardzībā. Latvijas tiesnešu mācību centrs. Rīga, 2019. Pieejams: https://www.bti.gov.lv/sites/bti/files/media_file/petij_dec.2019.pdf [aplūkots 26.12.2020.]

a) starpinstitūciju sadarbības grupu darbība attiecīgajās pašvaldībās 2020. gada laikā, sevišķi fokusējoties uz tehniskajām un organizatoriskajām izmaiņām, ko radījis attālinātā darba režīms COVID-19 pandēmijas ierobežojumu dēļ;
b) pašvaldībās gaidāmās institucionālās izmaiņas kontekstā ar Administratīvi teritoriālo reformu un starpinstitūciju sadarbības grupu darba organizācija ATR laikā un pēc tās;
c) aktualitātes pašvaldību darbā bērnu tiesību aizsardzībā, starpinstitūciju sadarbībā un ar šīm jomām saistītajos jautājumos.

Diskusiju laikā fokusa grupās **tika gūtas būtiskas atziņas**.

- Aptaujātajās pašvaldībās kopumā starpinstitūciju sadarbība COVID-19 pandēmijas dēļ būtiski nav traucēta, bet ir mainījušās sadarbības formas. Proti, savstarpējā saziņā starp grupu dalībniekiem tiek lietotas attālinātās rakstveida formas (e-pasts un citas) vai arī saziņa notiek un sanāksmes tiek organizētas, izmantojot attālinātās saziņas platformas. Atsevišķās pašvaldībās sadarbības grupas darbs uz pandēmijas laiku ir bijis pārtraukts.
- Daudzās pašvaldībās speciālistiem nav skaidrības, kādā veidā starpinstitūciju darbs tiks organizēts pēc ATR. Vēl jo vairāk, kādas metodes lietot darbā, ja pandēmija drīzumā nemazināsies un tā būs papildu faktors jau plānotajām pārmaiņām ATR kontekstā. Vairāki speciālisti norādīja: pašvaldības vadība ar speciālistiem nekonsultējas, plānojot darba organizāciju nākotnē, bet dažu pašvaldību speciālisti uzsvēra, ka viņiem nekas nav zināms par to, ka pašvaldības vadība šobrīd vispār kaut ko plānotu nākotnē. Tajās pašvaldībās, kur tika fiksēta šāda situācija, sadarbības grupu speciālisti jutās nesadzirdēti un nenovērtēti. No speciālistu vidus tika pausts: “Kā mums teiks, tā strādāsim”; “Es nezinu, vai pēc dažiem mēnešiem es vispār te strādāšu”; “Nav vērts jautāt, jo viss tiek nolemts augšā” un citi. Būtiski atšķirīga situācija tika fiksēta tajās pašvaldībās, kur bērnu tiesību aizsardzības jomā strādājošie speciālisti tiek uzklausīti un informēti par notiekošo, kā arī iesaistīti pārmaiņu procesā. Lai gan tikko minētie ir tikai sākotnējie apsvērumi, būtisks secinājums – pašvaldību administratīvajai un politiskajai vadībai jāveltī pūles, lai nodrošinātu **kvalitatīvu pārmaiņu vadību**, kur visiem pašvaldības speciālistiem būtu skaidra un saprotama viņu loma, kopīgie mērķi un uzdevumi. No kvalitatīvas un profesionālas pārmaiņu vadības būs atkarīga pašvaldībām noteikto funkciju izpildes nepārtrauktība ar ATR saistīto pārmaiņu procesā. Vienlaikus tas varētu pozitīvi ietekmēt pašvaldību pakalpojumu nepārtrauktību un kvalitāti iedzīvotājiem.
- Visās pašvaldībās, kas piedalījās fokusa grupu diskusijās, faktiski šobrīd pastāv ļoti līdzīgas aktualitātes. Tas nozīmē, ka starpinstitūciju sadarbība bērnu tiesību aizsardzībā lielāko tiesu ir vērsta uz šādām problēmu jomām: COVID-19

pandēmijas izraisītās sociālās sekas bērniem un ģimenēm (pašvaldības organizē atbalstu bērniem, kuri palikuši bez vecāku gādības tādēļ, ka kāds no vecākiem vai abi ir saslimuši ar COVID; bērniem jāatrodas pašizolācijā un jāturpina sekot mācību procesam skolās u.c.); bērnu iesaiste attālinātās izglītības procesā (tai skaitā tehniskais nodrošinājums; panākt, ka bērni pieslēdzas attālināto mācību procesam un apgūst pašorganizācijas prasmes mācību darbam un citas).

Metodiskā pieeja vadlīniju izstrādei

Vadlīnijas izstrādātas atbilstoši iegūtajai informācijai elektroniskajā aptaujā un fokusa diskusiju grupās, pamatojoties uz šādām metodēm:

Pirmais posms (aptaujas izstrāde, veikšana un analīze; fokusa diskusiju grupu organizācija, vadība un rezultātu apkopošana).

Otrajā posmā iekļauti vairāki apakšposmi.

a) Attīstāmās (labās) prakses identificēšana un apraksti. Šobrīd labās prakses piemēri starpinstitūciju sadarbībā ir konstatēti visos novados, kuri tika iekļauti fokusa diskusiju grupās. Labās jeb attīstāmās prakses piemēri ir identificēti vairākās pašvaldībās vienlaikus.
b) Starptautisko rekomendāciju un Latvijas tiesiskā regulējuma apskats tiek veikts kontekstā ar jau iepriekšējā pētījumā (2019. gadā) secināto, kā arī tādēļ, lai pamatotu Latvijā identificētās labās prakses piemērus un identificētās attīstāmās prakses citās valstīs.
c) Pamatojoties uz aptaujas rezultātiem, konstatēts, ka vienveidīgas tiesību normu piemērošanas prakses ieviešanai starpinstitūciju sadarbībai bērnu tiesību aizsardzības jomā ir nepieciešams fokusēties uz pašvaldību starpinstitūciju sadarbības grupu **standarta nolikumu** izstrādi. Proti, tika konstatēts, ka tajās pašvaldībās, kur jau ir izstrādāti kvalitatīvi sadarbības grupu nolikumi, darba organizācijas un prakses jomās ir būtiski mazāk problēmu.
d) Priekšlikumu izstrāde nepieciešamajām sistēmiskajām izmaiņām kontekstā ar COVID-19 ierobežojumiem un ATR veikta fokusa diskusiju laikā ar pašvaldību speciālistiem, un konstatētās jomas, kurās nepieciešami uzlabojumi, ir atrunātas šajās vadlīnijās.

Pielikums Nr.7.

10. Izmantotās literatūras saraksts

Grāmatas / periodika

1. Atkinson, M., Doherty, P. and Kinder, K. Multi-agency working: models, challenges and key factors for success', Journal of Early Childhood Research, Vol. 3, Issue 1, 2007, pages 7–17.
2. Health Service Executive (2007b) Review of Adequacy of Services for Children and Families 2012, Dublin: HSE.

Latvijas normatīvie akti

3. Bērna tiesību aizsardzības likums. Pieņemts 1998. gada 19. jūnijā. 5. pants un 5.1. pants. Pieejams: https://likumi.lv/ta/id/49096-bernu-tiesibu-aizsardzibas-likums [aplūkots 15.12.2020].
4. Par pašvaldībām. Pieņemts 1994. gada 19. maijā. Pieejams: https://likumi.lv/ta/id/57255-par-pasvaldibam [aplūkots 12.12.2020].
5. 2017. gada 12. septembra Ministru kabineta noteikumi Nr. 545. Noteikumi par institūciju sadarbību bērnu tiesību aizsardzībā. Pieejams: https://likumi.lv/ta/id/293496-noteikumi-par-instituciju-sadarbibu-bernu-tiesibu-aizsardziba [aplūkots 12.01.2021].
6. Ministru kabineta noteikumu projekta „Institūciju sadarbības bērnu tiesību aizsardzībā noteikumi" sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija). Pieejams: http://tap.mk.gov.lv/doc/2017_09/LMAnot_150817_sadarb_bta.1821.docx [aplūkots 12.12.2020].
7. Bērnu lietu sadarbības padomes nolikums. Apstiprināts ar Labklājības ministrijas 2020. gada 28. aprīļa rīkojumu Nr. 41., 2.punkts. Pieejams: https://www.lm.gov.lv/sites/lm/files/data_content/padomes_nolikums_0520203.pdf [aplūkots 07.12.2020].
8. Rundāles novada domes Starpinstitūciju sadarbības grupas bērnu tiesību aizsardzības jomā nolikums. Pieejams: http://www.rundale.lv/uploads/filedir/Rundales_novada_starpprof_sadarb_komand_nolikums_2019_1.pdf [aplūkots 12.12.2020].

Eiropas Savienības un starptautiskie normatīvie akti

9. Eiropas Savienības pamattiesību harta (2016/C 202/02). Eiropas Savienības oficiālais vēstnesis, 07.06.2016. Pieejams: https://eur-lex.europa.eu/legal-

content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:12016P/TXT&from=ES [aplūkots 12.01.2021].

10. Bērna tiesību konvencija. Apvienoto Nāciju organizācija. Pieņemta un pieejama parakstīšanas, ratificēšanas un pievienošanās procedūrai ar Ģenerālās asamblejas 1989. gada 20. novembra Rezolūciju 44/25. Pieejams: https://likumi.lv/ta/lv/starptautiskie-ligumi/id/1150 [aplūkots 21.12.2020].
11. Guidelines of the Committee of Ministers of the Council of Europe on child-friendly justice. Brussels: Council of Europe Publishing, 2011, page 66. Pieejams: https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016804b2cf3 [skatīts 30.09.2019].

Avoti internetā

12. "Ar ko nodarbojas Konsultatīvā nodaļa un kādos gadījumos tā var palīdzēt?" Pieejams: www.facebook.com/VBTAInspekcija/videos/1046562595724496 [aplūkots 08.01.2021].
13. "Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas Konsultatīvā nodaļa". Pieejams: https://www.bti.gov.lv/lv/pieteiksanas [aplūkots 08.01.2021].
14. Bērnu lietu sadarbības padomes materiāli: https://www.lm.gov.lv/lv/bernu-lietu-sadabibas-padome [aplūkots 05.01.2021].
15. Eiropas Padomes stratēģija bērnu tiesību jomā (2016.–2021. gads). Bērnu cilvēktiesības. Pieejams: http://adm.lm.gov.lv/upload/berns_gimene/bernu_tiesibas/akti/strategy_for_the_rights_of_the_child_2016.pdf [aplūkots 15.01.2021].
16. Gorbunova V. Pašvaldību izaicinājumi bērnu tiesību aizsardzības jomā. Rīga, 2020. Pieejams: https://www.lps.lv/uploads/docs_module/2020_01_29_2_prezentaija_LPS%20(002).pdf [aplūkots 22.01.2021].
17. Kas ir Krīzes komanda? Pieejams: http://www.bti.gov.lv/lat/krizes_komanda/kas_ir_krizes_komanda/ [aplūkots 12.09.2019].
18. Konsultatīvā nodaļa. Pieejams: http://www.bti.gov.lv/lat/esf_projekts_/par_konsultativo_nodalu/ [aplūkots 23.10.2019].
19. Kronberga I., Sīle S., Litvins G., Zavackis A. Starpinstitūciju sadarbība bērnu tiesību aizsardzībā. Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcija sadarbībā ar Latvijas Tiesnešu mācību centru. Rīga, 2019. 7.-18.lpp. Pieejams: https://www.bti.gov.lv/lv/media/9/download [aplūkots 12.12.2020].
20. Krustpils novada pašvaldības Bērnu tiesību aizsardzības programma 2019.-2023. gadam. Pieejams:

https://www.krustpils.lv/files/Bernu_tiesibu_aizsrdzibas_programma.pdf [aplūkots 12.12.2020].

21. Pašvaldībām atšķirīgas sekmes institūciju sadarbībā bērnu tiesību aizsardzībai. Pieejams: https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/pasvaldibam-atskirigas-sekmes-instituciju-sadarbiba-bernu-tiesibu-aizsardzibai.a339972/ [aplūkots 11.12.2020]
22. Sīle S. Kā atbalstīt mazākos? Rīga, PROVIDUS, 2015. Pieejams: http://providus.lv/article/antisocialas-uzvedibas-agrinas-prevencijas-metodes-darbam-ar-pirmsskolas-un-sakumskolas-vecuma-berniem-un-vinu-vecakiem [aplūkots 17.12.2020].
23. Talsu novada pašvaldības bērnu tiesību aizsardzības programma 2018-2023. Pieejams: http://www.talsi.server2.alt.lv/uploads/filedir/Bernu%20tiesibu%20aizsardz/04_2_bernu_tiesibu_aizsardzibas_programma.pdf [aplūkots 12.12.2020].
24. Vadlīnijas bērnu tiesību aizsardzībā. Rīga, 2019. Pieejams: https://www.bti.gov.lv/lv/media/441/download [aplūkots 22.01.2021].

25. Barnes J., Melhuish E. at al. Inter-agency coordination of services for children and families, 2017. Pieejams: http://ejuz.lv/58xc [aplūkots 12.09.2019].
26. Mapping child protection systems in the EU. Pieejams: https://fra.europa.eu/en/project/2014/mapping-child-protection-systems-eu/publications [aplūkots 20.01.2021].
27. The Council of Europe starts the preparation for its next Strategy for the Rights of the Child (2022-2027). Pieejams: https://www.coe.int/en/web/children/-/on-your-marks-set-go-the-council-of-europe-starts-the-preparation-for-its-next-strategy-for-the-rights-of-the-child-2022-2027- [aplūkots 12.01.2021].

Pielikums Nr.8

APSTIPRINĀTS
ar _____novada domes
20_____.gada __._____ sēdes lēmumu

Starpinstitūciju sadarbības grupas bērnu un jauniešu atbalstam nolikums

Izdots saskaņā ar _____

I. Vispārīgie jautājumi

1. _____ novada Starpinstitūciju sadarbības grupa bērnu un jauniešu atbalstam (turpmāk - SSG) ir _____ novada domes (turpmāk tekstā – Dome) izveidota kā valsts pārvaldes un pašvaldības institūciju sadarbības platforma, lai īstenotu un risinātu bērnu tiesību aizsardzības nodrošināšanas jautājumus _____ novada pašvaldības administratīvajā teritorijā.

2. Nolikums nosaka SSG izveidošanas kārtību, darbības teritoriju, struktūru, darba organizāciju, uzdevumus, tiesības un atbildību.

3. SSG skaitlisko sastāvu nosaka Dome uz savas darbības pilnvaru laiku.

4. SSG darbu koordinē un vada SSG priekšsēdētājs, kuru ievēl Dome. SSG priekšsēdētāja vietnieku ievēl Dome.

5. SSG sēdes sekretāra pienākumus pilda un SSG sēdes protokolē _____ novada pašvaldības _____norīkots darbinieks.

6. SSG savu darbību plāno un veic patstāvīgi.

7. SSG locekļi pienākumus veic darba laikā bez papildus samaksas.

8. SSG darbība tiek finansēta no _____ novada pašvaldības budžeta līdzekļiem un pēc _____ novada domes pilnvaru termiņa beigām SSG turpina darbu līdz jaunas SSG izveidošanai un SSG sastāva apstiprināšanai (*no šī finansējuma sedz materiāli tehnisko nodrošinājumu, kā arī profesionālās pilnveides pasākumus*).

9. SSG darbojas saskaņā ar šo nolikumu un savā darbībā ievēro un pilda Latvijas Republikas Satversmi, LR likumu „Par pašvaldībām”, „Bērnu tiesību aizsardzības likumu”, Ministru kabineta noteikumus, LR Labklājības ministrijas Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas metodiskos ieteikumus citus valstī spēkā esošus tiesību aktus,

kā arī _____ novada pašvaldības nolikumu, saistošos noteikumus un citus Domes lēmumus.

10. SSG lēmumu raksturs var būt rekomendējošs vai saistošs izpildei, ņemot vērā SSG pilnvaru robežas, kas noteiktas ar šo Nolikumu.

11. SSG darbību pārrauga Domes _____ komiteja.

12. Sarakstē ar valsts un pašvaldību institūcijām, fiziskām un juridiskām personām SSG izmanto _____ novada pašvaldības veidlapu.

13. Lēmuma atvasinājumiem SSG izmanto Domes veidlapu ar norādi "Starpinstitūciju sadarbības grupa bērnu un jauniešu atbalstam" un Domes _____ zīmogu ar _____ novada ģerboņa attēlu.

II. SSG struktūra, sastāvs un vadība

14. SSG struktūra:

14.1. SSG locekļi ar balsstiesībām:

14.1.1. SSG priekšsēdētājs;

14.1.2. SSG priekšsēdētāja vietnieks;

14.1.3. ievēlētie SSG locekļi.

14.2. SSG pieaicinātie speciālisti bez balsstiesībām:

14.2.1. sekretārs;

14.2.2. valsts un pašvaldību institūciju un citi speciālisti.

15. SSG priekšsēdētājs:

15.1. vada individuālā gadījuma procesu;

15.2. informē SSG iesaistītās institūcijas par sadarbības uzsākšanu ar ģimeni un bērnu (jaunieti), sniedzot situācijas īsu aprakstu, un informē par SSG iesniegtajiem dokumentiem;

15.3. izvērtē bērna un ģimenes situāciju un piesaista nepieciešamos speciālistus no organizācijām, nosūtot rakstisku (elektronisku) pieprasījumu tām, deleģēt pārstāvi dalībai SSG;

15.4. organizē, vada un atbild par SSG darbu, nodrošina nepieciešamo dokumentāciju, paraksta sēžu protokolus;

15.5. informē institūcijas par būtiskām izmaiņām individuālā gadījuma risināšanas gaitā;

15.6. lēmumus, kas būtiski var ietekmēt bērna un ģimenes sociālo situāciju, pieņem kopā ar SSG speciālistiem. Pieņemto lēmumu atspoguļo SSG sēdes protokolā;

15.7. plāno un sagatavo SSG sēdes darba kārtību un sēdes norises vietu, lai

mērķtiecīgāk risinātu bērna un ģimenes gadījumu, informējot par paredzēto tikšanos SSG locekļus vismaz nedēļu iepriekš. Ja nepieciešama ātra rīcība un vairāku institūciju sadarbība, tad SSG sēdi sasauc nekavējoties;

15.8. izstrādā pasākumus SSG locekļu kvalifikācijas celšanai un mācību kursu apmeklēšanai, kā arī plāno pieredzes apmaiņas braucienus;

15.9.pārstāv SSG attiecībās ar _____pašvaldības struktūrvienībām un to amatpersonām, kā arī ar valsts pārvaldes iestādēm, citām pašvaldībām un to iestādēm, vai nevalstiskajām organizācijām;

15.10. pēc Domes pieprasījuma, bet ne retāk kā reizi gadā, sniedz statistikas atskaiti par SSG darbu;

15.11. Mainoties SSG priekšsēdētājam, nodod visu SSG administrēšanas laikā izveidoto dokumentāciju nākamajam SSG vadītājam.

16. SSG priekšsēdētāja vietnieks pilda SSG priekšsēdētāja pienākumus SSG priekšsēdētāja prombūtnes laikā vai viņa uzdevumā.

17. SSG sekretārs (sekretāre):

17.1. pilda SSG priekšsēdētāja noteiktos pienākumus un uzdevumus;

17.2. organizatoriski un tehniski sagatavo SSG sēdes;

17.3. pēc SSG priekšsēdētāja norādījuma sasauc sēdes;

17.4. noformē SSG pieņemtos lēmumus atbilstoši 2018. gada 4. septembra Ministru kabineta noteikumiem Nr. 558 “Dokumentu izstrādāšanas un noformēšanas kārtība”.

17.5. protokolē SSG sēdes un paraksta sēžu protokolus;

17.6. sagatavo un nosūta ieinteresētajām personām un institūcijām informāciju, nepieciešamības gadījumā sagatavo un nosūta SSG pieņemtā lēmuma izrakstus vai citus dokumentus.

17.7. uzglabā SSG sēžu protokolu oriģinālus, organizē SSG dokumentu glabāšanu un nodošanu Domes arhīvā.

18. SSG locekļi:

18.1. pilda SSG priekšsēdētāja uzliktos pienākumus un norādījumus;

18.2. piedalās SSG sēdēs un lēmumu pieņemšanā;

18.3. iesniedz priekšlikumus SSG darba uzlabošanai un pilnveidošanai;

18.4. SSG priekšsēdētāja uzdevumā ziņo SSG sēdē par izskatāmo jautājumu.

19. Ja SSG priekšsēdētājs nepilda _____ novada pašvaldības nolikuma vai Domes lēmumos vai Domes noteiktajos normatīvajos aktos paredzētos pienākumus, Dome var atbrīvot SSG priekšsēdētāju no viņa pienākumu pildīšanas. Šādu lēmumu pieņem Dome ar klātesošo deputātu balsu vairākumu.

20. SSG priekšsēdētāja atbrīvošanu no pienākumu pildīšanas var ierosināt:

20.1. Domes priekšsēdētājs;

20.2. ne mazāk kā 3 Domes deputāti;

20.3. Domes izpilddirektors;

20.4. attiecīgās komitejas priekšsēdētājs, kuras pārraudzībā SSG darbojas.

21. SSG priekšsēdētājs un tā vietnieks var atkāpties no pienākumu pildīšanas, rakstveidā par to paziņojot Domes priekšsēdētājam un Domei pieņemot attiecīgu lēmumu.

22. SSG loceklis var atkāpties no pienākumu pildīšanas, par to paziņojot SSG priekšsēdētājam. Šādā gadījumā SSG priekšsēdētājs organizē jauna SSG locekļa piesaisti darbam no tās institūcijas, kuru pārstāvējis iepriekšējais SSG loceklis.

23. Ja saņemts iesniegums no institūcijas, kura tikusi iesaistīta darbam SSG, ar vēlmi izbeigt darbu, tad par šādu jautājumu lēmumu pieņem Dome.

24. Ja SSG loceklis bez attaisnojoša iemesla nav apmeklējis trīs sēdes pēc kārtas vai sistemātiski nepilda SSG locekļa pienākumus, tad SSG priekšsēdētājs ir tiesīgs rosināt institūcijai, kuru SSG loceklis pārstāv, šo SSG locekli izslēgt no SSG sastāva un tā vietā ieteikt citu.

III. Darbības mērķi un uzdevumi

25. Mazināt sociālo atstumtību pašvaldībā un analizēt stāvokli šajā jomā, kā arī sniegt priekšlikumus bērnu tiesību aizsardzības pilnveidošanai pašvaldībā.

26. Sniegt priekšlikumus sociālās atstumtības mazināšanai un bērnu tiesību aizsardzības programmu izstrādei un īstenošanai pašvaldības administratīvajā teritorijā.

27. Koordinēt starpinstitucionālo sadarbību sociālās atstumtības mazināšanā pašvaldības administratīvajā teritorijā.

28. Analizēt individuālos gadījumus bērnu un ģimeņu lietās sociālās atstumtības mazināšanā pašvaldības administratīvajā teritorijā, pieņemot vienotu rīcības plānu mērķa sasniegšanai, tai skaitā:

28.1. izskatīt skolu vadību ziņojumus par skolēnu nesekmību, neattaisnotiem kavējumiem un uzvedības pārkāpumiem;

28.2. analizēt skolēnu rotāciju skolās – skolas maiņas cēloņus, saskatīt likumsakarības un tendences;

28.3. izskatīt SSG adresētos iestāžu iesniegumus par bērnu tiesību pārkāpumiem un nepieciešamību vairākām institūcijām iesaistīties problēmas risināšanā. Tai skaitā, izskatīt izglītības un citu iestāžu starp-profesionāļu sadarbības grupas (SSG apakšgrupas) bērnu un jauniešu atbalstam iesniegtos gadījumus;

28.4. noskaidrot ģimenes, kurās bērni neapmeklē izglītības iestādi, veikt pasākumus, lai to novērstu;

28.5. izstrādāt individuālās Uzvedības sociālās korekcijas un sociālās palīdzības programmas;

28.6. iesaistīties citu, paši sarežģītu gadījumu risināšanā.

29. Veicināt sociālās atstumtības riskam pakļauto un citu ģimeņu izpratni par bērnu uzvedības problēmām un aktīvi iesaistīt to risināšanā.

30. Iesaistīt sabiedrību un koordinēt sabiedrisko organizāciju darbību bērnu tiesību aizsardzības jomā un sociālās atstumtības problēmu mazināšanā vai novēršanā.

31. Sagatavot un sniegt informāciju pēc Domes un citu valsts vai tiesībsargājošo institūciju pieprasījuma, kā arī sniegt atbalstu Domes ikgadējā publiskā pārskata sagatavošanā.

32. Sadarboties ar Domes komisijām, Domes izveidotajām institūcijām un valsts pārvaldes institūcijām, kā arī biedrībām un sabiedriskām organizācijām. Iesaistīt nevalstiskās organizācijas bērnu tiesību aizsardzības pasākumos novadā vai pilsētā.

33. Jautājuma izlemšanai pēc būtības un apstākļu noskaidrošanai, SSG pēc savas iniciatīvas vai SSG priekšsēdētāja uzdevumā, vai pēc iesnieguma iesniedzēja lūguma, veic pārrunas un citas darbības situācijas izzināšanai?

IV SSG tiesības un pienākumi

34. Konsultēt un sniegt atbalstu pašvaldības speciālistiem bērnu tiesību aizsardzības jomā.

35. Pieprasīt un bez maksas saņemt SSG uzdevumu izpildei nepieciešamo informāciju no valsts, pašvaldību iestādēm un nevalstiskajām organizācijām tiesību aktos noteiktajos gadījumos.

36. Slēgt sadarbības līgumus ar valsts un pašvaldības institūcijām par starpinstitucionālo sadarbību, informācijas apmaiņu un citiem SSG darbības jautājumiem.

37. Iesniegt priekšlikumus un ierosinājumus pašvaldības un valsts institūcijām bērnu tiesību aizsardzības principu īstenošanā un sociālās atstumtības mazināšanai.

38. Savas kompetences ietvaros iesniegt ierosinājumus un priekšlikumus Domes normatīvo aktu papildināšanai vai pilnveidošanai.

39. Iesniegt valsts atbildīgajām institūcijām priekšlikumus grozījumu veikšanai normatīvajos aktos.

40. Tiesības ziņot policijai likuma “Par policiju” 3. panta pirmajā daļā noteiktajos gadījumos.

41. Tiesības aicināt uz SSG iesaistītos vecākus ar bērniem.

42. SSG ir tiesības rīkot izbraukuma sēdes.

43. SSG savā darbībā ievēro Bērnu tiesību aizsardzības likuma 71. panta nosacījumus.

44. SSG sastāvā esošo institūciju speciālistiem ir pienākums apgūt Ministru kabineta 2014. gada 1. aprīļa noteikumos Nr.173 „ Noteikumi par kārtību, kādā apgūst speciālās zināšanas bērnu tiesību aizsardzības jomā, šo zināšanu saturu un apjomu” noteiktās zināšanas.

V. SSG atbildība

45. SSG atbild par:

45.1. šajā nolikumā noteikto pienākumu un uzdevumu savlaicīgu un kvalitatīvu izpildi un tiesiskuma ievērošanu;

45.2. SSG kompetencē esošu jautājumu risināšanu saskaņā ar bērnu tiesībām un bērnu labākajās interesēs;

45.3. kaitējumu pašvaldības tēlam publiskā telpā, ja tāds radīts SSG nekompetentu lēmumu, darbības vai bezdarbības dēļ;

45.4. personas datu neizpaušanu, kā arī informāciju par personu un notikumu, konfidencialitātes saglabāšanu, vai tādas privātas informācijas saglabāšanu, kura iegūta, pildot darba pienākumus SSG.

VI SSG darba organizācija

46. SSG priekšsēdētājs nodrošina šī nolikuma noteikumu un prasību ievērošanu SSG darbībā.

47. Lēmumu par SSG sasaukšanu pieņem SSG priekšsēdētājs pēc savas iniciatīvas vai SSG locekļu ierosinājuma, bet ne retāk kā 1 reizi mēnesī, bet ārkārtas gadījumos nekavējoties.

48. SSG sēde ir lemttiesīga, ja tajā piedalās ne mazāk kā puse no SSG balsstiesīgo locekļu skaita.

49. SSG darbība balstās uz starpinstitūciju komandas darba principiem bērnu tiesību aizsardzībā.[51]

50. SSG sēdē lēmumus pieņem atklāti balsojot, paceļot roku (arī attālinātā darba un sanāksmju platformās). SSG sēdē balsojumā piedalās tikai SSG locekļi. Uz SSG sēdi uzaicinātās personas nav tiesīgas piedalīties balsošanā.

51. Par izskatāmo jautājumu SSG pieņem lēmumu, ar klāt esošo SSG locekļu balsu vairākumu. Ja balsis sadalās līdzīgi, balsojuma rezultātu izšķir SSG priekšsēdētāja balss. Katram SSG loceklim ir tiesības izteikt savus iebildumus par konkrēto jautājumu, kā arī lūgt, lai viņa atsevišķās domas tiek ietvertas sēdes protokolā.

52. SSG uz sēdi var uzaicināt izskatāmā jautājuma iesniedzēju, kā arī citas personas, ja uzskata, ka nepieciešama papildus informācija un paskaidrojumi, par to izdarāms ieraksts SSG sēdes protokolā. Citus iesniegumus izskata bez iesniedzēja klātbūtnes.

53. SSG sēdē par izskatāmo jautājumu ziņo SSG priekšsēdētājs vai viņa uzdevumā pilnvarots darbinieks, vai izskatāmā jautājuma iesniedzējs.

---

[51] Ar starpinstitūciju sadarbības principiem un to piemērošanu praksē var iepazīties Eiropas Padomes Ministru Komitejas Vadlīnijās par bērniem draudzīgu justīciju un skaidrojošais memorands (angļu val.- *Guidelines of the Committee of Ministers of the Council of Europe on child-friendly justice, adopted by the Committee of Ministers of the Council of Europe on 17 November 2010 and explanatory memorandum*). Pieejams: https://rm.coe.int/16804b2cf3 [aplūkots 12.12.2020]

54. Vadot sēdi, SSG priekšsēdētājs seko, lai sēdes laikā tiktu ievērota kārtība un cieņpilna attieksme. Uzaicinātā personas drīkst runāt tad, kad vārdu devis SSG priekšsēdētājs. Ja personas, kuras piedalās sēdē, neievēro sēdes norises kārtību, SSG priekšsēdētājam ir tiesības minēto personu izraidīt no sēdes.

55. SSG sēdes tiek protokolētas atbilstoši lietvedības noteikumiem un protokola oriģināli pastāvīgi glabājas pie SSG sekretāra.

56. Darba kārtībā iepriekš neparedzētus jautājumus SSG izskata sēdē, pieņemot lēmumu vai nosakot citu jautājuma risinājuma veidu.

57. Ja uz SSG sēdi neierodas locekļu vairākums, SSG priekšsēdētājs sasauc atkārtotu sēdi, bet ne ātrāk kā pēc trim, un ne vēlāk kā pēc septiņām dienām. Ja uz atkārtotu SSG sēdi neierodas locekļu vairākums, SSG priekšsēdētājs par to ziņo attiecīgās Domes komitejas priekšsēdētājam, kura pārrauga SSG darbību.

58. Ja trīs reizes pēc kārtas nevar notikt SSG sēdes tās locekļu neierašanās dēļ, pēc SSG priekšsēdētāja vai attiecīgās Domes komitejas priekšsēdētāja, kurš pārrauga SSG darbību, ierosinājuma, Dome lemj par SSG locekļu maiņu vai arī izmaiņām SSG darba organizācijā.

VII. Noslēguma jautājumi

59. Atsauces uz pašvaldības tiesību aktiem, kuri tiek grozīti, stājoties spēkā šim nolikumam, vai arī zaudē spēku. Citas atsauces.

Paraksts, vārds, uzvārds – pašvaldības vadītājs.

Pielikums Nr.9

Novada _____ starp-profesionāļu sadarbības grupas bērnu un jauniešu atbalstam darbības kārtība

(izglītības vai citas pašvaldības iestādes nosaukums)

1. Mērķis

1.1. Starp-profesionāļu sadarbības grupa bērnu un jauniešu atbalstam (turpmāk tekstā - Grupa) ir dažādu disciplīnu profesionāļu grupa, kurai ir kopējs mērķis – kvalitatīva pakalpojuma, palīdzības sniegšanā ģimenei, bērnam un pēc iespējas labāks problēmsituācijas, piemēram - aprūpes trūkums, bērna devianta uzvedība, vardarbība, krīzes situācijas ģimenē, problēmas izglītības apguvē un citi) risinājums bērna interesēs;

1.2. Grupa darbojas, ievērojot Bērnu tiesību aizsardzības likumā noteikto principu, kas paredz, ka bērna tiesību aizsardzība īstenojama, sadarbojoties ar ģimeni, valsts un pašvaldību institūcijām, sabiedriskajām organizācijām un citām fiziskajām un juridiskajām personām, un citus tiesību aktus bērnu tiesību aizsardzībā un "Kārtību par sadarbību bērnu problēmu risināšanā _____ novadā". (Pielikums Nr.1.)

1.3. Grupa sadarbojas ar _____ novada Starpinstitūciju sadarbības grupu bērnu un jauniešu atbalstam (turpmāk – SSG) kā SSG apakšgrupa attiecīgajā izglītības (vai citā_____) iestādē, pamatojoties uz 20__.gada __._____ Starpinstitūciju sadarbības grupas bērnu un jauniešu atbalstam _____ novadā, nolikuma 28.3.punktu.

2. Grupas sastāvs

2.1. Grupas sastāvā var iekļaut šādus dalībniekus:

2.1.1. Pašvaldības iestādes - sociālais darbinieks, rehabilitētājs, psihologs;

2.1.2. Pašvaldības izglītības iestāžu administrācijas pārstāvis, sociālais pedagogs, klases audzinātājs;

2.1.3. Bāriņtiesas pārstāvis;

2.1.4. Izglītības pārvaldes pārstāvis;

2.1.5. Pašvaldības policijas pārstāvis;

2.1.6. Jaunatnes lietu speciālists vai cits speciālists darbam ar jaunatni;

2.1.7. Bērna ģimenes ārsts;

2.1.8. Valsts policijas kārtības policijas nodaļas pārstāvis;

2.1.9. Valsts probācijas dienesta pārstāvis;

2.1.10. cits uzaicinātais pārstāvis.

3. Grupas darba organizācija

3.1.Tiesības sasaukt Grupas sanāksmi ir jebkuram no 2.1. punktā minētajiem pārstāvjiem (turpmāk tekstā - Gadījuma vadītājs). Sasaucot Grupas sanāksmi, pēc nepieciešamības var tikt pieaicināti speciālisti, vecāki, bērni un citi ar gadījumu saistītie dalībnieki, piemēram, klases audzinātājs, pedagogs, psihologs, ārstniecības persona, atbalsta ģimene vai uzticības persona, kā arī citas personas;

3.2. Gadījuma vadītājs, sasaucot Grupas sanāksmi, nosaka nepieciešamo Grupas sastāvu konkrētā gadījuma risināšanai;

3.3. Gadījuma vadītājs uzrauga un kontrolē gadījuma izpildes gaitu;

3.4. Ja Grupa, izskatot konkrēto gadījumu, secina, ka to nevar atrisināt vienas institūcijas vai Grupas ietvaros, Grupa pieņem lēmumu par vēršanos SSG;

3.5. Grupa ievēro Bērnu tiesību aizsardzības likumā noteikto pienākumu ziņot policijai, bāriņtiesai vai citai bērnu tiesību aizsardzības institūcijai par jebkādu vardarbību un noziedzīgu nodarījumu vai administratīvu pārkāpumu pret bērnu par viņa tiesību pārkāpumu vai citādu apdraudējumu, kā arī tad, ja Grupas dalībniekam vai citai personai ir aizdomas, ka bērnam ir priekšmeti, vielas vai materiāli, kas var apdraudēt paša bērna vai citu personu dzīvību vai veselību;

3.6. Grupas sanāksmes tiek protokolētas. Protokolu paraksta visi sanāksmes dalībnieki. Grupas sanāksmes gaitu var fiksēt, veicot skaņas vai videoierakstu, atbilstoši datu aizsardzību regulējošās tiesību normām, pievieno sēdes protokolam (Pielikums Nr.2.) un glabā atbilstoši tiesību aktos noteiktajai kārtībai. Par video vai audio ieraksta veikšanu ir jāinformē visi sanāksmes dalībnieki pirms sanāksmes. Ja kaut viens Grupas dalībnieks vai cita pieaicinātā persona tam nepiekrīt, sanāksmi neieraksta, bet protokolē rakstiski.

3.7. Grupa savā darbībā ievēro Bērnu tiesību aizsardzības likumu un citus Latvijas Republikā spēkā esošos tiesību aktus. Grupas dalībnieki paraksta apliecinājumu par datu neizpaušanu;

3.8. Gadījuma vadītājs, kurš sasauc Grupas sanāksmi, ir atbildīgs par sanāksmes darba organizāciju:

3.8.1. par pieaicināto dalībnieku informēšanu par sanāksmes norises laiku un vietu;

3.8.2. par sanāksme vadīšanu;

3.8.3. par sanāksmes protokolu un tā kopijas nosūtīšanu SSG _____dienu laikā, ja tiek pieņemts lēmums par SSG iesaisti gadījuma risināšanā;

3.8.4. par nākamās Grupas sanāksmes sasaukšanu, ja tāda nepieciešama, vai informācijas nodošanu sanāksmes dalībniekiem par gadījuma atrisinājumu;

3.9. Grupas sanāksmes lēmumiem ir ieteikuma raksturs. Ja Grupas dalībnieks pieņem lēmumu savas profesionālās kompetences ietvarā, tad lēmumam var būt arī saistošs raksturs attiecībā uz bērnu, ģimeni vai citām personām.

4.Kā izglītības iestādes[52] informē un sadarbojas ar citām iestādēm par iesaistīšanos izglītojamā problēmu risināšanā

4.1. Ja izglītības iestāde ir novērojusi vai konstatējusi problēmu, ir veikusi darbības un pasākumus atbilstoši izglītības iestādes atbalsta personāla kompetencēm, iesaistot vecākus, bet situācija neuzlabojas vai pasliktinās, tad izglītības iestāde informē un sadarbojas ar citām institūcijām veidā, kas noteikts šīs kārtības 4.1.1., 4.1.2., 4.1.3.punktā.

4.1.1.Gadījumi, kuri risināmi iesaistot **sociālo dienestu**:

Konstatējumi izglītības vai citā iestādē	**Jā**	**Nē**	**Ja atbilde ir - jā, kas par to liecina**
Netiek nodrošināta bērna higiēna - netīrs apģērbs, netīri nagi, ķermeņa smaka, apģērba smaka vai cits.			
Netiek nodrošināta bērna veselības aprūpe, tai skaitā - apskates pie ģimenes ārsta, ieteikumi apmeklēt konkrētus speciālistus vai citi			
Pastāv aizdomas, ka netiek nodrošināts pilnvērtīgs bērna uzturs - bērns bieži ir izsalcis, nav pusdienu naudas vai cita pazīme.			
Ir pazīmes, kas liecina, ka netiek nodrošināts bērna attīstībai atbilstošs mājoklis, vai ir šāda rakstura informācija			
Bērnam netiek nodrošināts vecumam un sezonai atbilstošs apģērbs un apavi			
Netiek nodrošināti bērna personiskie mācību materiāli - rakstāmpiederumi, burtnīcas, klades, soma, sporta apģērbs, apavi vai citas lietas			
Ir pazīmes, kas liecina, ka iespējams, ģimenē ir nepietiekami resursi, lai bērns varētu apmeklēt skolas vai klases organizētos pasākumus			
Bērnam ir konfliktējošas attiecības ar vecākiem			
Bērns regulāri nav izgulējies			
Vecāki neapmeklē vecāku sapulces, neierodas uz individuālām sarunām			

[52] Var būt arī cita pašvaldības iestāde.

Vecāki neatzvana, neatbild uz īsziņām vai e-pastiem 2-3 dienu laikā			
Vecāki neierodas skolā pat tad, ja tiek aicināti ar oficiālu uzaicinājumu, lai pārrunātu radušās grūtības un rastu problēmas risinājumus			
Vecāki neizmanto skolas sociālā pedagoga atbalstu (norādīt konkrēti, kādi atbalsta veidi ir piedāvāti)			
Vecāki neizmanto skolas psihologa atbalstu (norādīt - ar kādu mērķi nosūtīti pie psihologa un kādi ir vecāku atteikuma iemesli)			
Vecāki nepilda vienošanās, kas panāktas Grupas sanāksmē vai tiekoties ar skolas speciālistiem			
Vecākiem ir pamanāmi funkcionāli, psihiska vai garīga rakstura veselības traucējumi, kas norāda uz specifisku saskarsmes nepieciešamību, prasmi sarunāties vieglā valodā, izstrādājot savstarpējo vienošanos - vienkārši uztveramā valodā un vecākam saprotamus un izdarāmus uzdevumus			

4.1.2. Bērna aizsardzība no prettiesiskām darbībām. Gadījumi, par kuriem **nekavējoties informējama policija un/vai bāriņtiesa**, pamatojoties uz Bērnu tiesību aizsardzības likuma 51. pantā noteikto:

Novērotas <u>pazīmes</u>, kas var liecināt par vardarbību pret bērnu – emocionālā vardarbība, fiziskā vardarbība, seksuālā vardarbība vai pamešanu novārtā (skolā, ģimenē vai citur)	
Pazīmes, kas var liecināt par bērna suicīda domām vai mēģinājumu	

4.1.3. Gadījumi, kuri risināmi izmantojot i**zglītības iestādes un novada pašvaldības Izglītības pārvaldes** resursus:

Problēma, kas konstatēta izglītības iestādē, tai skaitā - veselības traucējumi, intelektuālā attīstība, garīgā veselība. Problēmas, kas rada grūtības bērnam iekļauties skolas vidē.	
Bērnam ir grūtības saskarsmē ar klasesbiedriem, citiem skolēniem, skolotājiem vai personālu	
Bērniem ir grūtības mācībās	
Bērnam ir grūtības ievērot skolas iekšējās kārtības noteikumus	
Bērnam ir nepieciešama individualizēta pieeja vairāk, kā citiem	
Bērnam ir diagnosticēti veselības traucējumi, kas norāda uz vajadzību izmantot konkrētas pedagoģiskās prasmes vai pieejas saskarsmē ar bērnu	

Pielikums Nr.1.

Sadarbības kārtība bērna problēmu risināšanā
_____novadā

Sadarbības kārtība izstrādāta **trīs līmeņos**:

a) Klases līmenis;
b) skolas līmenis;
c) institūciju (SSG).

Risinājumi tiek meklēti secīgi, sākot no klases līmeņa. Ja risinājums nav rodams klases līmenī, tad tas tiek meklēts skolas (pirmsskolas iestādes) līmenī. Ja vienas iestādes līmenī jautājums nav atrisināms, Grupa vai Gadījuma vadītājs ziņo SSG.

	Iesaistītie speciālisti	**Darbības forma**	**Sadarbība**
Klases līmenis	Klase Klases audzinātājs Priekšmeta skolotājs Sociālais pedagogs Skolas psihologs	• problēmas konstatēšana • saruna ar bērnu • iespējamo cēloņu un bērna individuālās situācijas izvērtēšana • rīcības plāna izstrāde • bērna vecāku informēšana par situāciju, iespējamo palīdzību, sadarbību ar vecākiem • informācijas nodošana skolas administrācijai (atbalsta komandai), institūcijām	Skolēns Vecāki

Skolas līmenis	Skolas administrācija **Atbalsta komanda** (skolas administrācijas pārstāvis, psihologs, speciālais pedagogs, sociālais pedagogs, medicīnas darbinieks, logopēds, klases audzinātājs, vecāki)	• apkopo un izvērtē informāciju par skolēniem, kuriem nepieciešams atbalsts • izstrādā problēmas risināšanas kārtību • koordinē atbalsta komandas darbu • problēmas aktualizēšana • iespējamo risinājumu izvērtēšana • rīcības plāns (individuālais skolēna izglītības plāns) • izpildes plāns • kontrole • vecāku iesaistīšana darbības plānā, • rakstiski vai mutiski informē valsts un novada institūciju speciālistus par problēmu, problēmas risināšanas rīcības plānu un nepieciešamo palīdzību	Skolēns Vecāki
SSG, Institūciju līmenis	Izglītības pārvalde Sociālais dienests Bāriņtiesa Administratīvā komisija Policija Pedagoģiski medicīniskā komisija Psihologs Mediķis	Sadarbība ar valsts un novada institūciju speciālistiem: • vismaz divas SSG sanāksmes par problēmsituācijām skolā SSG izglītības iestādi informē par: • speciālistu secinājumiem • ierosinājumiem • rezultātiem • turpmākās sadarbības formu.	Skolas atbalsta komanda Skolēns Vecāki

Pielikums Nr.2.

Grupas sanāksmes

protokols Nr. ____

20_. gads _._____ plkst. __:__
Grupu sasauc:_____
(izglītības iestāde, institūcija, amatpersonas vārds, uzvārds)

Pārstāvētā institūcija	Vārds, uzvārds
Izglītības iestāde	
Izglītības pārvalde	
sociālais dienests	
Bāriņtiesa	
Pašvaldības policija	
Valsts policija	
Cits	

	Pieaicinātie pārstāvji, bērni un likumiskie pārstāvji	
Nr.	Vārds, uzvārds	Statuss
1.		
2.		
3.		

Situācijas (problēmas) īss apraksts:
_____
_____
_____
_____

Debates:
_____
_____
_____
_____

Uzdevumi, kas veicamie līdz nākošajai Grupas sanāksmei:

Nr.	**Uzdevums, darbība**	**Atbildīgā persona**	**Termiņš vai datums**
1.			

2.			
3.			

Nākamā Grupas sanāksme plānota 20__. gada __. _____ plkst. __:__

Ja sanāksme tiek sasaukta atkārtoti, par iepriekš skatītu jautājumu, - _____(datums vai protokola Nr.) Grupas sanāksmes uzdevumu izpilde:

Nr.	Pilnībā izpildīts	Daļēji izpildīts	Nav izpildīts	Paskaidrojumi

Gadījums atrisināts: _____

Grupas sanāksmes dalībnieku paraksti.